

Agerkídíng

Mélignamkídí:dok Agerkídíng

Lugot

Ager Potinsé: tatpon lutad Lukdok attudém adyarobomtag. Jisukkol gímínarpo:nékídí:dé kapé Angunn Yaloké gígurbinamki Jisuk tatpon lutaddém Jerusalemdo, Judiadok appí:lo, Somoriado odokké mo:písok du:térdo:pé lugo:bikan. Jiudi ara:lo kapé kiristané lengotpongan odokké kapé édé mo:písok appí:loi méngkésunampé ikan édém Ager potinso attag.

Kiristan kumgo Jisuk tayéng-among gísangkunam lédupé lengoddanna Jerusalemdo lenkang; odokké Pelistaindok appí:lo kumgo lenkang; odok lédupé Ruman migomdokolok appíng mongkélo kumgo lenkang.

Ager potinsok lagipagyanam do:yi:dé Angunn yaloké ager-gernamkídí:dé. Yíngonané longédo tornam kala kapé bí luyírsunékídí:dok tayé:lo:pé gíiton odokké kumgomna buluk mirokídí:dém gígurboyarra kínggí:mola dung émnamdém sé: potinso lukanbitag. Kiristanpé anggotpo:nékídí:dok do:yíngém bojérungko luyírbínampé adgabra lé:tag odokké Ager potinsok adla lé:nam do:yíngkídí:dé édé do:yíngkídí:dok tornamém méngkésuné:lo:la kumgolok kumbosukolo ka:begdag.

Tarungkídíng

Lubikupénékídí:dém lennomonam (1.1-26)

Jisuk lutér lulígnaméla: pesubinam (1.1-14)

Judaské gerkodok gerkunédé (1.15-26)

Jerusalemdo lubikunam (2.1-8.3)

Judiado:la Somoriado Lubikunam (8.4-12.25)

Polké gernam agerkídíng (13.1-28.31)

Missionari ager-gerkolo gígotpo:nam (13.1-14.28)

Jerusalemdok Kéba:ba:nam (15.1-35)

Missionari ager-gerkolo gítenkunam (15.36-18.22)

Missionari ager-gerkolo léumna:népé gínam
(18.23-21.16)

Jerusalemdo, Siseriado:la Rumdo Polké makana:lo
du:nam (21.17-28.31)

Jisuk Tayéng-amo:pé Gísangkunam

1 ¹ Ménggésunam Tiopilas, ngok atpo:nam potindo^a ngo édémbulum atka okodém Jisubí gersabomna luyírbika; ² édé longédo:pé édílo:pé bím tayéng-amo:pé gísabokangku. Bím tayé:to:pé gísabokunam po:pé Angunné Yaloké tornamlo bí bík balenna mélígnamkídí:dém luyírbito. ³ Kurusdo bí du:gdola sinam lédupé, bí aíé édé tani:kídí:dém léngkansuto odokké bí turra dung émnamdém léngakanbinam léga:pé bojéru:ngko kanggodém léngkanto. Bí bulum yi:pi longékopé léngkansutíla du:to odokké Ru:nék migomdokodok do:yíngém kíbito. ⁴ Longékoném, édílo bí buluk lédílo lékkopé dungngan, odo bí bulum sé: lulígnamsém luto: "Jerusalemsém mépagla gípakpo:yok, émpige:la ngok Abuké pesubinam amandém toya:la du:po:lang, odok léga:pé ngok lunamém nolu tattag. ⁵ Kapéné Jonbí asiki baptisém bika, émpige:la nolum lo:nyi-lo:um léddo:upé Angunn Yaloki baptisém biyé." ⁶ Édémpila édílo bulu gíkumsuton, bulu Jisumé tauto, "Ru:tuma, no sé: ayírso Israelmé bík migomdokodém lékoda biladyekunei?" ⁷ Bí bulum luto, "Abuké bík aíké ilang-gílangki tolígnam ayírdémna: longkídém noluk kinpénam léga:mang. ⁸ Émpige:la édílo Angunn Yalodé noluk tayé:lo gí:iyéji odo nolu tornamém pa:yé; odokké nolu Jerusalemdo, Judiadok appí:lo odokké Somoria:do, odokké mo:písok du:térdo:pé ngok agom lukanbikunépé iyé." ⁹ Bí édém lunam lédupé, buluk amig kanggangí:pé bím tayéng-amo:to:pé gísabokangku, odokké bím muk kangé yí:tidla bulu ka:patokumang. ¹⁰ Bík gísa:la du:dodém bulu do:mírto:pé ngesa:la ka:la duto, odo kangkító, kampon galug géné tani:annyiko buluk kéra:do:pé gía:la dakkang. ¹¹ Odokké luto, "Ai Galili tani:kídínga, nolu kapila so dagla do:mírto:pé ngesa:ladun? Nollukkolok tayéng-amo:to:pé gísabokunam Jisubí, noluk ka:la du:namí:sémpé bím kapé gísabodakkuji édémarpé bí gíladyéku."

Matiasmé Judaské Agerdém Gerdopé Balennam

¹² Odok lédupé Olib Adidokké bulu Jerusalempé gílattoku, nogordokké odo:pé Yoddo longélok^b lambégíkoko idagai. ¹³ Édílo bulu nogordo:pé gípí:tokuji, buluk dungko okumdok tayéngké soyardo:pé bulu gísangkang. Édébulu Pitorbí, Jonbí, Jemsbí:la

^a1.1 Luk émnam tatpon-lutaddé

^b1.12 Yodnam-longédém Musi:ké Iuroé, odo longédo bulu oko agerémsin germang, odokké 1 KM dokké mo:té:pé gímangai

Andriubí; Pilipbí:la Tomasbí, Bartolomiobí:la Motibí, Alpauské ao Jemsbí:la Jilot^c-opedok Simonbí, odokké Jemské ao Juda bulu.

¹⁴ Bulu appí:dé, odokké bojékopé mimé ékké, Jisuké ané Meri odokké bík bírokídí:dok lédílo asiné lékkola gíkumsula lo:dém kumdungai.

¹⁵ Longko-lo:nyi lédupé Pitorbí méngkésunékídí:dok ara:do daksa:la luto, (odo língkokola: yi:nyikopé méngkésuné taniyé dungngai) ¹⁶ "Bírrangkídínga, Ru:nék-gomugdok adla lé:namdé illet-gíledru:payé okodém Angunn Yalobí Debidké nappangki po:pélo:bo luno:la lé:tag, Judaské léga:dém sé:kobí Jisumé sogabnékídí:dém gígébola gíka. ¹⁷ Kapéné bí ngoluk ara:sok a:kai odokké ngoluk lédílo sé: agersém gerjonsudungai."

¹⁸ Judasbí bík imur-igela pa:nam murko:dokki amongko réka. Bí odo okkesula sikang, odokké bík sima:dé opagledla akiyé butsurra bík rokki appí:dé budlenamkang. ¹⁹ Odokké Jerusalemdok du:né appíngéi édé agomdém kinapto, édémpila bulu édé amo:dém buluk agompé Akeldama émtó, okodok légí:dé Í:lok Amongé.

²⁰ Pitorbí luyartító, "Édém Ni:tom potindo adla lé:tag,

'Bík dungkodé okkosin kama:pé ika:langka;

odo sé:kosin du:mangka:langka.'

odokké,

'Bík ibomnam agerdém akoné pangka:lang.'

²¹ Édémpila appíng ayírdo Ru:tum Jisubí ngoluk lédílo gílen-gíamínna du:dodo, ngoluk lédílo gíjonsula du:nékídí:sok ara:sok a:ko, ²² Jisumé Jonké baptis binam longédokkébo ngolukkolokké bím gísabokunam longédo:pé. Kapéné, sogbuluk ara:sok akoné ngoluk lédílo bík lékod-turkunamdém lukanbikuné akopé ipa:yé."

²³ Édémpila bulu tani: annyikolok aminém mingappo:to: Barsabbas émnam Jusepmé (Jastas émna:sin mintagai) odokké Matiasmé. ²⁴ Odok lédupé bulu kumto, "Ru:tuma, no appíngké asiném kindag. Bínyi annyisok sé:kom no balentu:ji édém ngolum léngkantei, ²⁵ sidé mélígnam agersém gerbomdopé, okodém Judasbí mépagge:la bík gípekolo:pé gíkanguji." ²⁶ Odokké bulu ku:namdém ku:to, odo Matiaské amindém ku:lento, édémpila bím yí:langko mélígnamkídí:dok lédílo la:této.

^c**1.13** Jilotkídí:dé Jiudi opeko sé:kobulu Ruman migom kekonpé dagrobla bulum bipenam murkongémsin bimangai

1.13 Mt 10.2-4; Mk 3.16-19; Lk 6.14-16 **1.20** Ni:tom 69.25 **1.20** Ni:tom 109.8

Pentikos Longédo Angunn Yaloké Gí:inam

2¹ Édílo Pentikos^d longédé angkan, bulu appí:dé lékkopé gíkumsukokolo gíkumsuto. ² Odo bagémpé tayéng-amo:tokké kínggí:pé ngomna ésarkonémpé odo:pé sarangkang odokké buluk dungko okumdok appí:do ngombungkang. ³ Odo ayyompiné dorpanané ummém bulu ka:to okodé buluk appí:dok tupta tayé:do dorrasula dungkang. ⁴ Odo bulu appí:déi Angunn Yalolo pí:sí:la bangkí-bangkín gomukpé agomém luropkang kapila:né Yalodé bulum lula:moto.

⁵ Odokké odo ayírdo mo:písok takam réngamlokké Ru:némé péso-ménggéné Jiudi taniyé Jerusalem:do:pé gípíla dungngai. ⁶ Édílo bulu ngomnamdém tadbékton, kéréngkop tani:yé lékopé dukkumsuto odokké bulu muramkang. Kapila:né bulu buluk aí aíké agompé méngkésunékídí:dém ludopé tatto. ⁷ Odo bulu méngaksula tauto: "Sé: agom lula du:né tani appí:sé Galili tani:ma:nei? ⁸ Émpém kapé ngolu appíngé bulum ngoluk aí aíké agompé agom ludopé tatpa:sudun? ⁹ Ngolu akke Partia, Medeséla: llamité, Mesopotemiadok du:né, Judia odokké Kappadosia, Pontaséla: Esia, ¹⁰ Pirigia odokké Pampilia, Ijip odokké Sireni rísudok Laibia mo:tagdok; Rumdokké gíné mibokídí:dé ¹¹ Jiudiéla: Jiudipé a:nékídí:dé; Kiritdokkéla: Arob mongkédok taniyé- ngolu appíngé bulum ngoluk aí aíké agompé Ru:nék mé:píla:ma:nam bottén ager gernamkídí:dém lukanbidopé tadbeksuto." ¹² Méngaksula méngkin-mé:parama:pé ila, bulu akoné akoném tauto, "Sé: okko kapidun?"

¹³ Odokké akke bulum luka:la luto, "Bulu anu apongém tíngursutag."

Pitorké Lubinam Do:yí:dé

¹⁴ Odo Pitorbí yí:langkodok lédílo dagrobla bottépé jé:la tani:kídí:dém lubito: "Jiudi ajonkídínga odokké nolu appíngé sé:kobulu Jerusalemso dun, sé: agomsém ngo nolum lusarbidung; ngok lunamsém tadmilang. ¹⁵ Nuluk méngkamdém pé sé: tani:kídí:sé tíngursumang. Kapila:né su:pag ro:lok konan ayíro:ngé! ¹⁶ Kapéné sé: agom appí:sém lungor-luné Juelbí luno:la lé:tag:

¹⁷ 'Ru:né bí ludung, léddarké longékídí:do,
 Ngo ngok yallom appíng tani:lo:pé pílenbiyé.
 Nuluk ommangkídí:dé lungorém luyé,

^d2.1 Pentikodé Jiudi:lok gí:dí:ko okodém Gíbo:la-donam gí:dídok 50 longé lédupé dodag. Jerusalem:do appíng mo:taglokké gíkumsula dodag.

- Noluk ya:mekídí:dé kangorém ka:yé,
 Noluk é:jo:kídí:dé ma:nyingém ma:yé.
- ¹⁸ Ngok pagbo pagné appí:dok tayé:lo,
 odo longékídí:do ngo ngok Yallom pílenbiyé,
 odo bulu lungorém luyé.
- ¹⁹ Ngo mé:píla:ma:nam agerém do:mír tayé:to odokké
 kanggodém among kéígbo,
 ka:begmoyé, ummém
 odokké mukkangémpin mikkém léngkanyé.
- ²⁰ Ru:tumké bottéru:néla unjigné longédé a:mango:dapé
 Do:nyimé kémomoyé odokké po:lomé i:pé imoyé.
- ²¹ Odokké sé:kobulu Ru:tumké aminém goktinsuyéji bulum
 moturbiyé.'
- ²² Israelsok tani:kídínga, sém tattok Najaretdok Jisumé tornam
 agerki, mé:píla:ma:nam agerkila: kanggotki Ru:néké méléngnam
 tani:dé émna léngkanbika, oko agerkídí:dém Ru:nébi noluk
 ara:lo bíkkokki gerka, édém nolu aíé kindag. ²³ Ru:néké aíké
 ipé:mé:namno bí ru:sékka Jisum noluk alaglo tolígyé; odokké nolu
 bím Jiudiman tani:lok alaglo tolígge:laurusdo pítketo. ²⁴ Émpige:la
 Ru:nébi bím sikodokkém turmotoku, sinamdok kinamlokké bím
 mé:sarém bito, kapila:né sinambí bím kapésinei butum la:tomang.
- ²⁵ Kapéné bí léga:dém Debidbí lutag:
 'Ngo Ru:tummé lo:dém ngok kangga:pé ka:to.
 Kapéné bí ngok lagbígdo^e dung édém-pila ngom
 éngunmolama:yé.
- ²⁶ Odok-léga:pé ngok asinsé mé:podung
 odokké ngok nappa:sé luyumsudung;
 Ngok amírsé:sin
 aka:la du:la turyépé,
- ²⁷ kapéné no ngok yalosém ago ara:bo mépagma:yé,
 odokké nok Angunn Atérmé odo ya:moma:yé.
- ²⁸ No ngom turnamdok lambém léngkanbitag;
 nok kéra:do du:dodok mé:ponamdém no ngom pí:sí:moyé.'
- ²⁹ Bírangkídínga, ngo nolum dakidanna lubila:dag tokuta:to
 Debidbí sikang odokké bím yusí:to, bík agodé silolo:pé sidé
 dung. ³⁰ Émpige:la bí lungor-lunékunamé kindagai Ru:nébi bím
 lusunamkolo pesubitag bík ope-éra:lokké sé:kai akoném bík

^e2.25 Lagbíg alagdo dung énamdém Ru:né ka:dumsunam léga:pé lo:dém
 du:míndung

migom-tetkodo tedmoyé. ³¹ Okko a:do:ji édém ka:no:la, bí Kiristoké lékod-turkunamdém lunoto,

bím agodo mépaktomang,

odokké bík adin-amirém Ru:nébi odo ya:motomang.

³² Ru:nébi édé Jisumé turmotoku, odokké ngolu appíngé édé arodém lukanbikunékídí:dé. ³³ Édémpila Ru:nébi bím tayéng-amo:to bík lagbíkpé jo:sa:líkto, bí Abuk bipé-lusunamdo Angunn Yalodém toríksula nolu su:pag okkom ka:béktadbeksuduji édém pílenígbitag. ³⁴ Kapéné Debidbí tayéng-amo:pé gísa:manggom bí aíém luto,

'Ru:né Jiuabí ngok Ru:tummé^f luto:

Ngok lagbíkso tettokai

³⁵ édílo:pé ngo nok mirukídí:dém nok lépo-samtafpé moma:yéji.'

³⁶ Odok-léga:pé Israelsok tani:appíngé sém kinjígla-kinpé lagidag: Ru:nébi édé Jisumé Ru:tumpéla: Kiristopé⁹ tolíkto, sé:kom nolu kurusdo pítkekan."

³⁷ Édílo tani:kídí:dé édé lunamdém tattoji, buluk asinangé airu:pé kikang odokké Pitorméla: akon mélínamkídí:dém tauto, "Bírrangkídínga, ngolu okkom ipénammén?"

³⁸ Odo Pitorbí lulatsutoku, "Nolu appíngé, méngkutsuge:la Jisu Kiristoké aminno noluk pa:bém mé:yinsubikunam légangé baptisém la:tok. Odo nolu Angunn Yaloké amaném pa:yé. ³⁹ Pesubinamdé noluk léga:péla: noluk ommangkídí:dok léga:pé odokké mo:té:lok du:né tani:kídí:dok léga:pé, bulum appíngém Ru:tumbí ngoluk Ru:nébi bík aíkolo:pé gogyeku."

⁴⁰ Odokké bí bojék agomki bulum lupangém lubito odokké lusa:la luto, "Nolu aíé sé: aiman opekídí:sokké motursulang." ⁴¹ Sé:kobulu bík lunamdém toríksuton bulu baptisém la:to, odokké odo longédo lí:yíng aumkíramkopé taniyé buluk lédílo a:sedmínkang. ⁴² Odokké bulu aíém mélínamkídí:dok luyínamlo, kumjonsunamlo, pita: dojonsunamlo odokké kumnamlo tolíksuto.

Méngkésunékídí:dok Kumjonsunam

⁴³ Odokké bojeru:ngkopé mé:píla:ma:nam agerémna kanggodém mélínamkídí:dokki léngkanammé, appíngké asinno ménggésunam péso angkang. ⁴⁴ Méngkésuné appí:dé lékkopé ríksudungai

^f**2.34** Mesia

⁹**2.36** ínam-Mesiapé

2.30 Ni:tom 132.11, 2 Sam 7.12-13 **2.31** Ni:tom 16.10

2.34 Ni:tom 110.1 **2.39** Jis 57.19; Juel 2.32

odokké buluk kanam-sí:nammém bisuka:mínsu dungngai.

⁴⁵ Buluk okumérang attarém kopagge:la, sé:kké kamangaji bím bisudungngai. ⁴⁶ Odokké bulu lo:dém kumli lotta:do gíkumsudagai. Bulu buluk okumkídí:do pitangém ^hpentunge:la donamdém lékkopé mé:pola ajjisun-asin kala dojonsudagai. ⁴⁷ Ru:némé luyitsula appíng tani:lok ayangém pa:la mé:podagai. Odokké sé:kobulu turnamém pa:toji Ru:tumbí bulum buluk lédílo lo:dém a:sedmoto.

^h**2.46** Sidé Ru:tumké dobonamdé angodarponé kiristankídí:dé buluk gíkumsudodoi Jisumé mé:panam léga:pé lo:dém dojonsudagai.

Pitorbí Lébené Kogonéko Ésa: motoku

3¹ Longéko Pitorbí:la Jonbí yummayír aumdok kumdo ayírdo kumli:do:pé gísaldungngai. ²Odo kumli:dok Kangkan émnam sé:turdo ododokkébo lébené tani:ko dung. Sé:kobulu kumli lotta:do:pé gíado:ji bí bulukkolok kogodo:pé bím odo lo:dém jo:lígdaggai. ³Édílo bí Pitorméla Jonmé kumli:do:pé gía:dop ka:ton, bí bulukkolok koto. ⁴Pitorbí:la Jonbí bím migyabma:pé ka:to. Odokké Pitorbí bím luto, "Ngolukkoso:pé kangkítok!" ⁵Odo bulukkolok o:kaiko pa:pé émna mé:la, tani:dé bulum ka:to. ⁶Odo Pitorbí luto, "Aínéla murkongé ngokké kamang, émpige:la ngokké okko du:ji édém ngo nom bipé. Najaretdok Jisu Kiristoké aminno dagrobge:la lambégítok." ⁷Odokké bík lagbíg alagdok pidumsula bí bím dagroboto, odo bagémpé tani:dok alédé:la gantikídí:dé torropkang. ⁸Odo bí sumsa:la bík alédokki dagrasula lambém gíropkang. Odokké lambégíla sumnígla, Ru:némé luyitsuto bí buluk lédílo kumli lotta:do:pé gíamínto. ⁹Édílo tani: appí:dé bím lambégíla Ru:némé luyitsudopé ka:ton, ¹⁰bulu bím kangkinto édé tani:ardé émna sé:ko kumli:dok Kangkan sé:turdo tedla kogodaggan, odokké bíkkolo okko kapikaji émna bulu méngaksukang.

Kumli:do Pitorké Do:yíng Lubinam

¹¹Kogonédé Pitorméla: Jonmé gagabla du:dopé ka:la, tani appí:dé méngaksula Solomonké Baranda émkodo:pé bulukkodo:pé dugla gído. ¹²Édílo Pitorbí tani:kídí:dém ka:ton, odo bí bulum luto: "Israel tani:kídínga, kapila nolum sém méngaksumodun? Kapila nolu ngolum miggírra ka:dun? Ngolu aíké tornamki:la Ru:nék kangga:lo ainé tani:kísapé sé: tani:sém lambégímotakku émnai?" ¹³Abraam, Isaak odokké Jakubké Ru:nébi, ngoluk abukídí:dok Ru:nébi, bík pagboⁱ Jisumé amin-gígémoto. Nolu bím mokedopé tolíkto, odokké édílo Pilatbí bím mélíkkupé mé:ton, nolu bím bík kanggapé lupakto. ¹⁴Nolu Angunnédémna: Arolok-du:nédém lupakto odokké tani:mokenédém nolukkolo:pé mélennígdokupé koto. ¹⁵Nolu turnamém binédém moketo, émpige:la Ru:nébi bím sikodokkém turmotoku. Ngolu édém lukanbikunékídí:dé. ¹⁶Jisuké aminno mé:jíksunamé, sé: noluk ka:pa:nam odokké kinnam tani:sém kínggí:motakku. Édé Jisuké amindé odokké bíkkolok lenné

ⁱ3.13 Ao

3.13 Gílen 3.6;

mé:jíksunamdé bím aibíndanna aimotoku okodém nolu appíngéi ka:sudung.

¹⁷ Su:pag, bírrangkídínga, ngo kindag nolu édém kinma:la ito, kapé nolum mirokídí:dé itoji. ¹⁸ Émpige:la Ru:nébi lungor-lunékídí:dok nappangki okkom luno:mokan, bík Kiristobí du:gém doyé, édémpéi illet-gíledmoto. ¹⁹ Édémpila méngkutsuge:la Ru:nékolo:pé gílattoku, odo noluk imurkídí:dém írpubiyé, odo yalolo mé:po:méngannan ayíré Ru:tumkolokké a:yé. ²⁰ Odokké noluk léga:pé tolígla lé:nam Kiristomé sé:ko Jisubín odo bím méligbiyé. ²¹ Ru:néké appíngém motenkunan ayírdé édílo:pé a:pongkuma:yé:ji, bí tayéng-amoto du:poru:pa:yé, okodém lekelo:bo bík angunn lungor-lunékídí:dokki bí luka. ²² Kapéné Musi:bi lutag, 'Ru:tumbí noluk Ru:nébi noluk ara:lok aíké tani:lok ngokkémpin lungor-luné a:ko lenmoyé; nolu bík lunam appí:dém tadla:ru:ngka. ²³ Sé:koi bík lunamém tadma:yéji bím buluk tani:kídí:dok ara:lokkém la:pagnampé la:pagyé.' ²⁴ Arro, Samuelkodokkébo lungor-luné appíngé éddíko lutuji, appí:dé sé: longékídí:sém luno:bitag. ²⁵ Odokké nolu édé lungor-lunékídí:dok ommangé odokké noluk abukídí:dok lédílo Ru:nék pesula lé:binamdém pa:pénékídí:dé. Bí Abraammé luka, "Nok ope-négingkokki mo:písok tani appíngé peyu binamém pa:yé." ²⁶ Édílo Ru:nébi bík pagbodém turmotokuji, bí bím nolukkoso:pé mépolíkto nolum peyu bila noluk aiman gíla du:nam lambédokkém nolum gílabodokupé.

Pitorbí:la Jonbí Ki:ni Kéba:do

4 ¹ Édílo Pitorbí:la Jonbí tani:kídí:dém lubildungngan miríkídí:dé, kumli:dém kanggabnékídí:dok keptendé odokké Soddukikídí:dé bulukkodo:pé gísa:do. ² Mélíngnamkídí:dé tani:kídí:dém luyínam léga:péla Jisubí sikodokké lékod-turkangku émna lugo:binam léga:pé bulu kínggí:pé aglíngkang. ³ Bulu Pitorméla Jonmé sogapto, odokké yummayínam léga:pé bulum longkondo:pé makana:lo tumto. ⁴ Émpige:la bojéru:ngko taniyé sé:kobulu do:yídém tattoji bulu méngkésuto, édémpé bojéko taniyé a:sedla lí:yíng-angngok^k kíramkopé ikang.

⁵ Longkondo migomkídí:dé, mirokídí:dé odokké luro luyírnékídí:dé Jerusalemdo gíkumsuto. ⁶ Abíngaryan mirí Annas bí odo dungngai, odokké bík lédílo Kaipasbí Jonbí, Alegjendarbí odokké abíngaryan mirídok okum-érang tani ékkésin du:tédungngai. ⁷ Bulu Pitorméla: Jonmé buluk pongkodo dagmoge:la bulum tauropto: "Nolu oko tornamkila oko aminki édé agerdém gerdun?"

⁸ Odo Pitorbí Angunné Yalolo pí:sí:la bulum luto, "Tani:kídí:sok migoméla: mirokídíng! ⁹ Silo lébené tani:koném ainé agerko gerbinamdém ka:la, bí kapé aikangkun édém kinnam léga:pé nolu ngoluk tayé:lo kéba:ba:dunei? ¹⁰ Édémpimílo, nolula: Israelsok tani appíngéi sém kintok, édé Najaretdok Jisu Kiristoké aminno, sé:kom nolu kuruslo pítkekan, émpige:la Ru:nébi bím sikkodokkém turmotoku, bík aminno sé: tani:sé ésa:langkula noluk kangga:so dagla dung." ¹¹ Bí édé

'ílí:dé sé:kom nolu okum-monékídínga típakkan,

édé ílí:dé okum-moddom tígotpo:nam ílí:pé ikang.

¹² Moturbinamé bíkkoloma:mílo sé:kkolo:sin kamang, kapéné do:mír kéíkso:la tani: ara:lo sé:kkokki ngolu turnamém pa:yéji, émdémpin angu aminé kamang."

¹³ Édílo bulu Pitorkéla: Jonké ang-pítanamdém ka:ton, bulu pogolo gímangai, émmum taniyémin émnamdém kinna bulu méngaksuto. Odokké bulu édé tani:kídí:dé Jisuké lédílo du:míndungai émna mé:beksuto. ¹⁴ Émpige:la bulu édé ésa:mokunam tani:dém buluk lédílo dagla du:namdém ka:begnammé, bulukké odok kekonpé lusetpénammé okkosin katomang. ¹⁵ Édémpila bulu bulum ki:ni-kéba:dokké gílenpo:dopé lulíkto odokké bulu buluk ara:do

4.1 Jiudi opeko sé:ko Jisuk longékídí:do airu:pé kínggín opekan, bulum yelam agerémlo:la rajnitilo lagingam opekai.

^k4.4 Girik agompé milbong taniyongém sabtag

ru:suge:la bulu luto. ¹⁶ "Sé: tani:kídí:sok lédílo ngolu okkom kapé iyén? Bulu mé:píla:ma:nam agerko gerto édém Jerusalemsok du:né appíngéi kinto odokké édém ngolusin lupagla:ma. ¹⁷ Émpige:la tani:kídí:sok ara:lo sé: do:yi:sém sokké bojéko kinjerma:dopé, bulum édé amindokki lékoda ammem do:yingém kíbima:dopé lupangém lula lutumpa:yé."

¹⁸ Odo bulu binyím gogangge:la Jisuk aminno okkomsin lugo:ma:dopéla okkomsin luyírgo:ma:dopé torgampé lulíkto. ¹⁹ Émpige:la Pitorbí:la Jonbí lulatsutoku, "Nolu aíém méngka:sula ka:tok Ru:nék kangga:lo bík agomdém tadnamdémyang nolukkédém tadnamdéi kaboya:dang? ²⁰ Kapéné ngolu okkom ka:toji odokké tattoji, édémbulum lubima:pé du:la:mang." ²¹ Odok lédupé bulu bulum lékoda aigampé lurídge:la mélíktoku. Kapéné bulu bínyim mokemoramko binan oko lambékosin pa:tomang, kapila:né okko kapikaji odok tayé:lo appíng taniyé Ru:némé luyitsula dungngai. ²² Oko tani:dém mé:píla:ma:dopé aimotokun bí yí:pi dítakko ibaddagaboi.

Méngkésunékídí:dok Kumnam

²³ Pitorméla: Jonmé mélenníkkunam lédupé, bínyi buluk aíké tani:kídí:do:pé gílattoku odokké abíné miríkídí:dé:la midumkídí:dé bulum okko émtóji édé appí:dém lubitoku. ²⁴ Édílo bulu édém tatton, bulu lérékpé jé:sa:la Ru:nék aminno kumto. Odokké bulu luto, "Kínggí:tariné Ru:né, no tayéng-among, odokké mo:disémna:ga:ném, odokké odok appíngém ru:nédé. ²⁵ No Angunn Yaloki nok pagbo ngoluk abu Debidké nappangki luka:

'Réngamsé kapila siddíko aglídun

odokké kapila ager-kama:né agerém ménggola dun?

²⁶ Ru:tumkéla bík írra-mélígnamdok^l kekonpé

mo:písok migomkídí:dé lékopé dagrobdung,

odokké igurnékídí:dé buluk kekonpé gíkumsudung.'

²⁷ Arro sé: nogorrí:so nok írra-mélígnam angunn pagbo Jisuké kekonpé Erodbí:la: Pontias Pilatbí; Jiudiman tani odokké Israel tani:kídí:dok lédílo lékopé gíkumsuka. ²⁸ Nok tornamkila mé:namki po:pélo:bo okkom iyéji édém ru:ségla lé:namdempé bulu ito.

²⁹ Ru:tuma, su:pag, buluk lurídnamsém tattei, odokké nok pagbokídí:sém nok agomsém lugo:bila:dopé kínggí:né angém bi:.. ³⁰ Nok angunn pagbo Jisuké aminno ésa:moladokupé,

^l4.26 Kiristobí

4.24 Gílen 20.11; Ni:tom 146.6 4.25 Ni:tom 2.1-2

mé:píla:ma:nam agerémna kanggodém léngkana:dopé nok alagdém ma:lentei."

³¹ Buluk kumnam lédupé, buluk gíkumsula dungkodo rébukang. Odokké bulu appíngé Angunn Yalolo pí:sí:la Ru:nék agomdém pésoma:pé lugo:bito.

Méngkésunékídí:dé Buluk Kanamém Orsuto

³² Méngkésun appí:dé ang-asinki lékokang. Sé:kosin bík kanamsí:namdém bíkké émna lusumangai, émpige:la buluk kanamsí:nam appíngém orsuka:mínsuto. ³³ Kínggí:né tornamlo mélíngnamkídí:dé Ru:tum Jisuk lékod-turkunam do:yi:dém lukanbitíto, odokké bulu appíngé bojéru:ngko aséngém pa:to.

³⁴ Buluk ara:lo ajukan taniyé katomang. Kapila:né ayír ayirro sé:kké amongé okumé du:ji bulu édémbulum kopage:la pa:nam murko:dém bomkumsudungai. ³⁵ Odokké édémbulum mélíngnamkídí:dok alaglo lé:dungai, odokké édém sé:koi ajuka:daggan bíméi bidungai.

³⁶ Jusep émnam Saiprasdok Lebi tani:ko, sé:kom mélíngnamkídí:dé Barnabas émna gogdagan (Okodok légí:dé lusang-agomlok ao), ³⁷ bí bík aíké aríg amongko koto odokké pa:nam murko:dém bomangge:la mélíngnamkídí:dok alaglo lé:to.

Ananiabí:la Sapira:bí

5 ¹ Émpige:la odo Anania émnam tani:kola bík yamné Sapira:bí, lékkopé among intakko koto. ² Bík yamnédok kinpé bí murko:dok akkem aíképé lé:tumsuto, odokké ngadnédém mélígnamkídí:dok alagdo boma:la lé:to. ³ Odo Pitorbí luto, "Anania, ui:bí kappar nok asindo angkan, no Angunn Yalomé yaddun, amo:dém koge:la pa:nam murko:dok akkem nok aíképé lé:tumsuton? ⁴ Komadapé édé nokkémangnganei? Odokké édém kopagnam lédupé murko:dé noggínka:mangalang? Okko nom sémpin agerém germoton? No tani:yém yadmang émpige:la Ru:némé yatto. ⁵ Édílo Ananiabí édé agomdém tatton, bí kéda:la sipakkang. Odokké okko kapika:ji édém tagné appí:dé kínggí:pé pésokang. ⁶ Odo ya:mekídí:dé gísa:la, bík sima:dém yedge:la jo:lenbomna bím yusí:to.

⁷ Odok aum a:dí lédu-kíramdo bík yamnédé okko kapika:ji édém kinma:pé ara:dop gía:do. ⁸ Pitorbí bím tauto, "Ngom lukítei, no:la Ananiaké among koge:la pa:nam arédé sidokkíddongka:nei?"

Bí lulatsutoku, "Éí, odogongkíddíkai."

⁹ Émpige:la Pitorbí bím luto, "No kapé Ru:tumké Yalodém ankangkípé émna nok milbo:dok lédílo lékkokan? Kangkítok! Nok milbo:dém yusí:nékídí:dé dagango:dungku odokké nomsin bulu jo:lenbomyé." ¹⁰ Odo ayírí:do bí Pitorké alédo oala sipakkang. Odo ya:mekídí:dé gía:la bím sidopé pa:la bík sima:dém jo:lenbomna bík milbo:dok kéra:do bím yusí:to. ¹¹ Kumgodok tani:appí:dok tayé:lo:la édém tatpa:suné appíngké tayé:lo kínggí:pé péso angkan.

Bojéru:ngkoném Mélígnamkídí:dé Ésa:motoku

¹² Odo mélígnamkídí:dé bojéru:ngko mé:píla:ma:nam agerémna méngaksunam agerém tani:kídí:dok ara:lo gerto. Odokké méngkésun appí:dé Solomonké Barandado lékopé gíkumsudungai. ¹³ Tani appíngé bulum ménggésudagagom, sé:kkésin buluk lédílo gíajonsupé angé katomang. ¹⁴ Émdaggomsin bojéko mimméla milbo:tani:yé Ru:tummé méngkésula bulukkolo a:sedmínkang. ¹⁵ Mélígnamkídí:dé okkom iton odok apía:yé kísapé, taniyé kila du:nékídí:dém lambédo:pé jo:lenbomna bulum asublo:la pati:lo kédla du:moto, odok Pitorké gípaddodo bík yalodéi sé:kkai sé:kkaiké tayé:do uktidyépé émna. ¹⁶ Jerusalemdok kérang-kétakké taonnokkésin bojéko taniyé kinnémna aiman yallo pa:la lé:nam taniyém gíbodo odokké bulum appíngém ésa:motoku.

Mélígnamkídí:dém Ipusirenam

¹⁷ Odo abíngaryan mirídé:la bík gerjon appí:dé, sé:kobulu Sodduki opedokkan, bulu kínggí:pé díglá o:kaiko ipé émna dagropto. ¹⁸ Bulu mélígnamkídí:dém sogabge:la aiman-tani méko makana:lo tumto. ¹⁹ Émpige:la yumédo Ru:tumké tayéng-ya:meko makana:dok yabgokídí:dém síggebigé:la bulum gílenbokangku. ²⁰ Odokké bí bulum luto, "Kumli:pé gíla daksa:la sé: anu turnamsok do:ying appí:dém tani:kídí:dém lubita." ²¹ Lunamdém tadla bulu rokompé kumli:do:pé gía:la luyírém lubito.

Édílo abíngaryan mirídé:la bík gerjonkídí:dé odo:pé gípíton, bulu Jiudi midum appí:dok Ki:ni:kéba:dém gokto. Odokké mélígnamkídí:dém gíabodo:pé makanangolo:pé mélíkto. ²² Émpige:la opisarkídí:dé makanado:pé gípínammé bulum odo pa:tomang. Édémpila bulu gíladgekula lubitoku. ²³ "Ngolu makana:dém aiyo:pé etkabla lé:dopé, odokké kanggabnékídí:dém yabgodo dagla du:dopé pa:to; émpige:la édílo ngolu yabgom síggeton, ngolu sé:komsin ara:do pa:tomang." ²⁴ Édém tatpa:suge:la kumli:dém kanggabnékídí:dok keptendé:la abín miríkídí:dé murkang, édé agerdokké okko lenyén émna méngaksuto. ²⁵ Odo tani:ko gíala luto, "Kangkítok! Noluk makana:lo tumnam tani:kídí:dé kumli lotta:do dagla tani:yém luyírra dung." ²⁶ Odo ayírdo, keptendé opisarkídí:dém bík lédílo gíbola gíla mélígnamkídí:dém gíabodoku. Tani:kídí:dé bulum ílíngki gépéké émna bulu bolbodatomang.

²⁷ Odokké édílo bulu bulum gíaboton, bulu bulum ki:ni-kéba:do dakkansumoto. Odo abíngaryan mirídé bulum tatpénamém tauto. ²⁸ Bí luto, "Ngolu nolum édé amindokki luyírém lugo:yoka émna torpé lutumka. Émdaggom nolu édé amindokki Jerusalemso luyíramto odokké édé tani:dok sinamdém ngoluk imuré émmamdém nolu léngkanpé mé:dun."

²⁹ Pitorbí:la akon mélígnamkídí:dé lulatsutoku: "Ngolu tani:yémyang Ru:néké agomém tadyapé lagidag! ³⁰ Ngoluk abukídí:dok Ru:nébí Jisumé sikolokkém turmotoku, sé:kom nolu ísí:tayéngkolo pitkela mokeka. ³¹ Édé Jisumé Ru:nébí Migom-ao kísapéla Moturkubinépé tolígla ménggésunamém bila bík aíké lagbukpé du:moto, Israel tani:kídí:dé méngkutsudokupéla buluk imurém mé:yinsubidokupé émna. ³² Édé agomkídí:dém ngolu lukanbikunékídí:dé, odokké sé:kobulu Ru:néké agomém-taddoji, Ru:nébí bulum oko Angunn Yalodém bituji, bí:sin édém lukanbikunéko.

³³ Édilo bulu édém tattoji, bulu kínggí:pé aglínge sa:la bulum mokepé méngkító. ³⁴ Émpige:la luroém luyírné Gamaliel émnam Parosi, sé:kom appíngé ménggésudagaji, Ki:ni-kéba:do dagrobge:la édé tani:kídí:dém kontégoukopé ru:yolo:pé mélénníkpo:dopé lulíkto. ³⁵ Odokké bí bulum luto: "Israel tani:kídínga, sé: tani:kídí:sém nolu okkom ipé émna mé:duji, édém aigampé mé:misupoto. ³⁶ Menyíngkoyíngo Tediús émnamko lenka odokké aíém pakkísíkkíné émna lugo:suka, odokké língko appi:kíramkopé taniyé bík lédílo gímínka. Bím mokenammé, bíkkol gímínné appí:dé yogamkang, odokké odok lédupé odo okkosin katokumang. ³⁷ Bík lédupé, amin-adgabdo ayírdo Galilidok Judabí lenkang, odokké bí bík lédulo asutkopé taniyé gímínní:moto; bímsin mokenammé bíkkol gímínné appí:dé gípít-gíridamsukang. ³⁸ Odok-léga:pé, su:pakkoso:sin ngo nolum ludung: sé: tani:kídí:sém lé:pakpo:to! Bulum mélíktoku! Kapila:né buluk ager-tarusé tani:lokké lennémílo, sé: yogyé. ³⁹ Émpige:la sé: Ru:nékolokkémílo, nolu sé: tani:kídí:sém motumla:ma:yé; nolu aíém Ru:néké lédílo mimag modopépag pa:suyé. "

Kéba:dé bík luyírnamdém tatlíksukang. ⁴⁰ Bulu mélígnamkídí:dém gogatoku odokké bulum dí:to. Bulu bulum Jisuké aminki lugo:yoka émna lulígge:la bulum mélíktoku. ⁴¹ Mélígnamkídí:dé mé:pola Ki:ni-kéba:dokké gílenkangu, kapila:né édé Amindo bulu ngasodémna anyisunamém pa:dopé arré kadag émna sabnam léga:pé. ⁴² Odokké bulu lo:dém kumli:do:la okum okumno, Jisubí Kiristobí émna tatpon lutaddém longékosin lungasumapé luyírtíla lugo:bitíto.

Kínítkoném Dikonpé Balennam

6¹ Odo ayírdo édílo méngkésunné bojébonnammé, Girikpé-luné Jiudikídí:dé Ibiripé-luné Jiudikídí:dok angupé luropkang, kapila:né buluk tumbo-né:ngkídí:dém lo:díké apin orkodo bisobinyodag éмна. ² Édémpila Yí:la:nyidé gímínné tani appí:dém lékkopé gíkumsumoge:la luto, "Ru:nék do:ying kígo:binam agersém mé:yamé:sage:la apin orkodok du:namdé ngolukképé kaboyan agermang. ³ Édémpila bírrangkídínga, noluk ara:dok tani:lok ménggésunam odokké yalolo pí:sí:la mé:jon tani:kínítko balentok. Ngolu bulum sé: agersém gerdopé tolíkpé. ⁴ Odokké ngolu kumnamlo:la Ru:nék do:ying lugo:binam agerdém asin-bila gerpé."

⁵ Buluk lusadbinamdém tadla tani:appí:dé mé:yumsukang. Odo bulu Istipen, sé:kobí mé:jíglo kínggí:nékola: Angunn Yalolo pí:sí:néko; odokké Pilipmé, Porokorasmé, Nikanormé, Timonmé, Parmenasmé, odokké Entiogdok Nikolasmé sé:kobí Jiudipésin a:ngka, bulum balento. ⁶ Bulu sé: tani:kídí:sém mélígnamkídí:dém tokannígbito, odokké bulu buluk tayé:lo alag pigabila kumbito.

⁷ Édémpé Ru:nék do:nyingém lugo:biyarto. Jerusalemdo gímínné taniyé aipé lomna bojébonkang, odokké bojéru:ngko mirié mé:jíksunam lambélo gímínnépé ikang.

Istipenmé Sogabnam

⁸ Odokké Istipenbí, aséngé pí:sí:la tornamé kala, botté bottén mé:píla:ma:nam agerém odokké kanggodém tani:kídí:dok ara:lo léngkanto. ⁹ Émpige:la, tani:ékké Istepenké kekonpé dagropkang. Bulu Piridmen^m (pagboma:bo) murong-okumdo lo:dém gíkumsuné Jiudi tani: opekai. Bulu Sirini, Alegjendiria, Silisiadogla: Esia mogkédok Jiudi:ai. Bulu Istepenkokki lukerka:mínsuropto, ¹⁰ émpige:la bík mé:jo:nam agomdogla bím ludumsuné Yalodok kekonpé bulu dagrasula:tomang. ¹¹ Odo bulu tani ékkém lé:sula ludopé lu:urríkto, "Istipenbí Musi:kéla Ru:néké kekonpé lukangém ludopé ngolu tattag." ¹² Édémpé bulu tani:kídí:dém, midumkídí:dém odokké luro luyírnékídí:dém luaglíkto. Bulu appí:dé Istipenkolo:pé yadabomna bím sogabge:la Ki:ni kéba:do:pé soabomdo.

¹³ Bulu aroman lukanbinném lukanmoto, sé:kobulu lubito, "Sé: ko:sé angunn okumsogla Lurodok kekonpé lungngéisumangai.

¹⁴ Kapéné ngolu bík lunamém tattag édé Najaretdok Jisubí sé: kumli:sém momígyé odokké po:pélokkébo ibom-gíbonnam Musi:ké

^m6.9 Jerusalemdo bojérunsko murong-okumé dungngai, odok a:kolok tani:kídí:dé lékoném pagbai, su:pag bulu pagboma:bo, édémpila Piridmen émdag

ngolum binamkídí:sém angngamoyéku." ¹⁵ Ki:ni kéba:dok tedla
du:né appí:dé Istipenmé beryodmapé ka:to, odokké bulu bík
dumsímigmodém tayéng-ya:me dumsímigmo kísapé ka:to.

Ki:ni-kéba:dém Istipenké Lubinam

7¹ Odo abíngaryan mirídé Istepenmé tauto, "Nom lujémnam agomkídí:sé arroi?"

² Istipenbí lulatsutoku: "Ménggésunam abu odokké bírrangkíddíng, ngok lunamsém tatpong! Unjígné Ru:némé ngoluk tokuta:to Abraambí Aran mongkédo gíla du:mango:dapé édílo Mesopotemia:do dungngan, odo bím léngkansuto. ³ Odokké Ru:nébí bím luto, "Nok aíké du:téngémna nok aítani:kídí:dém mépagla ngo oko mimo:dém nom léngkanbiyéji odo:pé gílang. ⁴ Édémpila bí Kaldia mongkédém mépagla gíla Arando du:ropto. Odokké bík abudok sinam lédupé Ru:nébí bím so:péⁿ mélíkto, okolo su:pag nolu du:ji. ⁵ Ru:nébí bím sido okkomsin bitomang, lépo tugapko among intakkosin bitomang. Émpige:la Ru:nébi bím lusubika bí:lang bík ommangkídí:dé bík lédupé édé mongkédém pa:yé, odo ayíndo Abraamké ommangé kamada:ai. ⁶ Ru:nébí bím sémpé luto: 'Nok ommangkídí:dé bideki mimo:lo pam doyé. Édé mo:dumdok taniyé bulum appi:língko dítakko pagbopé babola bagídbamadyé. ⁷ Émpige:la Ru:nébí sémpé luto, 'Sé:ko bulum babokaji, édé mimo:dok tani:kídí:dém ngo mokemoramyé, odokké odok lédupé bulu gílenngankula sé: mimo:so ngom kumyéku.' ⁸ Odok lédupé bí Abraammé gatpugnam luségdém bito. Odokké Abraambí Isaakmé oto, odokké pi:nyiné longédo bím gatpukto. Odok lédupé Isaakbí Jakubmé oto odokké Jakubbí yí:la:nyi gu:míndok abupé ikang.

⁹ Opín-gu:mínkídí:dé Jusepmé néla, bulu bím ^oljipbo pagbopé idopé kopakto. Émpige:la Ru:nébí bík lédílo dungngai, ¹⁰ odokké bím takam ngasodlokkém mopítto. Bí Jusepmé mé:jo:nammém bito odokké ljipdok migom Paro:kolok ayangém pa:moto; édémpila bí bím ljip tayé:dogla bík migom-okum appí:dok tayé:do:sin amoru:tumpé tolíkto. ¹¹ Odo ljipdogla Kanandok appí:loi angkalkola kínggín ngasotko a:namé ngoluk abukídí:dé dogangém pa:ma:pé ikang. ¹² Édílo ljipbé dogangé dung émna Jakubbí tatpa:sutoji, bí ngoluk abukídí:dém odo:pé mégodlíkto. ¹³ Buluk lékon gíladokudodo, Jusepbí bík bírokídí:dém bí sé:kon édém lubisuto, odokké Paro:bí Jusepké okum-érang tani:kídí:dém kinto. ¹⁴ Odok

ⁿ7.4 Konan mongkédé

^o7.9 ljipdém Misorésin émdo

7.2 Ru:len 11.31

7.5 Ru:len 12.7; 17.8

7.6 Ru:len15.13-14

7.11 Ru:len 41.54-55

lédupé, Jusepbí bík abu Jakubmé odokké takam ope-érang yí:nítkola: anggok taniyém bík dungkodo:pé goglígla mélíktoku.

¹⁵ Odo Jakubbí ljippé gítokkang, okolo bí:lang ngoluk ta:tobulu sigéto. ¹⁶ Buluk simangkídí:dém Sekemdo:pé bomtoku odokké Abraamké Sekemdo Amorké ao:kídí:dok murkongém bila réla lé:nam agodo lé:sí:toku.

¹⁷ Ru:néké Abraamé lusubinamdém ilet-gílednan ayírdé pínganammé, ljipto ngoluk tani:yém sabla-sabam langgékumapé bojéboangkang. ¹⁸ Odo Jusepmé kinman anu migomko ljipto migom doto. ¹⁹ Bí ngoluk tani:kídí:dém yadmík-yatsíkto odokké anupé onam ko:kídí:dé sidopé ngoluk abukídí:dém bolbodapé bulum yoblenmoto. ²⁰ Odo ayírdó Musi:mé oto, Ru:néké kangga:lo bí airu:pé kangkanné ko:kai. Odokké po:lo píumko bím bík abudok okumí:do usa:to. ²¹ Odokké édílo bím okumdokké la:lenton, Paro:ké omédé bím langangge:la bík aíké ao kísapé usa:to. ²² Musi:mé ljipto tani:kídí:dok takam mé:jo:nammém luyírbito, bík agomlo:la agerro tornam kadagai.

²³ Édílo Musi:bí yí:pi dítakko idagabon, bí asinbo bík bírrang, Israelkídí:dém gíkala kangakapé mé:to. ²⁴ Odo Israel tani akoném ljipto tani: a:ko ikisiyadop ka:la, bí bím modumsuto odokké ljipto tani:dém mokege:la alígém líkto. ²⁵ Musi:bí mé:to, bík aítani:kídí:dém Ru:nébí bíkkokki moturkunamém bidung émna kangkindopé, émpige:la bulu méngkintomang. ²⁶ Longkondo Israel tani annyiko pamínsula du:dopé Musi:bí ka:to. Bínyík pamínsunamdém mépagyépe mé:la luto, 'Bírrangkídínga, nolu bírrango:gela, kapila pamínsudun?' ²⁷ Émpige:la imurné tani:dé Musi:mé níngerge:la luto, 'Sé:ko nom ngoluk tayé:lo migompéla: kéba:ba:binépé tolíktang?' ²⁸ No mélo kapé ljipto tani:dém moketon édémí:pé ngomsinei mokepé mé:dun?' ²⁹ Édílo Musi:bí édém tatton, bí Midianpé dukpakkang, okolo bí pamdoné kísapé du:to odokké ao annyiko oto.

³⁰ Yí:pi dítakko gíngabanam lédupé, Sinai adi ru:yidok sullipotado, dorra du:né míméné-ísíng amí:do tayéng-ya:meke bím léngkansuto.

³¹ Édílo Musi:bí édém ka:ton, bí ka:la kangaksuto. Odokké bí kéra:dokké ka:pé émna gínindodo, Ru:né Ru:tumké lunam gomukko tatpa:suto. ³² 'Ngo nok abukídí:dok Ru:nébí, Abraam, Isaak odokké Jakubké Ru:nébí.' Musi:bí pésola jinna ngesa:la ka:nan angé katomang. ³³ Odo Ru:tumbí bím luto, 'Nok létagdém léyuktok; kapéné no okolo dagla du:ji édé angunn lotta:ko. ³⁴ ljipto ngok tani:kídí:dém mogídmomadnamdém ngo ka:du:rung, odokké buluk

sagígínamdém ngo tatpa:la bulum motukapé ngo togyitag. Odokké su:pag gítok ngo nom Ijippé mélígyé.'

³⁵ Bí édé Musi:bí sé:kom bulu topaksula lukaji, 'Sé:ko nom ru:tumpéla: kéba:ba:binépé tolíktang?' Ru:nébi aíé bím buluk ru:tumpéla: gílenbokunépé, mímén-ísí:do bím léngkansuné tayéng-ya:medokki mélíkto. ³⁶ Bí Ijipdo, Líné: Ga:nédo:la sullipotado yí:pi dítakko bojéko mé:píla:ma:nam agerémna kanggodém léngkana bulum Ijipdokké gílenbotoku. ³⁷ Bí édé Musi:í:bí sé:ko Israel tani:kídí:dém lubika, 'Noluk aíké arangídokkém Ru:nébi ngogíngkémpiné lungor-luné:ko mélígyé.' ³⁸ Sullipotado Ru:néké tani:kídí:dok gíkumsukodo, Musi:bí ngoluk ta:tobuluk lédílo dungngai, édílo tayéng-ya:medé Sinai Adido bím luposuton. Odokké Musi:bí odo ngolum bikonsupé turnam-biné agomdém toríksuka.

³⁹ Émpige:la ngoluk ta:tobulu bík agomém tadlí:tomang, bulu bím lupakto, odokké buluk asiné Ijipbo:pé mé:latsutoku. ⁴⁰ Bulu Aronmé luto, 'Ngolum gígébopéné moimangém ngolum motei. Ngolum Ijipbokké gílenbokuné édé Musi:ké okkoi kapika:song ngolu kintokumang!' ⁴¹ Édémpila odo bulu so:bo-ao kisané moimangko moto. Bulu odo:pé palígnammém boma:la palíggel buluk alakki monam agerdok tayé:do bulu so:manto. ⁴² Buluk édé agerdém ka:la Ru:nébi mé:yotkang; édémpila Ru:nébi bulum do:mírtok du:nékídí:dém kumdo:pé mépaglíkto; lungor-lunékídí:dok potindo sémpé adla lé:tag:

"Israel tani:kídínga, nolu yí:pi dítakko sullipotado palígnamémna: tosalígnamém ngokkolo:pé bomangkan?

⁴³ Nolu Molekké kumko-po:yubém odokké noluk ru:né Repanké takarém dí:sangka, moimangkídí:dém kumpé émna moka.

Odok-léga:pé ngo nolum Babilon kekonbo:pé ye:bommoyéku."

⁴⁴ Sullipotado ngoluk ta:tobuluk lédílo lukanbiko-po:yubdé dungngai. Ru:nébi Musi:mé kapé lulíkkaji odokké bík léngkannamdépé bí édém moka. ⁴⁵ Léduké ayírkídí:do, édílo ngoluk ta:tobuluk kangga:lokké angu-tani:opínkídí:dém Ru:nébi ménpu:biton, odokké édílo bulu sé: amo:so dungabomkang, Josua:ké lédílo édé po:yubdém so:pé jo:bomna gíto. Édé po:yubdé migom Debidké longédo:pé siddung dungngai. ⁴⁶ Debidbí Ru:nékolok ayangém pa:to odokké Jakubké Ru:néké dungko okumko moladopé kumto. ⁴⁷ Émpige:la édé Solomonbí:ai sé:ko bík léga:pé okumko mobika.

⁴⁸ Émdaggom lungor-lunélok lukamdémpé, Tayé:tok-du:nébí
tani:lok alakki monam okumkídí:do du:mang:

⁴⁹ 'Tayéng-amo:té ngok migom-tetko,
odokké mo:písé ngok lépo-samtagé.

Kapiné okumém nolu ngok léga:pé mobiyén? Ru:tumbí ludung.
Émmamílo ngok du:rasukodé:ba okolon?

⁵⁰ Ngok alakki sé: appí:sém momanga:nei?'

⁵¹ Nolu, asinémna: yerungém gatpugma:nam, agom-tadlíman
tani:kídínga! Nolu Angunn Yalomé lo:dém lupaksudag. Nolutuk
abukídí:dé kapé idaga:ji, nolusin édémí:pé idag. ⁵² Lungor-
lunékídí:dok sé:kom noluk abukídí:dé ipusiretoman? Odokké
sé:kobulu Arolok-du:né Atérké gídobo émnamdém luno:biton bulu
bulum mokkeyamto. Odokké nolu su:pag arolok-du:némésin yadla
mokepacto. ⁵³ Tayéng-ya:mekídí:dokki nolu Luro:ém pangge:la:sin,
édé Luro:dok luyírnám kísapé nolu du:mang.

Istipenmé Ílíngki Génam

⁵⁴ Édílo bulu édém tattoji, buluk aglíngé umí dorpé dorsa:la
Istepenké tayé:lo bulu ipangém rékkérébamsuto. ⁵⁵ Émpige:la
Istipenbí, Angunn Yalolo pí:sí:la tayéng-amo:pé ngesa:to odokké
Ru:néké unjígnamdémna Jisubí Ru:nék lagbukpé dagla du:namdém
ka:bekto. ⁵⁶ Bí luto, "Kangkító, ngo tayéng yabgo síggedopéla:
Tani:ké Ao:bí Ru:nék lagbukpé dagla du:dopé ka:pa:dung."

⁵⁷ Odo bulu buluk yerungém pikabamsuge:la bottéru:pé
jé:ropkang, odokké bulu appí:dé bíkkodo:pé yadangamdo.

⁵⁸ Odokké bím nogordok ru:yolo:pé solenbomna ílíngki géropto.
Odo, lukanbinékídí:dé buluk galugém Sol émnám ya:me tani:dé
kangabbidopé bík alé kéra:do lé:to. ⁵⁹ Édílo bulu bím ílíngki géla
dungngan, odo Istipenbí kumto, "Ru:tum Jisu, ngok yallomé
toríksutei." ⁶⁰ Odokké bí lébítungala botté:pé jé:la kabla luto,
"Ru:tuma, buluk sé: imursém buluk kekompé sabyok." Édém
lungabnam lédupé bí katomabong.

Solbí Kumgom Ipusirenam

8 ¹ Istipenmé mokenamdém Solbí:sin tolíkténgka.
 Istipenmé mokedo longédo Jerusalemdo kumgodok
 kekompé bottéru:né ipusirenamko lenkang, odokké appíngé,
 mélignamkídí:dok ru:yipé, Judiado:la Somoriadok appí:lo:pé
 dukpit-dugritsukang. ² Ru:ném tolíksun taniyé Istipenmé yusí:to
 odokké bík léga:pé airu:pé mé:dírbito.

³ Émpige:la Solbí kumgom modub-moyubropkang. Bí okum
 okumlo:pé gía:la né:ngém milbongém bolbodapé solenambomna
 makana:lo tumto.

Somoriado Tatpon Lutaddém Lugo:binam

⁴ Émpige:la sé:kobulu dukpit-dugritsuka:ji bulu duktédoi tatpon
 lutaddém lugo:bito. ⁵ Pilipbí Samaria:dok nogorkolo:pé gítogla
 odo Kiristoké do:yingém lugo:bito. ⁶ Édílo gíkumsuné tani:kídí:dé
 Pilipké kíbinamdém tatton odokké bík mé:píla:ma:nam ager
 gernamkídí:dém ka:ton, bulu appí:dé bí okkom kíbidu:ji édém
 tadmila tatto. ⁷ Kapéné naréman yallo pa:la lé:nam bojéko tani:lokké
 yalokídí:dé bottép jé:la gílenamkangu; odokké bojéko yé:némna:
 lébeném ésa:motoku. ⁸ Édémpila édé nogordo bottéru:né
 mé:po-méngané angkang.

⁹ Émpige:la Simon émnam tani:ko odo nogordo dungngai
 sé:ko lekkem moyadnam agerém gerdagai. Bí Somoria tani:
 appí:dém bí aié pakkísíkkíné tani:ko émna moyadém léngkanna
 méngaksumodaggai. ¹⁰ Odokké abínélokké aménélo:pé Somoria
 tani:appíngéi bík lunamém tadmila tadla ludungai, "Sé: amisé
 Ru:néké tornamdé, okodém kínggí:né tornamé: émdon." ¹¹ Kapéné
 bí bojé ayírkopé bulum bík moyatki méngaksunam agerém
 léngkanammé bulu bím tadmila taddungngai. ¹² Émpige:la édílo
 Pilipbí Ru:nék migomdokodémna: Jisu Kiristok aminno tatpon
 lutaddém lugo:bitoji, bulu méngkésuto odokké né:ngai milobongai
 méngkésun appí:dé baptisém la:to. ¹³ Simonbí:sin méngkésula
 baptisém la:to. Odokké bí Pilipké léduo appí:lo:pé gímínna bottén
 kanggodémna: mé:píla:ma:nam agerkídí:dém ka:la bí méngaksuto.

¹⁴ Somoria taniyé Ru:nék agomém toríksudung émna édílo
 mélignamkídí:dé Jerusalemdo tadbeksuton, bulu Pitorméla: Jonmé
 bulukkodo:pé mélíkto. ¹⁵ Édílo bulu gípí:toji, Angunn Yalomé bulu
 pangka:langka émna buluk léga:pé kumbito, ¹⁶ kapila:né odolo:pé
 buluk tayé:lo Angunn Yalodé sékkolo:sin gía:mada:ai; kapéné
 bulum Ru:tum Jisuké amino:ngki baptisém bila lé:tagai. ¹⁷ Édílo

Pitorbí:la: Jonbí buluk tayé:lo alagém pigabbiton, bulu Angunn Yalomé pa:to.

¹⁸ Édílo mélígnamkídí:dok alag pigabbinamki Angunn Yalodém binamdém Simonbí ka:ton, bí bulum murkongém tílígge:la luto,
¹⁹ "Ngomsin sé: ilang-gílanamsém bi: ngo sék tayé:loi alagém pigabbiyéji, bí:éi Angunn Yalodém pa:dopé."

²⁰ Émpige:la Pitorbí bím luto, "Nok murkongé nok lédílo yangka:langka, kapila:né no mé:dung Ru:nék amandém no murkongki pa:la:dag émna! ²¹ Ngoluk sé: lugo:binam agerso nokké okkosin ajji:kosin katémang, kapila:né nok asindé Ru:nék lédílo narémang. ²² Odok-léga:pé nok sé: aima:namsokké méngkutsutoku, odokké Ru:tumkolo:pé kumtoka. Odo pagmílo, nok asinbok mé:namdém mé:yinsubiyé. ²³ Kapila:né ngo ka:pa:dung nok asindé kogéla dígla dung odokké nom pa:bé yedgabla lé:tag."

²⁴ Odo Simonbí lulatsuto, "Nok lunamkídí:dok o:kosin ngokkolo imadopé aya:la Ru:tumkolo ngok léga:pé kumtei."

²⁵ Édémpé bulu Ru:tumké agomdém lukanbila lugo:bito, odokké Pitorbí:la: Jonbí Somoriadok bojéru:ngko do:lu:lo tatpon lutaddém lugo:bila Jerusalempé gílattoku.

Pilipbí:la: Itupia Tani:dé

²⁶ Odok lédupé Ru:nék tayéng-ya:meko Pilipmé luto, "Daropto, Jerusalemdokké Gajapé gítogné péyangké lambébo:pé no gíkang." Édé sullipotadok lambai. ²⁷ Édémpila bí darobla gíkang, odokké gíla du:dodo lambédo bí Itupia magma:néko ríksuto. Bí Itupia rani Kandakiké takam ompotiém ka:sín migom-okumlok opisarai. Bí Ru:némé kumkolo Jerusalempé gíka. ²⁸ Odokké bí gure-garikolo sa:la odo tedla lungor-luné Jisoyaké potindok pola okumpé gíla dungngakui. ²⁹ Odo Angunn Yalodé Pilipmé luto, "No guregaridok kérang kéra:pé gímínna gíkang." ³⁰ Odo Pilipbí bíkkodo:pé dugla gíkang odokké bí lungor-luné Jisoyaké potindok pola gínamém tadbegla tauto, "No okkom poduji, odok légí:dém kindoyé?"

³¹ Bí luto "Kapé ngo kinyén, édílo:pé sé:kai ngom édém lusarbima:yeji?" Édémpila bí Pilipmé gísa:la bík lédílo tedmíndo:pé goksa:to. ³² Magma:nédok pola gínam potindok potédé sé:ai:

"Palígnédo:pé mer kísapé bím soa:bomkang,
 odokké amíd gidnédok kéra:do mer-ao:lok aso:pé
 dungkamdempé,
 bí bík nappangém kokatomang.

³³ Bím mé:titto odokké aro-kébangém ba:bitomang.

Bík ope-do:yíngém sé:ko lubila:yén?

Kapéné mo:píso bím turyarmotomang.

³⁴ Magma:nédé Pilipmé tauto, "Ngom aya:síla lukítei, sé:kom lungor-lunédé ludun, bí aíém lusudu:yé sé:kai akoném ludu:yé?"

³⁵ Odo Pilipbí édé Ru:nék-gomug potédok agomdokki lurobbomna Jisuké tatpon lutaddém bím lubito. ³⁶ Édémpé bulu gíyarra du:dodo lambé kéra:do assém gípasula magma:nédé luto, "Kangkítok, sidé assé dung! Ngom kapila baptisém bilama:yén?" ³⁷ Odo Pilipbí luto, "Aroru:pé asin-a:píki no méngkésudumílo, oko agomésin kamang." Odo bí luto, "Jisu Kiristobí Ru:nék Ao:dé édém ngo méngkésudung."ᵀ

³⁸ Édémpila bí guregaridém dagmodopé lulíkto. Odokké Pilipbí:la magma:nédé asibo:pé síngato odokké Pilipbí bím baptisém bito.

³⁹ Édílo bulu asidokké gísa:tokuji, Ru:tumké Yalodé Pilipmé gípagbokangku, odokké magma:nédé bím lékoda ka:pa:tokumang, émpige:la mé:pola bík aíké lambédok gíkangku. ⁴⁰ Émpige:la Pilipbí lékoda Ajtus nogordo gíkansukaku odokké Kaiseriapé gípíma:dodo:pé appíng taonnoi tatpon lutaddém lugo:bito.

Solké A:nam

(Ager 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹ Odo ayírdo Solbí Ru:tumkol gímínné tani:kídí:dém moríldgo:la mokeyé émna lu:lomgo:dungai. Bí abíngaryan mirído:pé gíla, ² bíkkolok Damaskasdok murong-okumkídí:do:pé do:jíkko jíglíldgo:pé koto, odo Ru:tumké Lambédok gínném sé:koméi pa:yéji, né:ngai milbongai bulum sogabge:la Jerusalempé sobomna gíladokupé.

³ Édémpé bí gíbmna Damaskaspé gípingkíramdungngaboi, odo bagémpé tayé:tokké píangkoné bím ladyétto. ⁴ Odo bí amo:bo:pé kétpagletkang odokké gomukko bím lubidopé tatpa:to, "Soléi, So:la, no kapila ngom ipusiredun?"

⁵ Odo Solbí tauto, "Sé:kon no, Ru:tuma?"

Bí lulatsutoku, "Ngo Jisubí, sé:kom no ipusiredu:ji. ⁶ Su:pag no darobla nogordo:pé gíanggang odokké no okkom ipéru:namméji édém nom lubiyé."

⁷ Odokké Solké gíjonkídí:dé odo sé:komsin ka:pa:tomang émpige:la gomugdém tatpa:sula agom-luma:pé dagla dungapgang.

⁸ Solbí amo:dokké daropgang, émpige:la édílo bí amigém darton bí okkomsin ka:bektokuma. Édémpila bulu bím alagdok sogabge:la Damaskaspé gía:boto. ⁹ Odokké loumkopé bí miglula du:la okkomsin doto-tí:tomang.

¹⁰ Odo Damaskasdo Anania émnam méngkésun tani:ko dungngai. Ru:tumbí bím ma:nyibo léngkansuge:la gokto, "Anania!"

Ananiabí lulatsuto, "Ru:tuma, ngo sé: dung."

¹¹ Odokké Ru:tumbí bím luto, "Darboge:la Yíg émnam lambédok Judaské okumpé gígang, odokké Tarsasdok Sol émnam tani:dém taugo:lang, kapéné kangkítok, bí kumna dung." ¹² Anania émnam tani:ko bíkkodo:pé gíla bí ka:begdokupé bík alagém bík tayé:lo pigabbidung émna bí kangorko ka:to.

¹³ Émpige:la Ananiabí lulatsutoku, "Ru:tuma, édé tani:dé nok langgunam tani:kídí:dém Jerusalemdo éddíko igítsimattoji odokké bík inam-gínamkídí:dém ngo bojéru:ngkolok tattung. ¹⁴ Odokké sé:kobulu nok aminém goktinsudagji bulum appíngém sogapkapé bí abíné miríkídí:dok adlígnamko bomna so:pé gídung."

¹⁵ Émpige:la Ru:tumbí bím luto, "No gígang! Kapéné bí ngok balennam tani:dé, sé:ko Jiudiman odokké migomkídí:dok lédílo Israel ommangkídí:dok kangga:lo ngok aminém lugo:biyé. ¹⁶ Bí ngok léga:pé éddíko du:gém doyéji édém ngo bím léngkanbiyé."

¹⁷ Odo Ananiabí gíla okumdo:pé gía:to. Solké tayé:lo bík alagdém pigabge:la bí luto, "Bíro Sol, Ru:tum Jisubí, sé:ko nom nok gíla dungko lambédo léngkansukaji, no ka:begdokupé odokké Angunn Yalolo pí:sí:dopé bí ngom méliktag." ¹⁸ Odokké oddar, Solké amigdokké o:kai ngosígémpinéko opagletkang, odo bí ka:bekgangku. Odok lédupé bí daropla baptisém la:to. ¹⁹ Odokké dora-tí:rasunam lédupé, bí aiyokangku.

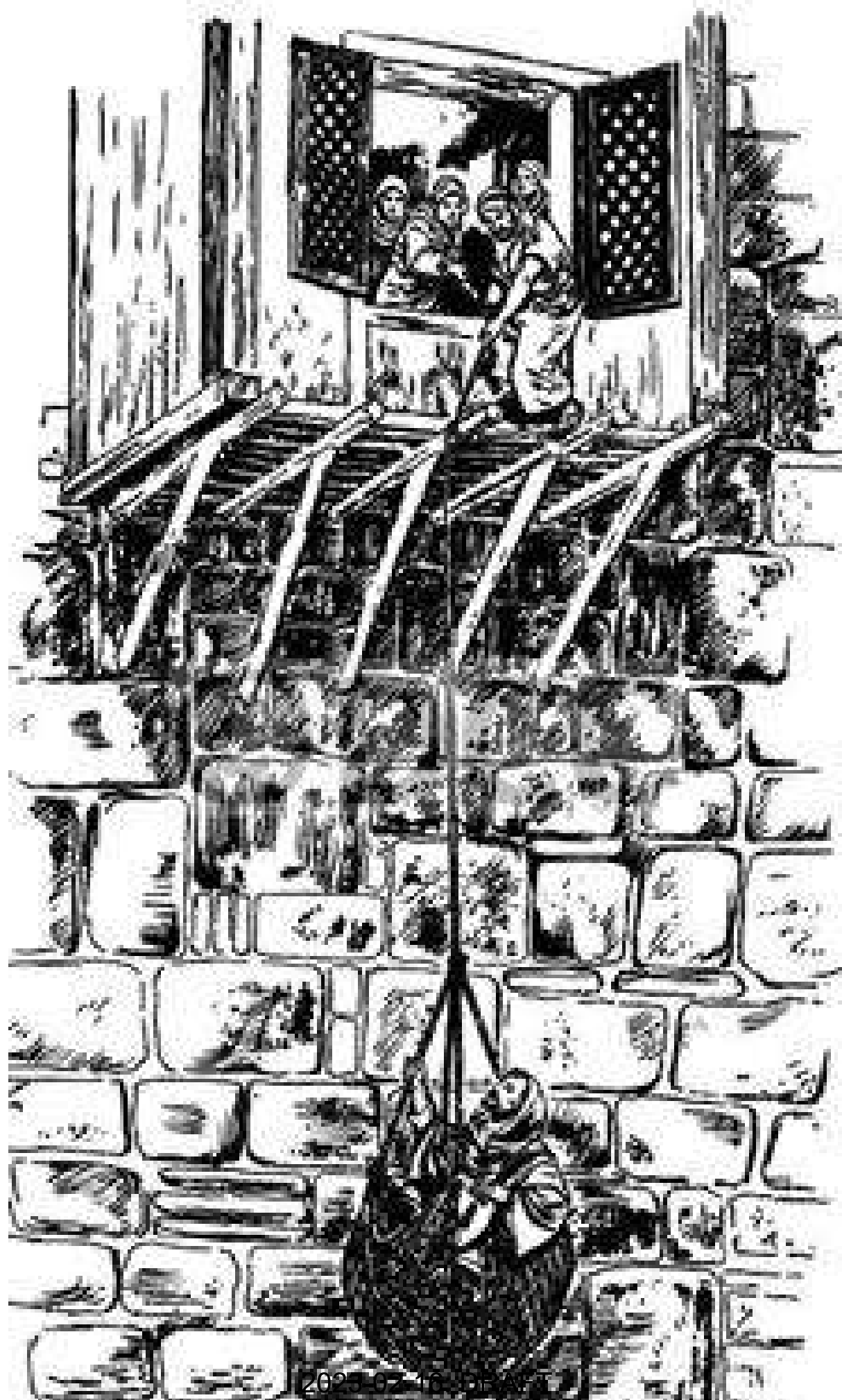
Damaskasdo Solké Lugo:binam

Solbí méngkésunékídí:dok lédílo bojéru:ngkopé Damaskasdo du:mínto. ²⁰ Odokké oddar Jisubí Ru:nék Ao:dé émna bí murong-okumkídí:do lugo:robbito.

²¹ Sé:kobulu bík lunamém tatton appí:dé tadngaksula tauto, "Bí édé tani:déma:nei sé:ko Jerusalemdo édé amindém goktinsunékídí:dém mopidmoridnéde? Odokké bí bulum abiné miríkídí:do:pé sogabbombikupé so:pé gímanga:nei?"

²² Émpige:la Solbí kínggí kínggí:la gíla, Jisu bí:íng Kiristobí émnamdém lusarbila Damaskasdok Jiudikídí:dém lukakto.

²³ Édémpé bojéru:ngko gíbadnam lédupé, Jiudikídí:dé bím mokepé émna ru:suto. ²⁴ Émpige:la Solbí buluk ru:sunamdém kinto. Bulu bím mokepé émna longém yumém nogordok sé:turkídí:do kéra:lokké kanggola du:yarto. ²⁵ Émpige:la bíkkol gímínnékídí:dé

2023-02-16 09:44:43

(SAMPLE) 6902912

Solbí Jerusalemdo

²⁶ Odokké bí Jerusalempé gínam lédupé, méngkésunékídí:dém du:jonsupé émna inamé, bulu appí:dé bím péssamkang, kapila:né bulu bím aropé méngkésunéko émna mé:mangai. ²⁷ Émpige:la Barnabasbí bím gíbola mélígnamkídí:do:pé gído. Solbí bík gíla du:dodo lambédo kapé Ru:tummé ka:bektoji odokké Ru:tumbí bím okkom lutoji, odokké bí kapé Damaskasdo pésoma:pé Jisuk aminno lugo:bika:ji édémbulum lubito. ²⁸ Édémpila Solbí buluk lédílo du:mínna Jerusalemdok appí:loi gígola Ru:tumké aminno pésoma:pé lugo:bito. ²⁹ Girikpé agom luné Jiudikídí:dok lédílo luposula bí lumínsudunga:sin, émpige:la bulu bím mokepé émna ikíto. ³⁰ Édílo bírrangkídí:dé édém kinton, bulu bím Kaiseriado:pé gítogboto odokké bím Tarsaspé mélíkto.

³¹ Odo takam Judia, Galili, odokké Somoria mo:tagdok kumgokídí:dé asin-ansíngém pa:to. Odokké méngkésunné a:setkang; odokké bulu Ru:tummé pésolo:la Angunn Yaloké kínggí:monamlo bojé bojébonna gí kang.

Ainasmélang Dorkasmé Ésa:mokunam

³² Odok lédupé Pitorbí bulum do:lu do:lu:lo gígola kanggoto, odokké bí gíla Laidadok langgunam tani:kídí:démsin ka:ríksukolo gítokkang. ³³ Odo bí Aenias émmam tani:ko ríksuto, sé:ko yé:la dítak pi:nyiko kéddanna kila dungngai. ³⁴ Pitorbí bím luto, "Aenias, Jisu Kiristobí nom aimodungku. Dagropto odokké nok asubdém pirsí:to." Odo Aeniasbí oddar dagropkang. ³⁵ Laidadogla: Sarondok tani:appí:dé bím ka:la bulu Ru:tumkolo:pé mé:tinsula angap kang.

³⁶ Odokké Joppa nogordo Tabita (okodém atsonsudokudodo Dorkas émna addo) émmam Ru:tummé méngkésunék dungngai, sé:ko lo:dém ainé agerém gerra opanném bidumsudagai. ³⁷ Odo ayírdo bíkkolo kinamé a:la bí sikang, odokké édílo bík sima:dém írra bulu bím tayéngké soyarkolo lé:to. ³⁸ Laiddadé Joppadokké mo:témangngai; édémpila édílo gímínnékídí:dé Pitorbí Laiddadok du:namdém tatpa:sutoji, bulu tani: annyiko bíkkolo:pé sémpé kumdanna ludopé mélíkto, "Aya:la lomdanna ngoluk lédílo gímínpo:toku." ³⁹ Édémpila Pitorbí darobdanna buluk lédílo gímíntoku. Odokké édílo bí gípítoji bím tayéngké soyardo:pé gísa:bokang. Tumbo-né:ng appí:dé bím du:yedge:la kabbomkang odokké Dorkasbí turra du:dodo buluk lédílo sumjonsunam galug-gasorkídí:dém bím léngkanto. ⁴⁰ Émpige:la Pitorbí bulum appíngém gílenammoge:la lébítumna kumto; odokké sima:do:pé

íka:la bí luto, "Tabita, daropto." Odo bí amig darra Pitormé
ka:pa:sula tetkang. ⁴¹ Odo Pitorbí bím ma:ríksula sosato. Odokké
bí méngkésunékídí:démna: tumbo-né:ngkídí:dém gogange:la bím
turdepé bulum bitoku. ⁴² Édém Joppadok appí:doi kinapto, odokké
bojéru:ngko taniyé Ru:tumkolo mé:tinsula angakang. ⁴³ Odokké
Pitorbí Joppado Simon émnam suktam ager gernédok okumdo
bojéko du:to.

Korneliasbí Pitormé Goglínam

10¹ Kaiseria nogordo Kornelias émnam tani:ko dungngai, sé:ko Itali rejimendok língko opisardé. ² Bí:la: bík okum-érang appíngéi Ru:némé pésoméngge:la aróp-tolíksunékai. Bí opaném bidumsudagai odokké Ru:némé lo:dém kumdagai. ³ Longéko yummayír aumné ayírkíramdo bí kangorko ka:to. Odo bí Ru:nék tayéng-ya:meko naréngo:pé ka:bekto, odokké bí bíkkodo:pé gíla "Kornelias" éмна gokto.

⁴ Korneliasbí bím ka:mila ka:la pésola tauto, "Ru:tuma, okkon sé:?"

Tayéng-ya:medé lulatsutoku, "Nok kumnamkídí:dé:la opaném bidumsunamkídí:dé Ru:nék kéra:lo mé:pa:la-du:nam tosagnam kísapé pí:sa:do. ⁵ Odokké su:pag Simon émnam tani:dém, sé:kom Pitorésin émdo, bím gíbodokupé Joppado:pé tani:yém mélíktok. ⁶ Bí suktam ager-gerné Simonké lédílo dung, bík okumdé ga:né kéra:dé." ⁷ Édílo bím lubiné tayéng-ya:medé gíkangkuji, Korneliasbí bík pagbo annyiko odokké bím ka:sí-mosí:nékídí:dok aróp-tolíksuné maglíng ako gokto. ⁸ Bí bulum okko kapika:ji édé appí:dém lubige:la bulum Joppado:pé mélíkto.

Pitorké Kangor Ka:nam

⁹ Longkondo lo:tung ayírdo bulu gíla nogordo:pé gípíngkíramdodo, Pitorbí kumkolo okum tayé:to:pé gísangkang. ¹⁰ Bí kéno:la o:kaiko dolíngkang, émpige:la édílo bulu ké:laré:bla dungngaji bí yummi:yuptapkang. ¹¹ Odokké do:mírté sígge:la su:pi:dok sogabla o:kai bortané gasor kísanéko mo:píso:pé mé:ilígnamko bí ka:to. ¹² Odok ara:do takam alé:so:pin simín, éggo-ngénggoné odokké dénggoné péttangé dungngai. ¹³ Odo gomukko bím luto, "Pitor, daropto odokké ba:la dota."

¹⁴ Émpige:la Pitorbí lulatsutoku, "Ru:tuma ngo dogemang; kapéné suanémna: naréma:ném ngo édílo:sin dokímang."

¹⁵ Odokké gomugdé lékoda bím luto, "Okkom Ru:nébí mopubitu:ji édém no naréma:né émyok." ¹⁶ Édémpé léumkopé ikang odokké lékkolo gasordém tayé-amo:to:pé bomsangkanku.

¹⁷ Édílo Pitorbí kanggordok légí:dé okkan éмна méngaksula dungngan, odo kangkítok, Korneliaské mélígnam tani:kídí:dé Simonké okumdém magabla sé:turdo dagla dung. ¹⁸ Odokké Pitor émnam Simonbí odo du:yé kama:yé éмна gokka:to.

¹⁹ Édílo Pitorbí kangordém mé:tímé:tíla dungngan, Angunn Yalodé bím luto, "Simon, tani: aumko nom maladung. ²⁰ Édémpila

darobla kéigbo:pé gítokkang. No buluk lédílo gímínpenamdém mé:rasuyok, kapéné ngo bulum mélíktag." ²¹ Odokké Pitorbí gítogla tani:kídí:dém luto, "Noluk mala du:nam tani:dé ngo:na; kapila nolu gídunga:song?"

²² Tani:kídí:dé lulatsutoku, "Ngolu língko opisar Korneliaské léga:pé gíbidung. Bí arolok-du:nékola: Ru:némé pésoné tani:ko, sé:komp takam Jiudi taniyé ménggésudag. No bík okumdo:pé gíge:la bím okkom lubiyéji édém bí taddopé angunn tayéng-ya:meke bím lubito." ²³ Odo Pitorbí tani:kídí:dém okum ara:do:pé gogla mibo boto.

Pitorbí Korneliaské Okumpé Gípinam

Longkondo bí darobla Joppadok bírrang ékkém gijonsula buluk lédílo gímíntoku. ²⁴ Longkondo bulu Kaiseriapé gípí:to. Korneliasbí bík okum-érang taniyémma: ope-négingkídí:dém lékkopé gokkumsuge:la bulum toya:la dung. ²⁵ Édílo Pitorbí gíatoji, Korneliasbí bím ríksuto odokké bík alédo tungala kumto. ²⁶ Émpige:la Pitorbí bím dagromoge:la luto, "Dagropto, ngo:sin tani:í:ngé." ²⁷ Odok lédupé Pitorbí bím luposula okum ara:do:pé gíatoném bojéko taniyé gíkumsula du:dopé ka:to. ²⁸ Odokké bí bulum luto, "Nolu kindag Jiudiman tani:yém du:jonsunamdé:la gímínsunamdé ngoluk Lurodok kekonpé inam ageré. Émpige:la Ru:nébi oko taniyémsin suamang narémang émna luyoka émna ngom léngkanto. ²⁹ Édémpila édílo ngom gokkapé tani:yém mélíkkan, ngo okkosin émmapé gímíntag. Édémpila su:pag taupongkupé, "Oko ager léga:pé ngom gokkap mélíkkan?"

³⁰ Odo Korneliasbí luto, "Lo:pi:kopé ika:bo sé: ayírí:so ngo ngok okumdo yummayír aumné ayírdo kumnam kumna dungngai. Odo kangkítok, tani:ko tong émna unné galug généko ngok kéra:pé daga:do. ³¹ Odokké luto, 'Kornelias, Ru:nébi nok kumnamém tatto odokké nok opaném bidumsunamkídí:dém mé:pa:dung. ³² Odok-léga:pé sé:kaimé Joppado:pé Simon, sé:komp Pitor émdoji gíríksudopé mélíktok. Bí ga:né kérangké suktam ager-gerné Simonké okumdo mibopé ila dung.' ³³ Édémpila ngo nom gogdopé oddar tani:yém mélíkto, odokké no gído airu:pé aikang. Odokké Ru:tumbí nom oko okkom ngolum lubidopé lulíktang édé appí:dém tatpé émna su:pag ngolu appíngé so Ru:nék kéra:lo dung."

Pitorké Lubinam

³⁴ Odo Pitorbí luto: "Su:pag ngo méngkindung Ru:nébi sé:komsin kéyamang édé arro. ³⁵ Émpige:la sé:ko bím pésola

aro ager-gerdagji, bí appíng réngamnok tani:yém toríksudag.
³⁶ Israel tani:kídí:dok léga:pé sé: tatpon lutaddé- Jisu Kiristo sé:ko appíngké Ru:tumbín, bíkokki asin-ansíngé dung. ³⁷ Jonbí baptis do:yídém lugo:binam lédupé, Galilidokké iya:la, Judiadok appí:lo okko kapikan édém nolu kindag. ³⁸ Odokké Ru:nébí Najaret Jisumé Angunn Yalokila tornamki írto édém nolu kindag. Odokké Jisubí gíla ainé agerém gerto odokké sé:kobulum ui:yé pa:la lé:tagan bulum ésa:motoku, kapila:né Ru:nébí bík lédílo dungngai. ³⁹ Jiudikídí:dok do:lungkídí:do:la Jerusalemdo bík gernam ager appí:dok ngolu lukanbikunékídí:dé. Bulu bím ísíngkolo pítkela moketo, ⁴⁰ émpige:la lounné longédo Ru:nébí bím sikolokkém turmotoku odokké bím léngkansumoto. ⁴¹ Appíng tani:yém léngkantomang, émpige:la ngolum sé:kobulum Ru:nébí lukanbikunépé balentoji, sé:ko sikodokké turkunam lédupé bík lédílo dojon-tí:jonsuka:ji. ⁴² Odokké bí ngolum tani:yém lugo:bidopéla: lukanbidopé lulíkto, bí édé sé:kom Ru:nébí turnémna: sinném kébangém ba:dopé tolíktag. ⁴³ Lungor-luné appí:dé bík agomém lukanbitag sé:koi bím méngkésuyén bík aminki bí pa:blokké mé:yinsunamém pa:yé."

Angunn Yalodém Jiudiman Tani:kídí:dok Toríksunam

⁴⁴ Édílo Pitorbí lulangí dungngan, sé:kobulu bík agomdém tadla dungngan buluk tayé:lo Angunn Yalobí angkang. ⁴⁵ Pitorké lédílo gímínné gatpugnam opedok méngkésunékídí:dé Angunn Yaloké amandém Jiudima:némsin binamdém ka:la kangaksuto. ⁴⁶ Kapéné bulu bulum angu agompé lula Ru:némé luyitsudopé tatto. Odo Pitorbí luto, ⁴⁷ "Angunn Yalomé ngoluk pangkamí:démpé pa:nékídí:sém baptisém bimadopé sé:kai asimé lutumla:yénei?" ⁴⁸ Édémpila bí bulum Jisu Kiristoké aminno baptisém la:dopé lulíkto. Odo bulu Pitormé buluk lédílo asudoukopé du:míndopé goktumto.

Jerusalem Kumgodo Pitorké Lubikunam

11 ¹ Odo ayírdo Ru:nék agomé Jitudiman tani:yésin toríksuto émna mélnamkídí:dé:la Judiadok du:né bírrangkídí:dé tadbeksuto. ² Édémpila édílo Pitorbí Jerusalempé gísa:tokun, gatpugnam opedok méngkésun ékké bím luka:la, ³ luto, "No gatpugma:nam tani:kídí:dok okumpé gía:la buluk lédílo dojon-tí:jonsuka." ⁴ Émpige:la Pitorbí bulum okko kapika:ji édém ako akopé lusarbitó:

⁵ "Ngo Joppa nogordo kumna du:dodo, yummu-yupsula kangorko ka:to. Ngo o:kai bortan gasorémpiné aborko tayéng-amo:tokké odok su:pi:dok sogabla ledyi:dopé ka:to, odokké ngo okolo dungngan oddar édém ledyi:líkto. ⁶ Édém ngo ngengala ka:namé odo mo:písok aléso:piné takam simíném, ngénggo-éggoném, odokké dénggoné péttangém ka:pa:suto. ⁷ Odo ngo sémpé ludopé gomukko tatto, 'Pitor, daropto odokké édémbulum ba:la dota.' ⁸ Ngo lulatsutoku, 'Ngo dogemang, Ru:tuma! Suanémna: naréman okkosin ngok aki ara:bopé silolo:pé a:ngkíma:da.' ⁹ Odokké lékoda tayéng-amo:tokké gomugdé lutoku, 'Okodém Ru:né bí mopubitu:ji édém no angunmang émyok.' ¹⁰ Édémpé léumkopé ikang, odokké odo édé appí:dém tayé-to:pé busabomkangku. ¹¹ Odo ayírra:do ngokkodo:pé, ngo oko okumdo dungngaji, Kaiseriadokké mélnam tani:aumko gípi:do. ¹² Angunn Yalodé ngom buluk lédílo gímínkupénamdém méngkupméladyok émna lulíkto. Joppadok bírrang akkénko ngok lédílo gímínka, odokké ngolu tani:dok okumdo gía:to. ¹³ Odo bí ngolum lubito, kapé tayéng-ya:meko bík okumdo dakkansuge:la lutan, 'Joppado:pé tani:yém méligla Simonmé sé:kom Pitorésin émdon, bím gogmotaka. ¹⁴ Bí nokkolo:pé do:yingko bombiyé okodokki no:lang nok okum-érang appíngé moturbikunamém pa:yé.' ¹⁵ Ngo agomdém luobbomnaméi, Angunn Yalodé buluk tayé:lo angkang kapé bí gípongardodo ngoluk tayé:lo angkaji édémarpé. ¹⁶ 'Okodém Ru:tumbí lukaji, Jonbí asiki baptisém bika, émpige:la nolum Angunn Yaloki baptisém biyé' émnamdém odo ngo mé:pa:toku. ¹⁷ Édémpila sé:ko Jisu Kiristomé méngkésuyéji, Ru:né bí ngolum binam lékkoné amandém bulumsin bimílo, émpém ngonu sé:kon Ru:némé lutumla:pénéde?"

¹⁸ Édílo bulu édé lunamdém tattoji, bulukké okkosin lusetpénamé katomang émpige:la bulu sémpé lula, Ru:némé luyitsuto, "Émpémílo Jitudiman tani:yémsin Ru:né bí turyarné turnamdém pa:dopé méngkutsunammé bitung."

Entiokdo kumgom La:lennam

¹⁹ Su:pag Istipenmé mokenam lédupé kumgom ipusirebomnamé méngkésunné dukpit-dugritsula tatpon lutaddém Jiudikídíngó:dém lugo:bila Poinesiado:pé, Saiparasdo:pé odokké Entiokpé pínggéto.

²⁰ Émgom bulukkolok akke Saiparasdökkéla: Sirinidökké Entiokpé gíla Jiudiman⁹ tani:kídí:démsin Ru:tum Jisuké tatpon lutaddém lugo:bito. ²¹ Ru:tumké ayangé buluk lédílo du:namé bojéru:ngko taniyé Ru:tumkolo:pé mé:tinsula angkang.

²² Buluk gerbomnam agerdém édílo Jerusalem kumgodok tani:kídí:dé tatpa:suton, odo bulu Barnabasmé Entiokpé mélíkto.

²³ Édílo bí gípí:la Ru:nék aséngém léngkannamdém ka:beksuton, bí airu:pé mé:pokang odokké buluk appíng asinki Ru:tumkolo arola du:yardop bí bulum lusa:líkto. ²⁴ Kapéné bí ainé tani:kai, Angunn Yalolo pí:sí:la mé:jíksunamlo kínggín tani:kai, édémpila bojéko taniyé Ru:tumkolo a:setkang.

²⁵ Édémpila Barnabasbí Solmé magapkolo Tarsaspé gí kang.

²⁶ Odokké édílo bí bím mapa:toji, bí bím Entiokpé gíbotoku. Odo bínyi dítak a:ko kumgodo gíkumsuné tani:kídí:dém luyírbito. Odokké Entiokdo Jisukol luyírsunékídí:dém kiristan émna míngodlíkpo:to.

²⁷ Odokké édé ayírdo Jerusalemdökké lungor-luné ékké Entiokpé gítogdo. ²⁸ Buluk ara:dok a:ko, Agabasbí dagrobge:la Yaloki lungorém luto, mo:píso bottéru:né angkalko a:yé, odokké Kalaudiasbí Ruman migompé do:dodo édé angkaldé angka.

²⁹ Judiadok du:né méngkésunékídí:dém luyírsunékídí:dé aí aíké pagnamkíddíko bidumsupé émna ru:sékto. ³⁰ Bulu édémí:pé ito, Barnabaskéla: Solké alaglo midumkídí:do:pé amaném bilíkto.

⁹11.20 Okolai okolai Elenis émna attung, Elenisdé Giriké

Ipusire:é Bojénam

12 ¹ Odo ayírdo migom Erodbí kumgodok tani:ékkém ipusirepé émna mé:la sogabmoto. ² Bí Jonké bíro Jemsmé yoksa:ki pakemoto. ³ Odokké Jiudikídí:dé édílo édém mé:yumsudopé bí ka:toji, bí odo Pitormésin sogabdo:pé mélíkto. Édé kar lígmap pitang donam gí:dí ayírai. ⁴ Pitormé sogabnam lédupé, bí bím makana:lo tumto. Bím kanggabdo:pé appi-appikopé ba:piko maglíng ope:ém bí tolíkto. Erodbí bím Gíbo:la donam gí:dí:dok lédupé appíngké kangkolo kéba:ba:bipé émna mé:to. ⁵ Édémpila Pitormé makana:do lé:to, émpige:la kungo tani:kídí:dé asin-a:píki bík léga:pé Ru:nékolo kumbila dungngai.

Pitormé Makana:dokké Gílenbokunam

⁶ Erodbí yampo Pitormé kéba:ba:pé émna mé:do yumédo, maglíng annyikolok pongkodo Pitorbí yubla dungngai, bím ikoli sonyi:ki koggabla lé:tag, odokké kanggabné gíangko yabgodo dagla dung. ⁷ Odokké kangkítok! Ru:tumké tayéng-ya:meke dakkansula bík dungko soyardé píangkang. Bí Pitormé amírdok pirobla kinsumoto odokké luto, "Lomna, daropto!" Odokké ikolikídí:dé bík alagdokké kokpagletkang. ⁸ Odo tayéng-ya:medé bím luto, "Nok galug-gasorémna: létagdém gélíksutok." Odo Pitorbí gélíksuto. Odokké tayéng-ya:medé bím luto, "Nok gétémnam galugdém u:líksuge:la ngok lédule gímínto." ⁹ Pitorbí bík lédule makana:dokké gílenmíntoku, émpige:la tayéng-ya:medok inamdé arro émna mé:mangai, bí kangorko ka:ladung émna mé:to. ¹⁰ Bulu daggépo:né odokké odok léduké dagné kangganékídí:dém gíbadla nogordo:pé gíanan yogír sé:turdo:pé gípí:to. Sé:turdé buluk léga:pé aí aídé síggesubikang; édémpila bulu lambékolok gíkurra gíkang, odo bagémpé tayéng-ya:medé bím mépagla gípackangku.

¹¹ Odo Pitorbí kinsulangkula aíém lusuto, "Ru:tumbí bík tayéng-ya:medém mélíglá ngom Erodké alaglokkéla: Jiudi tani:kídí:dok ipé émna mé:la du:namdökkém mopítto, édém ngo su:pagpag mé:mo kama:pé kindung."

¹² Édílo bí édém méngkintokun, odo bí Jon, sé:kom Markésin émdon, bík ané Meri:ké okumpé gíto, okolo bojéko méngkésun taniyé gíkumsuge:la kumna dungngan. ¹³ Odokké Pitorbí ru:yarké yabgodém ranku:to, odo Roda émmam pagnékoné yabgodém síggebikolo gído. ¹⁴ Édílo bí Pitorké gomugdém tatkingtoji, bí mé:pobatsula yabgodém siggebipénamdém mitpansula dugladgekula lubitoku, "Yabgoru:yélé Pitorbí dagla dung!" ¹⁵ Bulu

bím luto, "No simatkang." Émpige:la bí lungasuma:pé édé arro émna lutíto. Odo bulu luto, "Édé bík tayéng-ya:medé:na."

¹⁶ Émpige:la Pitorbí rantíla dung, odokké bulu yabgodém siggenammé bím ka:beksula, bulu méngaksukang. ¹⁷ Pitorbí bulum aso:pé du:dopé bík alakki péttumto, odokké Ru:tumbí kapé bím makana:dokké gílenbotokuji édém bí bulum lubito. Odokké bí luto, "Sé: do:yísém Jemsméla: bírrangkídí:dém lubipo:ta." Odokké bí gíyodla okolaipé gíkang.

¹⁸ Pitorké okko kapika:ji émna ro:rokomdo, maglíngkídí:dok ara:do aigampé urmukurkang. ¹⁹ Odokké édílo Erodbí bím matoji odo bím pa:tomang, édémpila bí kanggabnékídí:dém tadétatkurge:la bulum mokedopé lulíkto.

Odokké Erodbí Judiadokké Kaiseria:pé gítogla odo bí asudou:kopé du:to.

Erodké Sinam

²⁰ Odo ayírdo Erodbí Tayardogla: Sidondok tani:kídí:dok tayé:lo kínggí:pé aglíngkang. Édémpila bulu lékoge:la tani:ékkém bíkkodo:pé ansí:la du:jonsunam do:ying kíbodopé mélíkto. Bulu Belastasmé, migomdok mé:tinsunam pagbokoném luposula luyinsuto, kapila:né migom Erodké mimo:dokké bulukkolo:pé donam-tí:namé gídagai.

²¹ Tolígla lé:nam longédo, Erodbí bík migom génam-bomnamém gége:la, bík migom-tetkodo tetto. Odokké tani:kídí:dém bík lupénamdém luto.

²² Odo tani:kídí:dé jé:la luto, "Sé: ru:nékolok gomugé, tani:kolok gomugmang."

²³ Oddar, Ru:tumké tayéng-ya:mekoné Erodmé moato, kapila:né bí Ru:némé luyitsunam bima:pé aié luyitsuto; édémpila bím tapumé pénga:la bí sipakkang.

²⁴ Émpige:la Ru:nék agomém luyaro:biyato, édémpila bojéko taniyé a:setkang.

²⁵ Édílo Barnabasbí:la: Solbí buluk gerpénam agerdém geramton, bulu Jonmé sé:kom Markésin émdon gíbolangkula Jerusalemdokké gílattoku.

Barnabasméla: Solmé Ager-gerdop Tolígnam

13¹ Odo ayírdo Siria Entiok kumgodo lungor-lunnéla: luyírné dungngai. Édébulu Barnabasbí, Niguru émnam Simonbí, Sirinidok Lusiabí, Manainbí, sé:ko migom Erodme lékkopé sí:sajonsuka:ji odokké Solbí. ² Édílo bulu Ru:tumkolo menna kumna dungngan, odo Angunn Yalobí luto, "Ngok léga:pé Barnabasméla: Solmé langutei oko agerdok léga:pé ngo bínym goktuji."

³ Édémpila bulu menna kumnam lédupé, bulu buluk alagém bínym tayé:lo^f pigabla kumbige:la bínym mélíkto.

Saiprasdo

⁴ Édémpé, Angunn Yaloki mélígnammé, bínym Seleusiapé gítokkang odokké bínym Saipras boglé:do:pé bottén-ollu:lo ko:la gí kang. ⁵ Édílo bulu Salamispé gípí:toji, bulu Jiudikídí:dok murong-okumkídí:do Ru:nék agomém lugo:bito. Odokké Jonbí bulum gerdumsula buluk lédílo du:to.

⁶ Bulu Saipras boglé:dém gíkurra gíto édílo:pé bulu Papospé gípímangan. Paposdo bulu Bar-Jisu émnam Jiudi moyakinnékola: aroman lungor-luné tani:ko ríksuto, ⁷ sé:kobí amo:ru:tum Sargia Pouloskolo du:míndaggai. Amo:ru:tumdé airu:pé kinné-pa:né tani:kai, bí Ru:nék agomém tadlí:la Barnabasméla: Solmé gogmoto. ⁸ Émpige:la moyakinné Elimasbí (kapéné éddéi bík amindok légí:dé) buluk kekonpé dagrobla amo:ru:tumdém mé:jíksunamdokké gíyodbopé émna ikíto. ⁹ Odo Solbí, sé:kom Polésin émtang, bí Angunn Yalolo pí:sí:la, Elimasmé kangírira kangge:la luto, ¹⁰ "No Ui:ké ao:o odokké appíng ainé agerrok miruko! Nok asindo appíng aroma:néla: aisí:ma:né bi:la dung. No Ru:tumké yig émné lambésém gé:yodmokípe émna mé:namdém mémabo:nei? ¹¹ Odokké su:pag, kangkíto, Ru:tumbí bík alagém nok kekonpé laksa:dung. No miglupo:yé, odokké do:nyiké píangém no asudo:uko ka:bekpo:ma:yé."

Odo bagémpé bík tayé:lo muksubmugyubéla: kémmo a:ngkang, odo bí bík alagdok sobomna gíbokun tani:ko ma:suma:mula magoto. ¹² Édílo amo:ru:tumdé okko kapika:ji édém ka:ton, bí méngkésuné tani:pé ikang, kapila:né Ru:tumké tayé:lo luyírbinaamdém tadla bí tadngaksuto.

^f13.3 Alag laksa:la kumnamdé ager-gerdop tolígnamé

Entiokdok Pisidiado Lugo:binam

¹³ Odok lédupé Polbí:la: bík ajonkídí:dé Paposdökké Pampiliadok Perga taonpé bottén-ollungki ko:la gí kang. Odokké Jonbí bulum mépagge:la Jerusalempé gílatkangku. ¹⁴ Pergadokké bulu Pisidiadok Entiokpé gí kang. Odokké Yoddo longédo bulu murong-okumpé gíala tedmínto. ¹⁵ Musi:ké^s Lurodökkémna: Lungor-Potinkídí:dok ponam lédupé, murong-okumdok migomkídí:dé bulukkolo:pé agomko sémpé lula mélíkto, "Bírrangkídínga, nolukké tani:kídí:sém o:kai lusang-agom lupénammé du:mílo, sa: luta."

¹⁶ Édémpila Polbí dagropkang, odokké bík alakki lakkan-ge:la bí luto:

"Israel odokké Israelman tani:kídínga, sé:kobulu Ru:ném kumdoji, ngok lunamsém tattok! ¹⁷ Israel tani:lok Ru:né bí ngoluk abukídí:dém balento; bí bulum Ijibbok du:dodém pu:pojarmoto, odokké kinggí:né tornamki bí bulum édé mimo:dokké gílenbotoku. ¹⁸ Bí bulum sullipotado^t yí:pi dítakopé buluk abu kísapé ka:síto^u. ¹⁹ Bí Kanan mongkédok du:né kínítko tani:opíném motapto odokké buluk dungko amo:dém bík tani Israelkídí:dém panggopé bito. ²⁰ Odo appí:do língko appi:kola: yíngo dítakko gíbatkang.

Odok lédupé lungor-luné Samuelké longékídí:do:pé Ru:né bí bulum kéba:migomkídí:dém tolígbito. ²¹ Odo tani:kídí:dé migom ako koto, édémpila bí Benjamin opíndok Kiské ao Solmé bulum bito, sé:ko yí:pi dítakko migom doka. ²² Solmé la:pagnam lédupé, bí Debidmé buluk migompé domoto. Ru:né bí bík tayé:lo lukanbito: 'Ngo ngok asinsok mé:líksunam Jesiké ao Debidmé pa:to; ngo okkoméi bím imolí:dagji bí édém iyé.' ²³ Bík lusunamdémpé bí sé: tani:sok omma:lokkém Israeldo:pé Moturbikun Jisum mélíkto. ²⁴ Jisuk gímango:dapé Jon baptisbí Israel tani: appíngém buluk pa:blokké méngkutsula^v baptis la:nam do:yíngém lugo:bito. ²⁵ Jonbí bík agerém geramdí:do, bí luto: 'Ngo sé:kobí émna nolu mé:don?

^s**13.15** Ru: len potindokké Attenkunam Potindop adnam potin borngodém Musiké Luro émdo

^t**13.18** taniyé airu:pé dungkémang, suliyayadag odokké ísíng-ílingésin bojéko kamang

^u**13.18** bí oijola dungngai

^v**13.24** Pa:blokké gílatkunam

13.17 Gílen 6.1,6 **13.18** Atten 1.31

13.22 Ni:tom 89.20; 1 Sam 13.14; Jis 44.28. **13.22** 1 Sam 13:14

13.25 Jon 1.20; Mot 3.11; Mk 1.7; Luk 3.16.

Ngo édé tani:déma. Bí ngok lédupé gíla dung, sék létagdok ríbidémsin tasarnam arré ngokké kamang.

²⁶ Bírrangkídínga, Abraamké ommangkídínga, odokké Ru:némé pésoné Jiudiman tani:kídínga, sé: moturbikunam do:yi:sém ngolukkolo:pé méligbitag. ²⁷ Kapéné sé:kobulu Jerusalemdu du:ji odokké buluk migomkídí:dé, bulu Jisumé kangkinma:nammé, lungor-lunékídí:dok lunamémsin tatkintomang, okkom Yoddo longélo lo:dém podoji, édémbulum bulu bím imurnép-sabnamki ilet-gíletto. ²⁸ Bulu bím mokepénam légang a:kosin pa:tomang; émdaggom bulu Pilatmé bím mokedopé lumo lumola lulíkto.

²⁹ Édílo bulu bík légangé adla lé:nam agom appí:dém ingaptoji, bulu bím ísí:dokkém^w la:yitoku odokké bím agokolo lé:to.

³⁰ Émpige:la Ru:nébí bím sikodokkém turmotoku, ³¹ odokké Galilidokké Jerusalemdu:pé bík lédílo gíjonsunékídí:dém bojé longékopé léngkansula du:to. Bulu su:pag tani:kídí:dok kangga:lo lukanbikunépé ila dung. ³² Ngolu nolukkolo:pé tatpon lutaddém bomabidung okodém Ru:nébí ngoluk abukídí:dém lusubitang.

³³ Jisumé sikolokké turmogekula édém bí buluk ommang, ngolukkolo ilet-gíletto. Édém kapé Ni:tom potindok ba:nyiné puyudo adla lé:tuji édémarpé:

'No ngok Ao:o;
nom ngo silo otag.'

³⁴ Arodé Ru:nébí bím sikolokké turmotoku, odokké lékoda édílo:sin bím ya:dopé agodo mépagma émna bí luto:

'Ngo Debidmé pesula lé:binam
angunnéla: aro ayangém nolum biyé.'

³⁵ Édémpé akon Ni:tom potinno:sin lutung:

'No nok Angunn Atérmé ya:dopé ka:ma:yé.'

³⁶ Kapéné Debidbí Ru:nék méngkamdémpe ager gerra, bík ayírdok tani:opekídí:dém kaboné agerém gerrígbito odokké bí sikang. Bím bík abukídí:dok lédílo yusí:to odokké bík sima:dé yangkang.

³⁷ Émpige:la sé:kom Ru:nébí sikolokkém turmotokuji bí ya:namém ka:bektomang. ³⁸ Odok-léga:pé, ngok bírrangkídínga, Jisukokki pa:bém mé:yinsubidag émnam do:yi:dém nolum lubika émnamdém ngo nolum kinnímodag. ³⁹ Musi:ké lurodokki imur-kamang émna mé:yisubilama:nam appí:dokkém nom imur-kamang émna mé:yinsubidag sé:kobí bím méngkésuyéji. ⁴⁰ Édémpila okkom

^w13.29 Kuru

13.33 Ni:tom 2.7 13.34 Jis 55.3 13.35 Ni:tom 16.10

lungor-lunékídí:dé lula lé:tuji édémpé nolukkolo imadopé, ansula du:lang:

⁴¹ 'Ka:tok, nolu lukanggo:nékídínga,

no méngaksula siyé;

kapila:né ngo noluk longékídí:do o:kaiko iyé sé:kai nolum lubidaggomsin,

édém nolu édílo:sin arro émna mé:ma:yé .'

⁴² Polbí:la: Barnabasbí murong-okumdokké gílendokudodo, lékon Yoddí longédo édémbulum luyarbidopé tani:kídí:dé

bulum goglíktoku. ⁴³ Édílo murong-okumdokké tani:kídí:dé

gípan-gíransukan, bojéru:ngkopé Jiudiéla: Jiudipé a:né taniyé

Polkéla: Barnabaské lédílo gímíngang, bulu buluk lédílo luposula

bulum Ru:nék asé:do du:yardopé lusa:líkto.

⁴⁴ Lékon Yoddo longédo Ru:tumké agomém tatkoló nogordok tani:appí:déi gíbínkírampé gíla gíkumsukang. ⁴⁵ Édílo Jiudikídí:dé

kéréngkop gíkumsuné tani:kídí:dém ka:ton, bulu kínggí:pé díglá

Polbí okkom luka:ji odok kekonpé luka:la lubomkang. ⁴⁶ Odo

Polbí:la: Barnabasbí pésoma:pé bulum lulatsutoku: "Ru:nék gomugdém ngolu nolum lubipo:pénammai. Émpige:la nolu édém

topaksuge:la turyarné turnamdo nolukké arré kamang émna

sappaksuto, édémpila kangkítok, su:pag ngolu Jiudiman tani:yém

lubidung. ⁴⁷ Kapéné Ru:tumbí ngolum édém idopé lulíktag:

'Ngo nom Jiudiman tani:kídí:dokképé píangkopé imotung,

odo nolu mo:písok du:térdo:pé moturbikunamém bombiyépe."

⁴⁸ Édílo Jiudiman tani:kídí:dé édém tatton, bulu mé:pola Ru:tumké agomém luyitsuto; odokké sé:kobulum turyarné turnamdo:pé tolíglá

lé:tungan bulu appí:dé méngkésuto.

⁴⁹ Ru:tumké agomém mo:tagdok appí:loi lugo:ngambito.

⁵⁰ Émpige:la Jiudikídí:dé kanésí:né Ru:némé-pésone

mimékídí:démna: nogordok ménggésunam tani:kídí:dém lu:urríglá,

bulu Polméla: Barnabasmé ipusiremoto odokké bulum édé

mo:tagdokké ménpakto. ⁵¹ Édémpila bulu buluk alédok duliém

buluk kekonpé léngkanam kísapé lépaksuto odokké bulu Aikoniam

nogorpé gíngang. ⁵² Odokké luyírsunékídí:dé mé:polo:la Angunn

Yalolo pí:sí:ngkang.

Aikoniamdo

14¹ Odokké Polbí:la Barnabasbí lo:díké gíkamí:pé Aikoniamdo murong-okumpé gíto. Odo bulu airu:pé tadyumsudopé do:yíng kíbinammé bojúru:ngkopé Jiudiéla: Jiudiman taniyé Ru:tummé méngkésuto. ² Émpige:la méngkésuman Jiudikídí:dé Jiudiman tani:kídí:dém méngkésuné bírrangkídí:dok kekonpé buluk tukkudo yogmom píligla lu:urríkto. ³ Émpige:la Polbí:la Barnabasbí odo araiampé du:la pésoma:pé Ru:tumké do:yíngém lugo:bito. Odokké bík aséngki buluk lubinam do:yí:dé arro énmamdém Ru:tumbí léngkanbila bulukkoki bojúko mé:píla:ma:nam agerémna kanggodém léngkanto. ⁴ Émpige:la nogordok tani:kídí:dé gípansukang; akke Jiudikídí:dém odokké akedé mélignamkídí:dém kédumsuto.

⁵ Odo Jiudiman tani:kídí:dé:la Jiudikídí:dé buluk mirokídí:dok lédílo lékola Polméla: Barnabasmé moa:la ílíngki gépé émna ru:sékto. ⁶ Émpige:la bulu édém kinna Laikonia mongkédok Listara odokké Darbe nogordo:péla kérangké mo:takkídí:dop dukpakkang. ⁷ Okolo bulu tatpon lutadém lugo:bito.

Listarado:la Darbedo

⁸ Listarado lambé-gílaman tani:ko dungngai, sé:ko ododokkébo lebedaggai. ⁹ Bí Polké lunam agomkídí:dém tadmila tatto. Bíkké ésangkunan mé:jíksunamé dung émna ka:la, Polbí bím béryodma:pé ka:to. ¹⁰ Odokké bí bottégampé jé:la luto, "Nok aíké alédokki daksuto." Odokké tani:dé sumsa:la dagrobla lambémgíropkang!" ¹¹ Okkom Polbí itoji édém édílo tani:kéré:dé ka:ton, bulu Laikonia agompé jé:la luto, "Ru:nébulu ngolukkolo:pé tani kísapé togyido!" ¹² Barnabasmé bulu Jeus émníkto odokké Polmé Ermes émtó kapila:né bí agom-lunélok abínédé:ai. ¹³ Odokké nogordok kérangopé du:né Jeuské kumli:dok mirídé, tani:kídí:dok lédílo palígnamko palígla kumpé mé:la nogordok sé:turdo:pé so:bomna: appun doksoriém bomna gído.

¹⁴ Émpige:la édílo mélignamkídí:dé Polbí:la: Barnabasbí édém tadbektoji, bulu buluk galugém bupetsula tani:kérédo:pé duglenna jé:la luto: ¹⁵ "Tani:kídínga, nolu kapila sémpé idun? Ngolusin nolugíngkémpin émmum taniyé. Ngolu nolukkoso:pé tatpon lutadém bombitag, sé: aré kaman agerkídí:sém mépagge:la turné Ru:nékolo:pé gílattoku, sé:ko tayéng-amo:tém, mo:písém odokké ga:ném odokké odogbuluk du:né appíngém ru:nédé. ¹⁶ Lekkem,

bí appíng réngamém buluk aí aíké méngkampé gímodungai.

¹⁷ Émgom bí aíém lukanbipénam kama:pé mémang: kapéné bí do:mírtokké nolum podongém omola odokké appíng bírduglo apía:yém e:mola ainém ibitung. Bí nolum pí:dopé donam-tí:namém bidag odokké noluk asiném mé:polo pí:sí:modag." ¹⁸ Édé agomkídí:dokki bulu tani:kídí:dém kappo:uji palígma:dopé lutumto.

¹⁹ Émpige:la Entiokdokkéla: Aikoniamdokké Jiudi ékké gíla tani:kérédok asiném mé:latsumotoku. Bulu Polmé ílíngki géla bí sikang émna mé:la bím nogordok ru:yipé solenbomkang.

²⁰ Émpige:la gímínnékídí:dé bím dagyednam lédupé, bí dagropkangku odokké nogordo:pé gílattoku. Longkondo bí:lang Barnabasbí Derbepé gílang.

Siriadok Entiokpé Gílattokunam

²¹ Édílo bulu tatpon lutaddém édé nogordo lugo:bitoji odo bulukkolo bojéru:ngko gímínném pa:to. Odokké bulu Listarapé, Aikoniampéla: Entiokpé gílattoku, ²² gímínnékídí:dém kínggí:mola odokké bulum arodo mé:jíksula du:yardopé lusang agomém luyírto. Odokké bulu luto, "Ru:nék migomdokodo:pé gía:la:nam léga:pé ngolu bojéru:ngko ngasodém doparu:yé." ²³ Polbí:la: Barnabasbí méngkésunékídí:dok léga:pé kumgo ako akolo midumém menna kumge:la tolíkto. Odokké sé:kobulum bulu mé:tinsuladagga:ji bulum Ru:tumké alaglo tosa:líkto.

²⁴ Odok lédupé bulu Pisidiadok gípadla, Pampiliapé gíto.

²⁵ Odokké bulu Pergado do:yíngém kíbigé:la, Attaliapé gítokkang.

²⁶ Attaliadokké bulu Entiokpé bottén-ollungki ko:toku, okolo bulum su:pakké gerrednam agerdém gerdopé Ru:nék asé:lo ka:sídop tolíkka.

²⁷ Odopé gípíngkunam lédupé bulu kumgodok taniyém lékkopé gokkumsuto. Odokké Ru:nébí bulukkokki oko okkom itoji odokké kapé Jiudiman tani:kídí:dém mé:jíksunané méngkésudop lambém mogebítoji édé appí:dém nérkíkpé bulum lubitoku. ²⁸ Odokké bulu odo luyírsunékídí:dok lédílo bojéropé du:mínto.

Jerusalemdo Mirum-Kébang Ba:nam

15¹ Odo ayírdo tani ékké Judiadokké Entiokpé gítogla méngkésunékídí:dém luyírbila dungngai: "Nolu Musi:ké luyírbikampé gatpugnamdém gatpugma:mílo, nolu moturbinamém pa:ma:yé." ² Édé luyírnamdém Polbí:la: Barnabasbí lutumto odokké buluk ara:lo lukerka:mínsuko lenkang. Édémpila Polméla: Barnabasmé odokké méngkésuné ajon-akelok lédílo Jerusalempé gíla sé: agomsém tatsarnam léga:pé mélígnamkídí:démna: midumkídí:dém ka:ríksudopé tolíkto.

³ Kumgodok tani:kídí:dé bulum gídopé mélíkto, odokké bulu Poinisiadogla: Somoriadok gípadla gíto, odokké Jiudiman tani:kídí:dé kapé Ru:tumkolo a:ngkan édém lubila odok du:né bírrangkídí:dém bulu airu:pé mé:pomoto. ⁴ Édílo bulu Jerusalempé gípí:toji, odo bulum kumgodok taniyé odokké mélígnamkídí:dé:la midumkídí:dé boríksuto, odokké Ru:nébi oko oko agerém bulukkokki gertoji édé appí:dém bulu lukanbito. ⁵ Émpige:la Parosi opedok méngkésuné ékké dagrobge:la luto, "Jiudiman tani:kídí:dé gatpukpé lagidag odokké bulum Musi:ké luro:dém ibomdopé lulíkpé lagidag."

⁶ Édémpila mélígnamkídí:dé:la: midumkídí:dé édé agomdém ru:ségnam léga:pé gípumsuto. ⁷ Bojéru:ngko luka:mínsunam lédupé, Pitorbí dagrobge:la bulum luto: "Bírrangkídínga, nolu kindag longku:bo noluk ara:lo Ru:nébi ngom balento, Jiudiman tanikídí:dé ngok nappangki tatpon-lutaddém tadge:la Ru:némé méngkésudopé. ⁸ Ru:nébi appíngké mé:la du:namém kindag, bí ngolum Angunn Yalomé kapé bika:ji, édémí:pé Jiudiman tani:kídí:dém bila bík toríksunamdé léngkanbitag. ⁹ Bí ngolugla: buluk pongkolo angudag émnamém okkomsin lé:mang, émpige:la buluk asiném mé:jíkki mopubito. ¹⁰ Odok-léga:pé, ngoluk abukídí:dé:la: ngolu oko jungolidém jo:lamala du:ji, édé jo:lama:namdém Jiudiman méngkésunékídí:dok gordudo jo:lígge:la nolu su:pag kapila Ru:némé anka:dun? ¹¹ Émpige:la ngolu Ru:tum Jisuké asé:lo moturbinam pangka:mídémpé bulusin pa:tag émna ngolu méngkésuladung."

¹² Barnabaskéla: Polké lunamdém tadge:la gíkumsuné appí:dé aso:pé dungapgang, Ru:nébi kapé binyikkokki mé:píla:ma:nam agerémna: kanggodém Jiudiman tanikídí:dém léngkantoji, édé appí:dém bulu binyíkolok tatto. ¹³ Édílo bulu lungaptoji, odo Jemsbí lusanggang: "Bírrangkídínga, ngok lunamsém tatpong. ¹⁴ Simon

Pitorbí ngolum lubito kapé Ru:nébí Jiudiman tani:kídí:dém ayangém léngkanpo:ton odokké bík aíké tani:pé idopé Jiudiman tanikídí:dok ara:lok akkem balenton. ¹⁵ Lungor-lunékídí:dok lunamkídí:dé odok lédílo lékodag, édém kapé adla lé:tu:ji:

¹⁶ 'Odok lédupé ngo gíladyeku

odokké Debídké omígla du:né po:yubdém mosí:biyeku.

Odok openna du:nékídí:dém ngo mosí:biyeku,

odokké ngo édém motenbiyeku,

¹⁷ du:pagné tani:kídí:dé odo Ru:tummé mayekupé,

odokké ngok aminki gognam Jiudiman tani:kídí:désin ma:téla.

¹⁸ Sé:ko sémbulum motu:ji, po:péloboi bí kinabdag.'

¹⁹ Odok-léga:pé, sé: ngok mé:namé, oko Jiudiman tani:kídí:dé Ru:nékolo:pé gíadungkun bulum mokimoadnamdé ngoluk léga:pé ainé agermang. ²⁰ Édémpimap ngolu bulum ui:lok jo:sagém

doma:dopé, langgonamlokké mo:té:pdu:dopé, yumpednam

simín-sirolok adin doma:dopéla: í:yém tí:ma:dopé adlíkpénamé.

²¹ Kapéné Musi:ké édé lurokídí:dém lekelokkébong appíng nogorroí lugo:bitíla dung odokké édém murong-okumkídí:do Yoddo longé appíngém podag."

Mirum-Kéba:dok Jiudiman

Méngkésunékídí:do:pé Adlígnam Do:jígdé

²² Odo mélígnamkídí:déla: midumkídí:dé, kumgodok tani appí:dok lédílo, buluk aíké tani:kídí:dok akkem balenna Polkéla: Barnabaské lédílo Entiokpé mélíkténgkupé émna ru:sékto. Bulu Barsabbas émnam Judasméla: Sailasmé balento, bínyi anyidé bírrangkídí:dok ara:lok ménggésunam tani:ai. ²³ Buluk lédílo kéíkké do:jígbém mélíkto:

Entiokdok, Siriadok odokké Silisia mongkédok du:né takam Jiudiman méngkésuné bírrangkídí:do:pé,

mélígnamkídí:déla midumkídí:dé, noluk bírrangkídí:sokké,

Asin-aséngém séglígdung. ²⁴ Ngolukoso:kké ngoluk

lulígma:pé tani: ékké gíla nolum luyírra noluk asiném

méngkup-mé:ladmola odokké nolum ngasodmodung

émnamdém ngolu tatpa:sudung. ²⁵ Édémpila ngolu

appíngé lékkopé ru:ségbosula tani: ékkém ngoluk

mé:bomsunam ajon Polkéla: Barnabaské lédílo mélíktépé

émna balento. ²⁶ Polbí:la: Barnabasbí ngoluk Ru:tum

Jisu Kiristoké amindok légangé aíké turnam tayé:do

bojéru:ngko ngasodém la:líksudung. ²⁷ Odok-léga:pé

ngolu Judasméla: Sailasmé méligdung. Bulusin édé agomí:dém buluk aíké nappangki lubiyépé. ²⁸ Kapéné Angunn Yaloképéla: ngolukképé sémpag aidopé ka:dung, laginamdok ru:yipé noluk tayé:lo okkomsin géjémma:yé: ²⁹ Nolu ui:lok jo:sagém doyok, odokké yumpednam simín-sirolok adinémna: í:yém tí:yok, langgoyok. Sé: agerkídí:so:kké mo:té:pé du:lang odo nolu pu:pojaryé. Sa: aipé.

³⁰ Édílo tani:kídí:dém mélennítkon bulu Entiokpé gítokkang, okolo bulu méngkésunékídí:dém gíkumsumoge:la do:jígdém bito.

³¹ Odokké édílo bulu do:jígdém potoji, lusang agomdém tatpa:la bulu airu:pé mé:pokang. ³² Odokké Judasbí:la Sailasbí, bulu aídéi lungor-lunné, bírrangkídí:dém bojéko lusang agomém lubila bulum kínggí:moto. ³³ Odo asudoukopé du:nam lédupé, bírrangkídí:dé bínyím mé:pola ansíngo:pé ayangém bila mélígnékídí:do:pé bínyím méladlíktoku.^x

³⁵ Émpige:la Polbí:la: Barnabasbí Entiokdo du:tétto, okolo bulula: bojéko akon tani:yésin Ru:tumké gomugém luyírbila lugo:bito.

Polkéla: Barnabaské Gípansumam

³⁶ Odok asudouko léddoupé Polbí Barnabasmé luto, "Kajé ngolu édé taon appí:do:pé gíladla kangkakujé kapé bírrangkídí:dé ila du:ji okolo ngolu Ru:tumké gomugém lugo:bikan." ³⁷ Barnabasbí Mark émmam Jonmé buluk lédílo gímínbolí:to. ³⁸ Émpige:la Polbí mé:to, Markmé gíbonamdé aima:yé, kapila:né Pampiliado bí bulum mépagla gílatkangku, odokké buluk lédílo agerdém geryartokumang. ³⁹ Odok légangé bínyík ara:lo aigampé lukarka:mínsukang, édémpila bínyi gípansumang. Barnabasbí Markmé gíbola Saiparaspé bottén-ollu:lo ko:la gíkang. ⁴⁰ Émpige:la Polbí Sailasmé gíjonsupé balento, odokké bírrangkídí:dé bínyím Ru:tumké asé:lo tolígbito. ⁴¹ Bí Siriadogla: Silisia:dok gípadla gíla kumgokídí:dém kínggí:moto.

^x**15.33** Ake akuné potinkídí:do gomrík 34 dém sémpé attak: Émpige:la Sailasbí odo du:tétpopé émna mé:to.

Timotibí Polkela: Sailaské Lédílo Gímínnam

16¹ Polbí Darbepé gíto odokké odok lédupé Listarapé, odo Timoti émmam gímínnéko dungngai, sék anédé méngkésuné Jiudikai, émdaggom bík abudé Girik tani:ai ²Listaradogla: Aikoniamdok bírrangkídí:dé bím ainé tani:ko émdagai. ³ Polbí bím bík gíkolo gíjonsulí:to, édémpila odok du:né Jiudikídí:dok léga:pé Polbí bím gatpukto, kapila:né bík abudé Girik tani:yé émmamdém bulu appí:dé kindagai. ⁴ Bulu taon taonno gípadla gíla, Jerusalemdo okkom mélignamkídí:dé:la midumkídí:dé ru:séktang édém tani:kídí:dé tatpé lagidagji lubito. ⁵ Édémpila kumgokídí:dé mé:jíksunamlo kínggíya:la lo:dém tani:yé Ru:tumkolo a:setto.

Polbí Mesedonia Tani:koném Kangorro Ka:nam

⁶ Esia mongkédo lugoyok émma Angunn Yalodé lutumnam léga:pé Polbí:la: bík gíjonkídí:dé Pirigiadémna: Galasia mo:tagdém gípadla gíto. ⁷ Odokké édílo bulu Maisia mo:tag rísudo:pé gípíton, bulu Bitiniapé gía:pé émma ito, émpige:la Jisuk Yalodé bulum gía:motomang. ⁸ Édémpila bulu Maisiadém gíbadla gíla Toroaspé gítokkang. ⁹ Odo yumédo Polbí Mesedonia tani:ko dagla kumna du:dopé kangorko ka:to, "Mesedonia:pé gíla ngolum moturbikunam agomdém kindopé ka:dumsutei." ¹⁰ Polbí kangordém ka:nam lédupé, ngolu^y Mesedonia:pé gípe émma oddar lento, Ru:nébí ngolum tatpon lutaddém bulum lugo:bidopé goktag émmamdém kinsékto.

Pilipi Nogordo Lidia:ké A:nam

¹¹ Ngolu Toroasdokké bottén-ollu:lo Samoteraspé ko:la gíto, odokké longkondo Niopolispé kongato. ¹² Odokké ngolu Mesedonia mongké:dok Pilipi nogorpé gíto, Pilipidé odok aiyyapagné nogorai odokké Ruman kolonikai^z. Odokké odo ngolu bojékop du:to. ¹³ Yoddo longédo ngolu nogor sé:turdok ru:yipé abung ragodo:pé gíleno, odo ngolu kumgéngkoko pangkandag émma mé:to. Ngolu tedla odok gíkumsuné mimékídí:dém do:yíngém kíbito. ¹⁴ Do:yíng tadladu:nékídí:dok mimékolok aminém Lidia émtagai, bí Taiatira nogordok ba:yoméne galug-gasorém konékai, bí Ru:némésin kumtinsudagai. Ru:tumbí bík asiném Polké kíbinam do:yí:dém tadla toríksudopé mogebito. ¹⁵ Édílo bí:la: bík okum-érangé baptsím la:ton, bí ngolum bík okumdo:pé sémpé lula goglíkto. "Nolu ngom

^y16.10 Ngolu émko ara:so Luk bí sé: potinsém adnéde du:témíndung

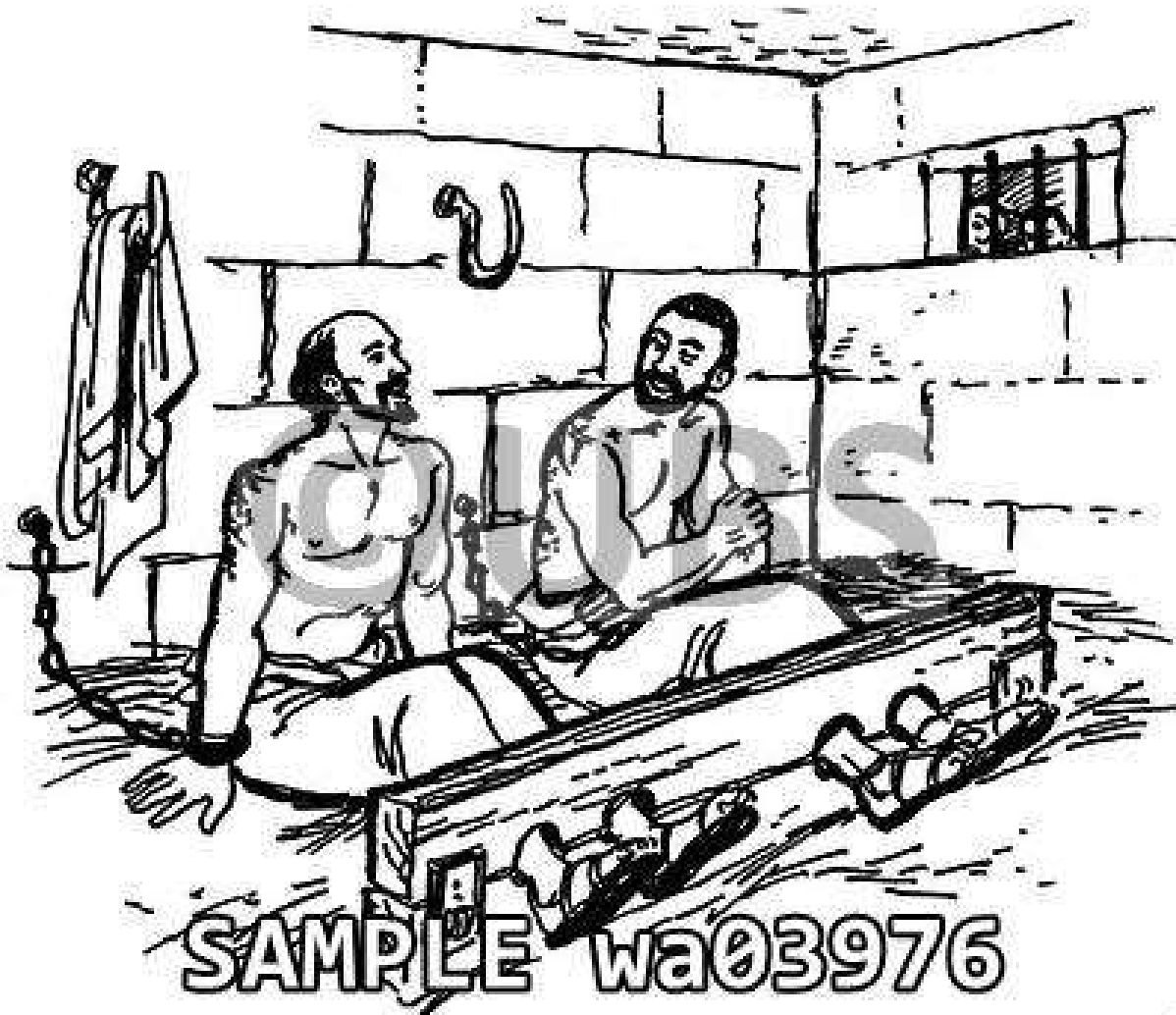
^z16.12 Ingraji agompé lunam koloni

Ru:tummé méngkésunéko émna mé:dagmílo, ngok okumdo:pé gíla du:teika." Odokké bí ngolum méttöimang.

Polméla: Sailasmé Makana:lo Tumnam

¹⁶ Longéko édílo ngolu kumkokolop gíla dungngan, ngolum pagnékoné ríksuto sékké aiman yalok dungngai okodé bím yampo-ro:ké agomém luno:bimoladaggai. Édémpé yampoké a:péné agomém luno:bila bí bík ru:tumdok léga:pé bojéko murkongém pa:bidungai. ¹⁷ Bí Polkéla: ngoluk lédílo gímínna, sémpé jé:la luto, "Sé: tani:kídí:sé Tayéngartok Du:né Ru:nék pagbo, sé:kobulu nolum moturbikunam pangko lambédém lubidag." ¹⁸ Bí édémpé bojékop luyarto. Odokké Polbí ngerra ngengkutsula édé yalodém luto, "Ngom nom Jisu Kiristok aminno ludung no bíkkolokké gílenkang!" Odo ayírrado yalodé bíkkolokké gílenkangku. ¹⁹ Édílo pagnédok ru:tumkídí:dé murkong pa:nan akangé kama:bo émna kinton, bulu Polméla: Sailasmé edgabge:la ilang-gílangkané tani:kídí:dém ka:ríksudopé réko-koko ara:dop sobomto. ²⁰ Bulu bulum kéba:migomkídí:dok kangga:do:pé soabomge:la luto, "Sé:bulu Jiudi taniyé, odokké bulu ngoluk nogorsém urmukurmodung. ²¹ Bulu ipamanamém luyírra dung, okodém Ruman taniyé tolísinnamang odokké ilasinmang, kapila:né édébulu ngoluk ilot-gílodlok kekonpé gídag." ²² Odo kéréde Polméla: Sailasmé moanékídí:dok lédílo moamínto.

Kéba:migomkídí:dé buluk galugém seryagge:la bulum dí:dopé lulíkto. ²³ Bulum kínggípe dí:nam lédupé, bulum makana:lo tumto, odokké jeilordém bulu aiyyopé kanggabra du:dopé lulíkto. ²⁴ Édémpin torné lulígnamko pa:namé, bí bulum makana:dok

ara:pakké soyardo buluk alékídí:dém taktané ísing tu:nyikolok pongkodo yenggabla lé:to.

²⁵ Yumédé kídísukoko gídodo Polbí:la Sailasbí kumnam ni:tom gogla Ru:némé kumna dungngai, makana:dok du:né akonkídí:dé buluk ni:tom gognamdém tadbekto. ²⁶ Odo bagémpé kínggín taromotonko tonna makana:dok aksanamkídí:dém rébumoto.

Odokké lékkopé makana:dok yabgo appí:dé síggéyamsukang, odokké makana:dok du:né appí:dok ikoli:kídí:dé kokpagamkang.

²⁷ Édílo Jeilordé kinsula makana:dok yabgokídí:dé sígge:la du:dopé ka:ton, bí aíé níkkesula sipé émna bík yoksadém sadlento kapila:né makana:dok du:né appí:dé dugamkangku émna bí mé:to. ²⁸ Émpige:la Polbí jé:la luto, "No aíé atíkosin isuyok! Ngolu appíngé sé: dung!"

²⁹ Jeilordé píamodopé lulíkto, ara:do:pé lomdanna duga:la Polkéla: Sailaské kangga:do pésola jínna oangkang. ³⁰ Odokké bí bulum mo:ro:pé gílenboge:la luto, "Abukídínga, moturbinamdém pa:nam léga:pé ngo okkom ipa:yén?"

³¹ Bulu lulatsutoku, "Ru:tum Jisumé méngkésutok, odo nomna: nok okum-érangém moturbiyé." ³² Odo bulu bímna: bík okumdok du:né appíngém Ru:tumké do:yíngém lubito. ³³ Édé yumí:do jeilordé bulum gílenbotoku odokké buluk tarékídí:dém írpubito; odokké oddar bí:la: bík okum-érang appíngé baptisém la:to. ³⁴ Jeilordé bulum bík okumpé gíbolangkula bulum dobo-tí:boto, bí:la: bík okum-érang appíngé Ru:némé méngkésupa:nam léga:pé airu:pé mé:pokang.

³⁵ Émpige:la longkon rokomdo kéba:migomkídí:dé buluk sipaiyé sémpe lulígla mélíkto: "Édé tani:kídí:dém mélenníktoku."

³⁶ Jeilordé Polmé luto, "Kéba:migomkídí:dé lulíktag nomna: Sailasmé mélígdokupé. Édémpila su:pag nolu gíla:dakkubo. Ansíngo:pé gíkangku."

³⁷ Émpige:la Polbí sipaikídí:dém luto: "Ngolum kébangko ba:ma:pé bulu tani:ka:pé dí:tag odokké ngolu Ruman tani:pé ila:sin ngolum makana:lo tumto. Odokké su:pag bulu ngolum lé:sí:la mélíkkupé émna idun? Ngolu sémpe gíkuma:yé! Bulu aíkídí:dé gíla ngolum sokké gílenbopa:yéku."

³⁸ Sipaikídí:dé kéba:migomkídí:dém édé agomdém lubitoku, odokké édílo bulu bulum Ruman taniyé émna tadbeksuton, odo bulu péssamkang. ³⁹ Édémpila bulu gíla bulum mé:yinsubilangka émna kumto. Odokké bulu bulum gílenbogelangkula nogordém mépagla gídokupé luto. ⁴⁰ Édémpila bulu makana:dokké gílenangkula Lidiaké okumpé gítoku; odokké édílo bulu bírrangkídí:dém ka:ríksutoji, bulum lusang agom lubito odokké bulu gípakkangku.

Tisolonia:do

17 ¹ Odok lédupé bulu Ampipolisdogla: Apoloniadok gípadla gíla Tisolonia nogordo:pé gípí:to, okolo murong-okumko dungngan. ² Polbí bík po:pélokkébo gíyarra du:nam kísapé, bí lo:níd aumkopé Yoddo longédo murong-okumpé gíla buluk lédílo Ru:nék-gomugdokkém légi:kadopé sígmínsuto. ³ Bí Potindok ka:la lusarbigel arro émna léngkanbitu, "Ngo noluk tadga:lo lubinam Jisubí édé sé:kobí Kiristobín," kapéné Jisubí du:gém dola sibiru:pénamai odokké lungordok lukamardémpé sikodokké turkangku." ⁴ Jiudi ékké édé agomdém tadlíksula Polkéla: Sailaské lédílo a:mínto. Odok-tayé:pé bojéko Ru:némé péso-ménggéné Girik tani:élang ménggésunam mimé ékkésin buluk lédílo a:mínto.

⁵ Émpige:la méngkésunan Jiudikídí:dé dígla; réko-kokodok aiman tani:ékkém gokkumsuge:la nogordo urradmoto. Polméla: Sailasmé magabla tani:kídí:do:pé soabompé mé:la bulu Jasonké okumdo:pé moato. ⁶ Émpige:la édílo odo bulum pa:toman, bulu Jasonméla: méngkésuné bírrang ékkém nogordok migomkídí:do:pé soabomna gíla bottépé jé:la luto, "Sé: tani:kídí:sé mo:písok appí:loi tungkup-tuladmodung, odokké su:pag bulu so:pésin gído. ⁷ Odokké Jasonbí bulum mibo-bola dung. Sé: tani:kídí:sé Kaisarké lulígnamdémsin tadmang, émpige:la odok kekonpé Jisu émnam akon migomko dung émna lugo:bidag." ⁸ Édílo bulu édém tatton, tani:kídí:dé:la nogordok migomkídí:dé murkang. ⁹ Odo bulu Jasonkologla: akonkídí:dok ajéngém la:to odokké ajéng la:nam lédupé bulum mélíktoku.

Beria:do

¹⁰ Édé yummi:do, méngkésuné bírrangkídí:dé lomdanna Polméla: Sailasmé Beria:pé mélíkto. Édílo bulu odo:pé gípí:toji, bulu murong-okumdo:pé gíto. ¹¹ Su:pag Beria:dok Jiudikídí:dé Tisolonia:dok Jiudikídí:démyang asin aiyadaggai, bulu Polké do:yíng kínamdém tadmila taddungai. Polbí:la: Sailasbí arodém ludu:lang émna bulu Ru:nék-gomugdok penggola lo:dém ka:dungai. ¹² Édémpé inamé bojéko Jiudié Ru:tummé méngkésuto, édémí:pé bojéko ménggésunam Girik mimméla: Girik milobong-taniyé méngkésuto. ¹³ Émpige:la édílo Tisolonia:dok Jiudikídí:dé Polbí Beria:do Ru:nék agomém lugo:bila dung émna tadbeksuton, bulu odo:pé gíla tani:kídí:dém lu:ur-lubadla luaglíkto. ¹⁴ Odo bírrangkídí:dé oddar Polmé siyeng pígodopé mélíktoku, émpige:la Sailasbí:la Timotíbí odo du:tetkang. ¹⁵ Sé:kobulu Polmé gíbokan,

bulu bím Etens nogordo:pé gípíboqe:la bím mépakto. Odokké Sailasbí:la Timotibí lomna gíla bím ríksudo:pé lulígnamdém bomna bulu Beriapé gílattoku.

Etensdo Polké Lugo:binam

¹⁶ Édílo Polbí Etensdo bulum toya:la dungngan, nogordé ílí:moimangki bi:la du:dopé ka:la bí airu:pé mé:dírkang. ¹⁷ Édémpila bí murong-okumdo Jiudikídí:dogla: Ru:némé pésoménggéné Gírikkídí:dok lédílo, édémí:pé réko-kokokídí:do lo:dém odok ríksunam tani:kídí:dok lédílo tatpon lutaddok tayé:lo luposuto. ¹⁸ Epikurianéla: Istoik opedok dorkon-astorong luyírnékídí:dé bík lédílo lukerka:mínsukang. Bulukkodok akke tauto, " Sé: nappolinésé okkom luladun?" Akedé lukang, "Ka:namé bí tatkí-kangkíma:nam ui:kumnam do:yingkomín lugo:biladun."

Kapila:né bí Jisuméla: bík sikodokké lékod-turkunam do:yí:dém lugo:bila dungngai. ¹⁹ Odo bulu bím sogabla Areopagasdok kéba:do:pé gíboto, okolo bulu bím tauka, "No anuné luyírko lugo:bila dung émdag édé okkan ngolumsin lukangkítei? ²⁰ Kapéné no ngoluk tatkíma:nam agomém tadbeksumodung. Odok-léga:pé édé agomkídí:dok légí:kídí:dé okkon, édém ngolu kinní:dung." ²¹ Atensdok tani: appí:dé:la odok du:né bidekikídí:dé okkomsin ima:pé longélo:bungém anu anu do:yíngém kímanna émpé du:paksudagai.

²² Édémpila Polbí Areopagas kéba:dok pongkodo dagge:la luto: "Etensok tani:kídínga! Ngo ka:beksunampé nolu appí:loi kumnam-agerém mé:bonékké. ²³ Kapéné ngo gígo:la noluk kumnamkídí:dém ka:mila ka:namé, ngo rungukosin pa:to,okolo sémpé adlígla lé:tag: KINPÍLA:MA:NAM RU:NÉKOLO:PÉ. Su:pag nolu okodém kinpíma:pé kumna du:ji ngo édém nolum lubiyé. ²⁴ "Ru:nébí, bí sé:ko mo:písémna: sok du:né appíngém ru:tag bí tayéng-amo:togla: mo:písok Ru:tumdé, odokké sé:ko, tani:lok alakkí monam kumli:kídí:do du:mang. ²⁵ Odokké tani: alakki ila-sa:la binamém bím lagimang, bíkké okkosin pírammang, kapila:né bí aíéi appíng tani:ém turnamém, nganamém odokké appíngém bidag ²⁶ Bí tani:akolokkém tani:opín appíngém ru:lento, bulu appíngé mo:písém du:lubla du:dopé. Odokke Ru:nébí buluk léga:pé du:nam ayíremna: dungko-dakko rísukídí:dém kíla lé:bitag. ²⁷ Ru:nébí sém íto, odomín taniyé bím mayékun odokké bím mala magabla:doku, bí ngoluk sé:kkolokkésin mo:té:pé du:mang. ²⁸ Kapila:né ngolu bíkkolo turra, gígola dung odokké ngoluk turnamsé bíkkolo dung.

Noluk aíké ni:tom adlennéko lutag:

'Ngolu bík ommangé.'

²⁹ Édémpila ngolu Ru:nék omma:pé inam léga:pé, Ru:nék moima:dé aínémpé, murkongémpé, ílínkémpé, sé:kkaiké molennammémpé sé:kkaiké mé:lennam kísapé idag émna mé:yok. ³⁰ Kinma:pé du:nam ayírkídí:dém Ru:nébí mé:yinsubitagbo, émpige:la su:pag bí tani appíngém appí:loi méngkutsudokupé lulíktak. ³¹ Kapéné bí longéko ru:ségla lé:tag oko longédo mo:písém aro-kébangko tolígla lé:nam tani:dokki ba:yé. Bím sikodokké turmolangkula, kébang ba:pénamdé arro émnamdém bí appíng taniyé lékanbito."

³² Édílo bulu sikolokké lékod-turkunamdém tattoji, akedé bím luka:to, émpige:la akke luto, "Ngolu lékoda nokkolok sé: agomsém tadlí:dakku." ³³ Odo Polbí odokké gílenkangku. ³⁴ Émpige:la tani:ékké bík lédílo gíla Ru:tummé méngkésuto, édébulu Daionisiabí, Areopagas kébang ajonkai, Damaris émnam miméko, odokké bojéru:ngko akon-asagé.

Korin Nogordo

18¹ Odok lédupé, Polbí Etensdém mépagla Korinpé gí kang.
² Odo bí Pontasdok Akila émnam Jiudi tani:ko ríksuto, sé:ko símsírong bík yamné Pirsillaké lédílo Italidokké gítakku, kapila:né migom Kalaudiasbí Jiudi appí:dém Rumdokké gípagdokupé lulíktag. Polbí bulum ka:ríksukapé gíto. ³ Kapila:né Polbí:sin bulugíngkémpe tombu moné tani:ai, bí buluk lédílo du:mínna lékkopé agerém gerjonsuto. ⁴ Odokké Yoddo longgém bí Jiudiémna: Girikkídí:dém Ru:nék-gomug tayé:do lumínsula bulum méngkésu mopé é mna iyardungai.

⁵ Édílo Sailasbí:la Timotibí Mesedonia:dokké odo:pé gípí:toji, Polbí Jisubí Kiristoru:bí é mna Jiudikídí:dém lugo:bila, lukanbila a íém Ru:nék agerro tolíksuto. ⁶ Émpige:la édílo Jiudikídí:dé Polké kekonpé ibomna bím anyisu:robmoton, odo Polbí bulukkolo:pé bík galugém danpu:suge:la^a luto, "Noluk í:dok ajéngé noluk a íké tayé:lo:pag du:yé; ngok lupénammém ngo lubitagbo. Su:pakkolokké ngo Jiudiman tanikídí:do:pé gíla lugo:biyé." ⁷ Odokké Polbí murong-okumdokké gílenna Jiudiman Taitas Jastas, sé:kobí Ru:némé méngkésula kumnékan, bík okumpé gíto okodé murong-okumdém kégabaddanna dungngai. ⁸ Murong-okum migom Kirispasbí:la bík okum-érang appíngé Ru:tummé méngkésuto. Odokké Polké lugo:binamdém tadné bojéko Korin taniyé méngkésula baptisém la:to.

⁹ Yuméko Polbí Ru:tummé kangorro ka:to odokké Ru:tumbí luto: "Pol no pésoyok; aso:pé du:ma:pé lugo:bita; ¹⁰ ngo nok lédílo dung, odokké sé:kosin nom moa:la mojomrogla:ma:yé, kapéné sé: nogorsé ngokké bojék taniyé dung." ¹¹ Édémpila Polbí dítak akola: po:lo píkéngko odo du:la Ru:nék gomugém bulum luyírbito.

¹² Émpige:la édílo Galiobí Akaia mo:tagdo amo:ru:tumpé ila dungngan, Jiudikídí:dé lékkola Polmé moa:to odokké bím kasarido:pé gíboto. ¹³ Bulu lujémna luto, "Sé: ami:sé tani:ém lurodok kekonpé Ru:némé kumdopé luyírdag."

¹⁴ Émpige:la édílo Polbí agom lusapé é mna itoji, Galiobí Jiudikídí:dém luto, "Jiudikídínga, sé: ipama:namkomanggom bottén imurka:mílo, ngo noluk lugénamsém toríksubila kébangko ba:biyai. ¹⁵ Émpige:la sé: aji:ariné agoméla: émmum aminéla: noluk a íké luro:dok tayé:lo lumínsunammumko, édémpila nolu a íé ka:sísuto. Ngo sé: kéba:sém ba:bima:yé." ¹⁶ Odokké Galiobí bulum

^a18.6 Galug danpu:sunamdé Jiudi:lok ilodé, odokké galugdokké oledné dulidé kéba:ba:do longédok lukanbikunampé idag

kasaridokké la:lennígdop lulíkto. ¹⁷ Odo bulu appí:dé murong-okum migom Sostenesmé sogabge:la kasarido bík kangga:lo dí:to. Émpige:la Galiobí odopé ngepatsintomang.

Entiokpé Gílatkunam

¹⁸ Odok lédupé Polbí Korindo bojégamkopé du:to. Odokké méngkésunékídí:dém mépagla bí Pirisilaméla: Akuilamé gíjonsula Siria:pé ko:la gíkang. Ko:la gímango:dapé, bí Kenkiria:do bík pesula lé:nam léga:pé bík dumídém gitsuto. ¹⁹ Bulu Ipisiado:pé gípí:to, okolo Polbí Pirisilaméla: Akuila:mé mépakto. Émpige:la bí aídé murong-okumpé gíla Jiudikídí:dok lédílo Ru:néké agom tayé:lo lumínsuto. ²⁰ Édílo bulu bím buluk lédílo asudoukopé du:míndopé luton, bí lupaksuto. ²¹ Émgom sémpé lugela bí gíkangku, "Ru:nébi aya:la turmola lé:mílo ngo gílatkupé." Odokké bí Ipisia:dokké ko:pagla gíkangku.

²² Édílo bí Kaiseria:pé kongatoji, bí Jerusalempéla: kumgo tani:kídí:dop gísa:la asin-aséngém bito, odok lédupé bí Entiokpé gítoktoku. ²³ Entiokdo asudoukopé du:nam lédupé, Polbí odokké gílenna gíla Galatiadogla: Pirigia mo:tagdok appí:lo gígola méngkésunékídí:dém lusa:líglá kinggí:moto.

Apollosbí Ipisia:do:la Korindo

²⁴ Odo ayírdo Alegjendiria:dok Apollos émnam Jiudi tani:ko Ipisia:do:pé gído. Bí Ru:nék-gomugdém aigampé kinna lujolulabla lujó:né tani:kai. ²⁵ Bím Ru:tumké lambédok agomdém luyírbitag, bí Jonké baptis binam do:yíngodém kindaga:gomsin. Bí akon-asagém Jisuké do:yí:dém asin-díglídanna ajjikosin lumurma:pé luyírbidagai. ²⁶ Édílo Pirisilabí:la Akuila:bí murong-okumdo bík ang-pítadanna lubinamdém tattoji. Bulu bím buluk okumpé goglíkto odokké Ru:nék lambédok agomdém kaboya:dopé luserbito. ²⁷ Édílo Apollosbí Akaia:pé gípe émna lentoji, méngkésunékídí:dé bím kinggí:dopé lusa:la odok du:né luyírsunékídí:do:pé bím boríksudopé do:jíkko jíglíkto. Odokké bí odo:pé gípínammé, Ru:tumké aséngki méngkésukunékídí:dok léga:pé airu:pé kabokang. ²⁸ Kapéné Jisubí:íng Kiristobí émnamdém bí Ru:nék-gomugdok pelenna léngkanbito, édémpé kínggí:pé luradanna Jiudikídí:dém lukamínsudodo lubadmotomang.

Polbí Iphia:do

19¹ Édílo Apollosbí Korindo dungngan, Polbí arang arangké do:lungkídí:dok gípadla Iphia:pé gíto. Odo bí gímínné ékkém ríksuto. ² Odokké bí bulum tauto, "Édílo nolu méngkésuka:ji odo nolu Angunn Yalomé pa:tolang?"

Bulu lulatsuto," Ma, Angunn Yalokosin dung émnamdém ngolu tatkéima:mín."

³ Édémpila Polbí tauto, "Émpémílo kapin baptisém nolu la:tang?"

Bulu lulatsutoku, "Jonké binam baptisdémna."

⁴ Polbí luto, "Jonké baptis binamdé bulukképai sé:ko imurrokké méngkutsutokun. Bí tani:kídí:dém lubika ngok lédupé gínédém méngkésulang, bí Jisubí."

⁵ Édé agomdém tadla, bulu Ru:tum Jisuk aminno baptisém la:to. ⁶ Édílo Polbí buluk tayé:do bík alagém pigabbitoji, Angunn Yalodé bulukkolo a:la bulu angun-agompé lula lungorém luto. ⁷ Odo yí:la:nyíkopé milbo:taniyé dungngai.

⁸ Polbí murong-okumpé gíla po:lo píumkopé odo pésoma:pé Ru:nék migomdokodok tayé:lo lumínsula bulum méngkésutoka émna lubito. ⁹ Émpige:la bulukkolok akke keríksunép ikang; bulu méngkésugemang émna lupaksula Ru:tumké Lamdém tani:kangga:lo aima:né émna lupakto. Édémpila Polbí bulum mépagla gímínnékídí:dém gíbola Tairanaské luyírko bottén-soyardo lo:dém luyírbito. ¹⁰ Édémpé dítak annyikopé iyarto, édémpila Jiudiéla: Girik tani appí:dé sé:kobulu Esia mo:tagdo dungngan bulu Ru:tumké agom lubinamdém tatto.

Iskeba:ké Ao:kídí:dé

¹¹ Ru:né bí kínggí:né mé:píla:ma:nam agerém Polkokki gerto. ¹² Édémpila bík sutkínam dumérmanggom gayiném kila du:né tani:kídí:do:pé bomnaméi, buluk kinamé aikangku odokké aiman yallo bulukkolokké gílenkangku. ¹³ Édémpila Jiudi tani ékké sé:kobulu okolai-okolai gígola ui:ém ménnéngo:dang, bulu ui:pa:la lé:nam tani:kídí:dém Jisuk aminno ui:kídí:dém ménropto. Bulu sémpé ludungai, "Polké lugo:binam Jisuk aminno, ngo nom gílendokupé lulígdung." ¹⁴ Iskeba émnam Jiudilok abíngaryan miríkolok ao:kíníddé édém ila du:nékídí:dé.

¹⁵ Longéko aiman yalodé bulum lulatsutoku, "Ngo Jisum kindo, Polmésin kindo, émpige:la nolu sé:kon?"

¹⁶ Odo édé ui:pa:la lé:nam tani:dé buluk tayé:lo sumsa:la bulum appí:dém gétabamto. Bí bulum í:yé bidgosula pítsugédopé dí:to,

édémpila bulu okumdokké duglenkang. ¹⁷ Édílo Ipisiadok du:né Jiudiéla: Girik tani:kídí:dé édém tatpa:suton, bulu appíngé kínggí:pé pésokang, odokké Ru:tum Jisuk aminém odo airu:pé luyitsuto. ¹⁸ Odo sé:kobulu méngkésutoji bulu gíla tani:kangga:pé buluk aiman gernam agerkídí:dém ludésuto. ¹⁹ Sé:kobulu morugo:daga:ji bulu buluk indoro:jalkídí:dém bomnenna tani:kangga:pé rompagamto. Édílo bulu tampolikídí:dok arédém sapka:toji odok arédé anír murkong lí:yíng yíngkopé idagai. ²⁰ Édémpé tornamé ka:téla Ru:tumké agomém appí:loi lugo:bito.

Ipisia:do Ngasodmonam

²¹ Édé appí:dok inam lédupé, Polbí Mesedonia:dogla: Akaiadok gípadla Jerusalempé gípe émna mé:to. Bí luto, "Ngo odopé gínam lédupé, Rompésin gíka:la ka:pénammé." ²² Bí Timotiméla: Erastasmé, bím idumsunékídí:dok ara:dok bínyi annyém Mesedonia:pé mélikto. Émpige:la bí aíé Esiado asudouko du:tétto.

²³ Odo ayírdo Ru:nék Lambédok tayé:lo Ipisia:do bottéru:né urradnamko lenkang. ²⁴ Dimitrias émnam unaridé, sé:ko Artemiské kumli:dém murkongki moka, bík édé agerdé bojéru:ngko ilpiém turnan-lambém bidungai. ²⁵ Bí bulumna: lékoné ager-gerjonkídí:dém lékopé gokkumsuge:la luto: "Ajonkíddínga, nolu kindag ngolu sé: agersokki siddíkop mirémdung. ²⁶ Odokké nolu ka:sutatsukító kapé sé: Pol émnam tani:sé alakki monam moimangkídí:dé aro ru:nébulumang émna arrarémpé-lubila bojéko tani:yém gíyodbokang. Bí Ipisiango:somang Esiasok bojéru:ngko mo:taglo:sin gíyodambodung. ²⁷ Édémpila bottén aima:namko a:dung, édé ngoluk agero:sok ainé amino:dém yogmoma:yé, ménggésunam Artemis na:néké kumli tayé:do:sin a:yé, na:némé sé:kosin ménggésunam a:yé, sé:kom Esia:sok takam mo:taglo:la mo:písok taniyé kumdang, bím pésoménggénamdé yokpagyé."

²⁸ Édílo bulu édém tatton, bulu kínggí:pé aglíngé sa:la jé:robbomkang: "Ipisia tani:lok Artemisbí bottéru:né!" ²⁹ Édémpila nogordok appí:loi urradamkang. Bulu Mesedonia:dok Polké gíjon Gayasméla: Aristarkasmé sogapto, odokké tani appí:dé akongkonémpé dugdad-dugratsula ka:mankangkodo:pé gíto. ³⁰ Polbí:sin tani:kídí:dok ara:do:pé gía:pé méngkító, émpige:la méngkésunékídí:dé bím lutumna gíamotomang. ³¹ Mo:tag migom ékké, sé:kobulu Polké ajonan, bulusin bím ka:mankangkodo:pé gía:la dakkansuma:dopé kumdanna luto. ³² Gíkumsunékídí:dé muram, akke o:kai, akoné émna jé:la dung. Abaya:dé kinsuimang kapila bulu odo gíkumsudun. ³³ Jiudikídí:dé Alegjendarmé

tani:kídí:dok kangga:dop ní:líkto, odokké tani:ékké bím okkom lupénamém édém jí:la luyírbito. Tani:kídí:dém asop du:dopé bí bík alakki péttumto odokké lurasunam agomém luropto. ³⁴ Émpige:la édílo bulu bím Jiudi tani:ko émna kinton, bulu appí:dé lérékpé a:dí anyikopé jí:yarra luto: "Ipsia tani:lok Artemisbí bottéru:né!"

³⁵ Nogordok meyordé tani:kídí:dém aso:pé du:mogel luto: "Ipsia:sok ménggésunam tani:kíddínga, Ipsia nogorsé bottéru:né Artemiské kumli:dém kanggabra du:nédé émnamdém appíngéi kindag, sék ílíng moima:dé tayé:tokké olettag. ³⁶ Odok-léga:pé sé: lupaksula:ma:nam aro agomé, édémpila noluk aso:pé du:namdé aidag odokké bagémpé itérsitér okkomsin ipoyok. ³⁷ Nolu sé: tani:kídí:sém so:pé gía:botag, émpige:la bulu kumli:dok okkomsin dopsomang odokké ngoluk na:né Artemismésin luka:mang. ³⁸ Édémpila Dimitriaskéla: bík gerjon ajonkídí:dokké sé:kkaiké tayé:lo kébangko ba:pénammé ka:mílo, kéba:ba:ngko kasarikídí:dém su:pésin mokabma:da odokké kéba:migomkídí:désin dung. Édémpila bulu olo:pé gíla akon akonké kekonpé kéba:ba:mota. ³⁹ Odokké sém mépagla nolukké o:kaiko lupénam ka:mílo, édém lurodok ka:la ru:séglangkubo:pé. ⁴⁰ Kapéné siloké émmumpésin urradnamso ngoluk tayé:lo:sin kébangém ba:la:do, odo kapila tani:kídí:sé sémpé gíkumsukang édém lubinan ngolukké lambé kama:yé." ⁴¹ Édém lunam lédupé, bí kéba:dém ba:pento.

Mesedonia:péla: Girispé Polké Gínam

20 ¹Édílo urradnamdé ansí:ngkan, Polbí méngkésunékídí:dém goglígge:la bulum lusa:la lupasugel Mesedonia:pé gí kang. ²Bí édé do:lungkídí:dém gípadla gíla tani:kídí:dém agomki lusa:líkto. Odokké bí Girispé gípí:to. ³Odo bí po:lo píumkopé du:to odokké édílo bí Siria:pé ko:la gí pé émna iton; Jiudikídí:dé bím mokepé émna ru:sunammé, bí Mesedonia:dok gípadla gílatkupé émna mé:to. ⁴Beria:dok Pairuské ao Sopatarbí, Tisolonia:dok Aristarkasbí:la Sekundabí, Darbe:dok Gayasbí, odokké Timotibí:sin, Esia mo:tagdok Taikikasbí:la: Torpimasbí bím gíjonsuto. ⁵Édé tani:kídí:dé gínola gíla Toroasdo ngolum toya:la dungngai. ⁶Émpige:la Kar lígma:pé Pitang donam Gí:dí lédupé ngolu Pilipidokké ko:la gíla longo lédupé ajonkídí:dém Toroasdo ríksutoku odokké odo longé kínítko du:rasuto.

Toroasdo lutikasmé Sikolokké Turmokonam

⁷Lo:níddok anggotpo:né longédo ngolu pitang pentungel dokolo lékkopé gíkumsuto. Polbí longkondo gíkupé mé:la tani:kídí:dém luyírém lula yumé kídísudodop lutíto. ⁸Ngoluk gíkumsuko tayéng soyardo bojéru:ngko seraki:ém romtungai. ⁹Odokké lutikas émmam ya:meke kirki:do tedla dungngai. Polbí arai araipé lula du:namé bí yubangkang; odokké aigampé yubngaksunamé bí aummo:olang tayé:dokké opagletkang odokké édílo bulu bím buroptokun bím sila du:dopé pa:to. ¹⁰Odo Polbí gítogla bí aíé bík tayé:lo oa:la bím gonggabgel luto. "Nolu mé:díryok, kapila:né bí turradung!" ¹¹Odok lédupé lékoda tayéngké-soyarpé gísa:langkula Ru:tumké dobonamdém dotoku. Odokké píangé píddodo:pé bí bulum luposutíla dungge:la odokké gí kangku. ¹²Tani:kídí:dé ya:medém turpé okumpé gíbopa:langkula airu:pé mé:pokang.

Ipsia Midumkídí:dém Polké Ríksunam

¹³Polbí Assospé aléki gínongkang, édílo ngolu bottén-ollu:lo ko:la gíyéji, okolo bí ngolum ríksupé émna appíngém ino:sa:nola lé:tag. ¹⁴Odo bí ngolum ríksula ngolu lékkopé Mitulini boglé:do:pé ko:la gíto. ¹⁵Odokké ko:la gíla longkondo ngolu Kios boglé:dém ko:patto, odok longkondo Samos boglé:do ko:rasuto odokké rokondo ngolu Miletaspé ko:píto. ¹⁶Polbí Esia:do bojéko dunggemang émna mé:la Ipsia:dém ko:badla gíto, kapila:né bí Jerusalempé lomgamna gíla dungngai, gípíla:mílo Pentikos longédo gípí:pé méngkíto.

Ipisia:dok Midumkídí:dém Polké Lutérsunam

¹⁷ Édémpila Polbí Miletasdokké Ipisiado:pé tani:yém méliggel kumgodok midumkídí:dém goglíkto. ¹⁸ Édílo bulu gípí:toji, bí bulum luto: "Esia mongkédó:pé gía:podo longédokké ngo noluk lédílo appíng ayírro kapé du:mínna dungngaji édém nolu kindag. ¹⁹ Jiudikídí:dé ngom mokepé émna bojéko ngasodém biko ara:do, Ru:tumké agerém ngo miksé díla ajjisula gerto. ²⁰ Noluk léga:pé okodé aidagji édém luyírbipénamdém ngo ajjikosin mé:rasuma:pé, tani:kangga:lo odokké okum okumkolo:pé gíla lugo:bika édém nolu kindag. ²¹ Jiudi:éla: Girik taniyé mé:ngkutsula Ru:nékolo:pé gíladlangkula Ru:tum Jisumé méngkésudopé ngo buluk opín annyidém lukanbika. ²² Odokké su:pag, kangkítok, ngokkolo okkoi kapiyéson okkomsin kinma:pé, Angunn Yaloké lulígnam léga:pé ngo Jerusalempé gídag. ²³ Ngo sémmong kindag, nogor nogorro du:gélang makanangé ngom toya:la dung émnamdém Angunn Yalobí ngom lukanbitag. ²⁴ Émpige:la ngok turnamsém ngo arré kadag émna mé:suma:pé, ngok dugla-du:namsém dugledla:mílo odokké Ru:tum Jisuk binam agerdém gerredla:mílo, oko agerdé Ru:nék asé:dok tatpon lutaddém lukanbinamdé.

²⁵ Odokké su:pag, kangkítok, ngo kindag noluk appíngké ara:lo ngo Ru:nék migomdokodém lugo:bika, nolukkolok sé:kosin ngom lékoda ka:ríksukuma:yébo. ²⁶ Odok-léga:pé, ngo nolum silo lukanbidung sé:kkaiké méngkésuma:pé sinamdém ngom lugé:pé lagimang. ²⁷ Kapéné Ru:nék mé:nam appíng agerdém ngo nolum mé:rasuma:pé lugo:bika. ²⁸ Aíém ka:sí:sulang odokké Angunn Yalok nolum binam appíng kéré:dém ka:sí:lang. Ru:nék kumgodok mer-ka:sí:nép ilang, okodém bí bík aíké í:dokki rétag. ²⁹ Ngo kindag ngok gípagnam lédupé makkeresiya:né lampiyangé noluk ara:lo gía:la kéré:dok a:komsin turpé méma:yé. ³⁰ Noluk aíké tani:kídí:dok ara:dokké bulukkol gímínnékídí:dém gíyodbola gíbopé émna innésin lenyé. ³¹ Édémpila aíé totsula du:lang! Mé:palang ngo dítak aumkopé longé yumé miksé díla nolum sé: lupa:sém lungasu:ma:pé luyartíbika.

³² Odokké su:pag ngo nolum Ru:nékolo:la bík agomdok asé:lo tolígdung, okodé nolum kínggí:moladang odokké nolum panggodém biladag okkom Ru:nébí noluk léga:pé naré-mopunam tani:kídí:dok lédílo moninsula lé:bitag. ³³ Ngo sé:kkaiké aíném, murkongém, galugém ka:bomangngai. ³⁴ Nolu aíé kindag ngok sé: alaksokki ngok aíké luginammém gerrensula ngok gerjonkídí:dok luginammémsin bidumsuka. ³⁵ Ngo nolum appíng agerém gerra

léngkanka, édémí:pé ager-gerge:la opaném bidumsulang, Ru:tum Jisuk aíké lunam agomdém mé:pa:lang: "La:ríksunamdémyang binamdé bojéko ayang-pa:namé."

³⁶ Édílo bí lutértoji, bí lébítumna buluk appíngké lédílo kumjonsuto. ³⁷ Odo bulu appí:dé kabla Polmé gonggabra dosukto. ³⁸ Ngom lékoda nolu ka:pangkuma:yébo émna Polké lunam agomdé bulum airu:pé mé:dírmoto. Odokké bulu appí:dé bím bottén-olludo:pé gílíkto.

Jerusalempé Polké Gínam

21 ¹ Odokké édílo ngolu bulukkolokké gípanautoji, odokké ko:yod-ko:madma:pé Kosdo:pé ko:la gító. Longkondo Rotpé ko:to odokké Patarapé ko:la gító. ² Ngolu Poinesiadok ko:padla gíné bottén-ollungko pa:la odo sa:to. ³ Odok lédupé Saiparas boglé:dém ka:pa:la odok lakkepé ko:badla ngolu Siriapé ko:to. Ngolu Tayardo gíito; kapéné odo bottén-ollu:dok ko:bomnam attarkídí:dém rébyipénammé. ⁴ Odok du:né méngkésunném magabge:la, ngolu buluk lédílo lo:nítko du:mínto. Bulu Yaloké lumo-lumola lunamki Polmé Jerusalempé gíyoka émna lutumto. ⁵ Odokké édílo ngolu odo du:pénam longékídí:dém dungapton, odokké gílangkula ngolu ko:yartíto; nogordok ru:yído:pé buluk né:ng, ommangém gíboté:la bulu ngolum gílenígbitaggakui. Ngolu appíngé ragodo lébítumna kumge:la gípanauto. ⁶ Ngolu akon akoném lutérsugel bottén-ollu:do sa:toku odokké bulu okumpé gílatkangku.

⁷ Ngolu Tayardokké ko:la gíla ko:térsula Tolemiaspé gípí:to, okolo ngolu bírrangkídí:dém ka:ríksula buluk lédílo longéko du:mínto. ⁸ Longkondo ngolu odokké gílangkula Kaiseria:pé gípí:to. Odo ngolu Pilipké okumdo gírasula bík lédílo du:mínto, sé:kobí tatpon lutad lugo:biné kíníddok a:kai. ⁹ Bíkké amilo-gíma:né omé appi:ko dungngai, sé:kobulu lungorém luto. ¹⁰ Ngolu odo asudoukopé du:nam lédupé, Agabas émnam lungor-lunéko Judia:dokké gítogdo. ¹¹ Ngolukkolo:pé gídange:la, bí Polké ígí:jinrégdém la:to, odokki bík aíké alé-alagdém yénggabsuge:la luto, "Angunn Yalobí ludag, 'Sémmarpé Jerusalemdok Jiudikídí:dé sé: ígí:jinéréksok ru:tumdém yénggabge:la Jiudiman tani:kídí:dok alaglo bím tolígyé.' "

¹² Édílo ngolu édém tatton, ngolula: tani:kídí:dé Polmé Jerusalempé gíma:dopé kumdanna lutumkíka. ¹³ Odo Polbí bulum luto, "Kapila nolu kabla ngok asiném kigosumodun? Ngo yénggabo:kosupé émna lennola du:mang, émpige:la Ru:tum Jisuké aminno Jerusalemdo sigépé émna:sin lennola dung."

¹⁴ Édílo ngolu bím lutumla:toman, ngolu édém lungasuge:la luto, "Ru:tumké mé:namdém ika:langka."

¹⁵ Odok lédupé, ngolu lenna Jerusalempé gísa:to.

¹⁶ Kaiseria:dokké gímínné ékké ngoluk lédílo gíjonsula ngolum Nasonké okumpé gílíkto, okolo ngolu du:pénammé:ji. Bí Saiprasdokkai odokké gímínnékídí:dok ara:dok anggotpo:nékai.

Polké Jerusalempé Gípí:nam

¹⁷ Édílo ngolu Jerusalempé gípí:toji, bírrangkídí:dé ngolum mé:podanna boríksuto. ¹⁸ Longkondo Polbí ngoluk lédílo Jemskolop gító odokké midum appí:dém ka:ríksuto. ¹⁹ Polbí bulum asin-aséngém bige:la Ru:nébí bík agerdokki Jiudiman tani:kídí:dok ara:do oko oko agerém gerto:ji édémbulum lubíndanna lubito. ²⁰ Bulu édém tadge:la Ru:némé luyitsuto. Odokké luto, "Bírra, no kangkítok, éddíko Jiudi taniyé méngkésuto:ji, édé appí:dé lurodok léga:pé dígdagai. ²¹ Émpige:la Jerusalemsok du:né Jiudikídí:dém, no Jiudiman tani:kídí:dok lédílo du:mínné Jiudikídí:dém Musi:ké lurodém, odokké buluk ommangém gatpugma:dop, odokké ngoluk po:pélokkébo ibomnamkídí:sém mépagdop no luyírtag émna lubitag. ²² No gído émnamdém bulu tatpa:ru:suyé, su:pag ngolu kapé iyyan? ²³ Édémpila ngolu nom okkom lubiyeji édémpéi no ipo:lang. Ngoluk lédílo tani appi:ko dung sé:kobulu pesutag. ²⁴ Buluk lédílo no:sin lékkopé pídésutélang, odokké buluk dumíd gidrédok arédém no bilang. Odo nok tayé:lo sémpé lugégéla lé:namsé aromang émna odokké no aíé lurodok lunam kísapé appíngém ibomna dung émnamdém appíngé kinyé. ²⁵ Émpige:la Jiudiman méngkésunékídí:dok légangé, ngolu bulukkolo:pé ngoluk ru:ségnamdém adlíktag, bulu ui:moima:lok tosagnam jo:sag doma:dopé, yumpednam simín-sirolok adiné doma:dopé, buluk í:yém tí:ma:dopé odokké langgoma:dopé."

²⁶ Odo Polbí tani:kídí:dém gíbola odokké longkondo buluk lédílo aíém pídésuge:la kumli:pé gía:to, odokké oko longkído pídé-agerdém ingabge:la buluk léga:pé palígnamko ibiyéji édém lupa:to.

Polmé Sogabnam

²⁷ Édílo édé kíníd longédé gíngabdí:daggabon, Esia mongkédok Jiudi tani:ékké Polmé kumli:do ka:beksuto. Bulu gíkumsuné tani appí:dém lu:uriígla bím sogapto. ²⁸ Odokké bulu jé:la luto, "Israelsok tani:kídínga, ngolum sogabdumsuipei! Sé: tani:sé appí:loi ngoluk tani:kídí:dok, ngoluk lurodok odokké sé: kumli:sok kekonpé appíng tani:yém luyírnédé. Édémya:sin bottéya:pé bí Girik tani:yém kumli:so:pé gía:bola sém sua:moto." ²⁹ Kapéné bulu lpsia:dok Torpimamé Polké lédílo nogordo ka:to. Édémpila Polbí bím kumli:do:pé gía:botag émna mé:to.

³⁰ Odo nogordok tani:appí:dé urratkang, odokké tani:kídí:dé appí:lokké dugla gíla Polmé sogabge:la kumli:dokké solenbomkang

odokké lomdanna sé: turkídí: dém síkkapto. ³¹ Édílo bulu bím mokepé émna iton, nogordok tani: kídí: dé urradla dung émnamdém Ruman maglílok komandardé tadbeksuto. ³² Bí lomdanna opisarémna: maglíng ékkém gíbola tani: kídí: do: pé gító. Odokké édílo urradnékídí: dé komandardémna: bík maglíngkídí: dém ka: toji bulu Polmé díngasuto. ³³ Komandardé gísa: la bím sogapto odokké ikoli so: nyiki bím koggabdo: pé lulíkto. Odo Polbí sé: kan odokké oko imurém bí iton émna bí tauto. ³⁴ Tani: kídí: dok akke o: kai akedé o: kaiko jé: la dung, urradbatsula komandardé arodé okkan édém kinnama: la, Polmé sipai: dungkodo: pé gíbodopé lulíkto. ³⁵ Édílo Polbí ko: ba: dop gípí: toji, tani: kídí: dé aglí: batsula moabomnamé maglíngkídí: dé bím jo: bomna gípe ikang. ³⁶ Tani: kídí: dé gímín gímínna jé: la luto, "Bím gípagbokang!"

Polké Lurasunam

³⁷ Maglíngkídí: dé Polmé sipai: dungkodo: pé gíangarbopé émna idodo, bí komandardém tauto, "Ngo nom o: kaiko lula: yénei?"

Bí lulatsutoku, "No Girik agompésin lukindagnei?" ³⁸ No édé ljiip tani: déma: nei sé: ko longkobé bong migom kekonpé dagrobla lí: yíng appikopé abbugjo: ném sullipotado: pé gíbonédé?"

³⁹ Polbí lulatsutoku, "Ngo Jiudi tani: ko, Silisia: dok Tarsasdokké, ngo émmum nogorrok tani: komang. Ngom mé: nyingo: ma: pé tani: kídí: sém agomko lumotei."

⁴⁰ Komandardok lula: dopé lunamdém pangge: la Polbí ko: ba: do daksangge: la tani: kídí: dém aso: pé du: dopé bík alakki péttumto. Édílo bulu aso: pé dungapkan, bí bulum Aramik agompé luto:

22¹ "Ménggésunam bírrang odokké abukíddínga, su:pag ngok lurasunam agomsém tatpo:tei." ² Édílo bulu bím bulum Aramikpé agom lubido tattoji, bulu aso:pé dungapgang. Odo Polbí luto:

³ "Ngo Jiudi tani:ko, Silisia:dok Tarsasdo ngom otag, émgom ngo sé: nogorso sí:sa:tag. Ngoluk abukídí:dok luroém ngom Gamaliel luyír-abubí kangkanopé luyírtag odokké nolu silo kapé Ru:néké légangé airu:pé dígdagji édémí:pé ngo:sin dígnékai. ⁴ Ngo Ru:tumké sé: Lambésok gímínné tani:kídí:dém sigédopé ipusire:ka, né:ngai-milbongai bulum appíngém sogabla makana:lo tumka. ⁵ Édém abíngaryan mirídé:lang kéba:midum appí:dé lukanbila:yé. Demaskasdok du:né bírokídí:do:pé adlíngam do:jígémsin ngo bulukkolok pa:to, odokké odop gíla bulum Jerusalemso:pé mokemorannam léga:pé sobomkupé gíto.

Polké Mé:ngkutsukunamdém Lubinam

(Ager 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Lo:tung ayírdo ngo Demaskaspé gípingkíramdodo, bagémpé tayéng-amo:tokké unjigné píangko ngom ladyetto. ⁷ Ngo amo:bo:pé kétpaglednamé gomukko ngom ludopé tatpa:suto, 'Sol! Sol! no kapila ngom ipusiredun?' ⁸ Odo ngo tauto, "Ru:tuma, no sé:kon?" Bí lulatsutoku, "Ngo Najaretdok Jisubí, sé:kom no ipusirela dung." ⁹ Ngok gíjonkídí:dé pía:dém ka:bekto, émpige:la ngom agom lubila du:nédok gomugdém tatkindoma. ¹⁰ Ngo tauto, "Ru:tuma, ngo okkom ipa:yen?" Odo Ru:tumbí luto, "Darobge:la Demaskaspé gíanggang. Olo nok ipénam ager appí:dém nom lubipé." ¹¹ Ngok gíjonkídí:dé ngom buluk alakki sogabila Demaskaspé gía:boto, kapila:né unjigné pía:dé ngom miglumoto.

¹² Anania émmam tani:ko ngom kangkapé gído. Bí lurodok adnamkídí:dém Ru:ném pésoménggéla ibomnékkai odokké odok du:né Jiudi appí:dé bím aipé ménggésudagai. ¹³ Bí ngok kéra:do dagge:la luto, "Bíro Sol, no ka:bekgangkulangka!" Odokké odo ayírado ngo bím ka:begla:to. ¹⁴ Odo bí luto: 'Ngoluk abukídí:dok Ru:né bí mé:namém kindopé odokké Arolok-du:né Atérmé ka:begdopé odokké bík nappa:lok agomém tadbegdopé nom balentag. ¹⁵ No okkom tatto-ka:ton édémbulum appíng tani:yém no bík lukanbikuné:pé iyé. ¹⁶ Odokké no su:pag okkom toya:ladun? Daropto, bík aminém goktinsuge:la baptisém la:tok odokké nok pa:bém írpusutok.'

Jiudiman Tani:yém Lugo:bidopé Polmé Gognam

¹⁷ Édílo ngo Jerusalempé gíladlangkula kumli:do kumna dungngan, ngo yummu-yupsuto. ¹⁸ Odo Ru:tumbí ngom agomém lubidopé ta:to. "Lomto! Lomdanna Jerusalemsém mépagla gíkang, kapila:né bulu ngok tayé:lok nok lukanbikunamdém tadmá:yé." ¹⁹ Ngo lulatsutoku, "Ru:tuma, sé: tani:kídí:sé kindag ngo murong-okumkolokké murong-okumkolo:pé gíla sé:kobulu nom méngkésudagji bulum sogabla dínka émnamdém. ²⁰ Odokké édílo nok lukanbikuné Istipenké í:dém bidmoka, odo ngo:sin dagla dungge:la kabodag éмна tolíkka odokké bím mokenékídí:dok galugém kangabbila dungngai. ²¹ Odo Ru:tumbí ngom luto, 'Gíkangka; ngo nom mo:téru:pé Jiudiman tani:kídí:do:pé méligyé.'"

²² Édílo:pé Polbí édém luma:nga:ji tani:kídí:dé bík agomém tadla dungngai. Odokké bulu bottépé jé:la luto, "Bím mo:písokké la:paktok! Bikké turra du:nan arré kamang!" ²³ Bulu jéngge:la buluk gétémmam-galukkídí:dém érpagamge:la duliém yísa:moto, ²⁴ komandardé Polmé sipai:dungko ara:do:pé gía:bodopé lulíkto. Bí bím sabukki dí:dopé luto odokké kapila tani:kídí:dé bík tayé:lo édémpé jé:dun émnamdém tadlenpé éмна bí tauto. ²⁵ Bulu bím dí:pé éмна lagjundo:pé raggapto, Polbí odok dagla du:né língko opisardém luto, "Imurém pa:ma:dapé Ruman tani:koném noluk dí:namdé dí:murma:nei?"

²⁶ Édílo língko opisardé édém tatton, bí komandardo:pé gíge:la édém lubito. Bí luto, "No okkom ipé éмна mé:dun? Sé: tani:sé Ruman tani:komín."

²⁷ Odo komandardé Polkodo:pé gíla bím tauto, "No Ruman tani:koi, ngom lukítei?"

Bí lulatsutoku, "Édé arro ngo Ruman taniyé."

²⁸ Odo komandardé luto, "Ngo Ruman tani:pé inamdém bojéru:ngko murkongém dorra pa:tag."

Polbí lulatsutoku, "Émpige:la ngo édém ododokkébo pa:tag."

²⁹ Édémpila sé:kobulu bím tauka:pé mé:ladungngan bulu bagémpé gípakanku. Pol, sé:ko Ruman tani:kon, bím koggabla lé:tag émnamdém kinge:la komandardé aídé:sin lansukang.

Ki:ni-kéba:do Polmé Daksa:monam

³⁰ Longkondo Jiudikídí:dé okkaré kapila Polmé lujémdun émnamdém kinpé mé:la komandardé bík ikolidém kokpagbito. Odokké abiné miríkídí:démna: Ki:ni-kéba:dém gíkumsudopé bí

lulíkto. Odok lédupé bí Polmé gítogboge:la buluk kangga:do bím dagmoto.

23 ¹ Polbí Ki:ni-kéba:do:pé béryodma:pé bérra luto, "Ngok bírrangkídínga, ngok ipénam-agerém siloké longéso:pé appíng ainé mé:lotki Ru:nékolo:pé illet-gíledbitag. ² Édémpé lunamé abíngaryan mirí Ananiasbí Polké kéra:dok dagla du:nékídí:dém bík nappa:dok pidopé lulíkto." ³ Odo Polbí bím luto, "Ru:né bí nom dí:tabyé, no kampopé tidnam bareya! Lurodok adnam kísapé no ngom kébang-ba:pé émna odo tettudung, émpige:la no ngom pidopé lulígge:la lurodok adnamkídí:dok kekonpé idung!"

⁴ Sé:kobulu Polké kéra:do dagla dungngan bulu luto, "No kapé Ru:nék abíngaryan mirídém édémpé luka:langkan?"

⁵ Polbí lulatsutoku, "Bírrangkídínga, bí abíngaryan mirí:dé émnamdém ngo kinmangai; kapéné édém adla lé:tag: 'Noluk tani:kídí:dok migomdok kekonpé aima:ném luyok.' "

⁶ Odo Polbí, akke Soddukié odokké akkedé Parosié émna kinge:la, Ki:ni-kéba:do jénggamna luto, "Ngok bírrangkídínga, ngo Parosi:ko, odokké ngok ba:bubí:sin Parosi:ai. Sikolokké lékod-turkunam dung émna akang kanam légangé silo ngom kébangém ba:dung."

⁷ Édílo bí édémpé lutoji, Parosi:élang Soddukikídí:dok pongkodo lukerka:mínsunamko lenkang, édémpila kéba:tani:kídí:dé ba:nyikopé ikang. ⁸ Lékod-turkunammé, tayéng-ya:me:é odokké yallo kamang émna Soddukikídí:dé ludag, émpige:la édé appí:dé dung émna Parosikídí:dé ludag. ⁹ Odo kínggí:pé dénggékang, odokké Parosikídí:dok akke sé:kobulu luro luyírnén dagrobge:la torgampé lumínsuto. Odokké bulu lukang, "Ngolu sé: tani:sok imur a:kosin pa:mang. Odokké aropé bím tayéng-ya:mekomanggom yaloko lubikapé."

¹⁰ Buluk lumínsunamdé aipé bottébatsunammé Polmé bulu sermíkpéké émna komandardé mé:to. Édémpila bí maglíngkídí:dém gítogla bolbodapé bím buluk ara:dokké gípagbola sipai:dungkodo:pé gía:bodokupé lulíkto.

¹¹ Édé yum mí:do Ru:tumbí Polké kéra:do dagge:la luto, "Angém kínggí:suto! No kapé Jerusalemso ngom lukanbitoji édémí:pé Rumolo:sin ngom lukanbiyérung."

Polmé Mokepé Ru:sunam

¹² Longkon rokomdo Jiudikídí:dé kéíkkéipé ru:suge:la bulu aí:kídí:dé pesuto édílo:pé Polmé bulu mokema:yéji odolo:pé okkomsin doma-tí:ma émna. ¹³ Sé: kéíkkéipé ru:sunamso yí:pikopé bojéyangko taniyé dungngai. ¹⁴ Bulu abín miríkídí:do:péla:

midumkídí:do:pé gíge:la luto, "Ngolu Ru:nék aminno pesutag édílo:pé Polmé mokema:yéji odolo:pé menna du:yé. ¹⁵ Édémpila su:pag, noluk Ki:ni-kéba:dok lédílo sé: agomsém kinbínna kinnam léga:pé Polmé gíbodop komanderdém séuko mola kumna luyé. Odo bí so:pé gípíngo:ma:dapé ngolu bím mokepagyé."

¹⁶ Émpige:la édílo Polké íodé buluk ru:sunamdém tattoji, bí sipai:dungkodo:pé gíge:la Polmé lubito. ¹⁷ Odo Polbí língko opisarko gogge:la luto, "Sé: ya:mesém komandardo:pé gíbokangkai; bíkké bím o:kai lubipénamko dung." ¹⁸ Édémpila bí bím komandardo:pé gíbokang. Opisardé luto, "Makana:dok du:né Polbí ngom gogge:la sé: ya:mesém nokkoso:pé gíbodopé méléktag, kapila:né nom o:kai bíkké lubipénamko dung."

¹⁹ Komandardé ya:medém alagdok sobomna, gíyodboge:la tauto, "No okkom ngom lubipé émna mé:dun?"

²⁰ Bí luto, " Polmé yampo kéba:do:pé gíbodopé nokkolok kopé émna Jiudikídí:dé ru:séktag, bulu séumola sé: agomsém bíkkolok tadbínna taupé émna. ²¹ Émpige:la bulum arrompé:méyok, kapila:né yí:piko bojéyap taniyé bím mokepé émna toya:la dung. Bím édílo:pé bulu mokema:yéji odolo:pé doma-tí:ma:yé émna bulu pesutag. Bulu nokkolok lulatsukunamdém toya:la, odokké agerdém gerpé émna lennodanna dung."

²² Komandardé ya:medém sémpé lupangge:la méléktoku, "Sé: agomsém ngom lubitag émna no sé:komsin lubiyok."

Polmé Kaiseria:pé Mélékto

²³ Odo bí bík língko-opisar annyiko gogge:la lulíkto, "Yumédok konané ayírdo Kaiseria:pé gídopé, língko-annyikopé maglíngém, ní:nítkopé gure sa:né odokké língko annyikopé gídíng sudné maglíngém lennomotok." ²⁴ Odokké Polmé amo:ru:tum Peliskodo:pé aiyopé gípíbonam léga:pé bímsin guregariko bidopé lulíkto. ²⁵ Odokké bí sémpé do:jíkko jíglíkto:

²⁶ Airu:pé ménggésunam amo:ru:tum Peliskolo:pé, Kaludias Laisiaské asin-aséngém toríksulang. ²⁷ Sé: tani:sém Jiudikídí:dé sogabla bulu bím mokepé émna ila dungngai, émpige:la ngo ngok maglíngém gíbola bím buluk alaglokkém mopítto, kapéné bí Ruman tani:ko émnamdém ngo kinpí:to. ²⁸ Bulu kapila bím lujémna du:ji émnamdém kinpé mé:la buluk Ki:ni-kéba:do:pé bím gíboto. ²⁹ Bím lujémnamdém ngo buluk lurodok tayé:lok inam-gínam taunamko émna pa:to, émpige:la sinam pa:namkomangom makana:lo tumna lé:pé bím lujémnam okkosin kamang. ³⁰ Édílo ngom sé: tani:sém mokeyé

émna ru:sunamdém lupa:ton, ngo lomdanna bím nokkodo:pé
 méligdung. Odokké bím lujénnékídí:démsin ngo nom buluk
 kéba:ba:nam léga:dém lubidopé lulíktag. Sa: aipai!

³¹ Édémpila maglíngkídí:dé, bulum lulíngnam kísapé, Polmé
 yumédo gíbola Entiripatiris nogordo:pé gípíbotó. ³² Longkondo
 gure sa:bomnékídí:dém bík lédílo gíyarmoge:la bulu (aléki
 gíné maglíngkídí:dé) sipai:dungkodo:pé gílattoku. ³³ Édílo
 gure sa:bomnékídí:dé Kaiseria:pé gípí:toji, bulu do:jígdém
 amo:ru:tumdém bito odokké Polmé bík alaglo tolíkto.

³⁴ Amo:ru:tunmdé do:jígdém poge:la bí oko mongkédokkén émna
 bím tauto. Bí Silisia:dokké émna kinna, ³⁵ bí luto, "Édílo nom
 lujénnékídí:dé so:pé gípí:yéji odo ngo nok agomsém tatpé." Odo bí
 Polmé Erodké migom-okumdok kanggabnékídí:dok lédílo lé:dopé
 lulíkto.

Amo:ru:tumdok Kangga:lo Polmé Kéba:ba:nam

24¹ Longo:ko du:nam lédupé abíngaryan mirí Ananiasbí midum ékkémna: Tartullas émnam ukilko bík lédílo gijonsula Kaiseria:pé gítogdo, bulu gíla Polké kekonpé lujémém amo:ru:tumdok kangga:do lukanbito. ² Édílo Polmé gogatoji, Pelikké kangga:do Tartullasbí bí Polké kekonpé lujémnamdém lukanto, "Airu:pé ménggésunam migom, no migompé dola du:dakso ngolu arai-arai:pé mé:poménganna dung, odokké no ngoluk sé: réngamso:pé yampo:ro:kém mé:nobila bojéko agerém angumotoku. ³ Ngolu sém appí:lo odokké appíng ayírro mé:yumsudung, odokké ngolu nom asin a:píki aipai bidung. ⁴ Ngo nok ayírém bojéko langgemang, édém-pila ngok andéngoupé lunamsém tadmila tatpotei. ⁵ Sé: tani:sém ngolu sile kísapé pa:to, sé:ko mo:písok appí:loi Jiudikídí:dém urradamoto odokké bí Najarot opedok mirodé. ⁶ Bí kumli:démsin suamopé émna inamé, ngolu bím sogaptag. ⁸ Bík kekonpé ngoluk bomanam lujémnamkídí:sok aronamdém, bím tauka:nam lédupé no aísesin kinsula:yépé." ⁹ Jiudikídí:dé:sin lékkopé lutémínna Polmé lujémnam appí:dé arro émna tolíkto.

Pelikské Kangga:lo Polké Lurasunam

¹⁰ Odokké édílo amo:ru:tumdé bím agom lulayépé émna pakílígnamé, Polbí lulatsuto:
 "No bojéru:ngokopé sé: réngamsok tayé:lo kéba:migompé ila dung émna kinpa:la, ngo mé:podanna ngok aíképé lurasudung. ¹¹ Ngo Jerusalempé kumkolo gínamdé silokolokké yí:la:nyí longékopé idagong, odok arodém no tadelna:yé. ¹² Odo ngom lujémnékídí:sé kumli:do, murong-okumdo, nogordomanggom sé:kkaikokki ngok lumínsunammanggom lu:urrígnamko bulu pangkímang. ¹³ Odokké bulu nom ngok kekonpé okkom lujémdu:ji édé arro émna léngkannamang. ¹⁴ Émpige:la Ru:tumké Lambédém bulu aiman lambé émna sabdagji, nok kangga:lo édé lambédé arro Lambé émna ngo toríksudung; odogíngki ngo ngoluk abukídí:dok Ru:némé kumdo; odokké oko agomkídí:dém lurodo:lang lungor-lunékídí:dok potindo adla lé:tu:ji édé appí:dém ngo méngkésudo. ¹⁵ Odokké arolok-du:néla: arolok-du:ma:né longéko lékod-turyeru:ngku émna okodém bulu aka:la du:ji, Ru:nékolo ngo:sin édémíng aka:la dung. ¹⁶ Édém-pila ngo lo:dém Ru:nék kangga:lo:la tani:lok kangga:lo mé:mur kama:né mé:loddém mé:pé émna itído. ¹⁷ Bojéru:ngko dítak lédupé ngo aíké tani:kídí:dém séur-amandém bikolo:la: kumli:do tosagnamko bikolo Jerusalempé gíka.

¹⁸ Édém idodo bulu ngom pídésula du:la napínaréngo:pé du:dopé kumli:do pa:to. Ngok lédílo bojéko taniyé odo kamangai odokké ngo sé:komésin urradmomang. ¹⁹ Émpige:la Esia mongkédok Jiudi ékké odo dungngai, sé:kobulu silo nok kangga:so dakkansupénammé, odokké ngok kekonpé bulukké o:kaiko kamílo nom lukanbipénammé. ²⁰ Émmamílo sé:kobulu sido du:ji bulu lubipa:yé édílo ngom Ki:ni-kéba:do kébangém ba:dodo oko imurém pa:ton. ²¹ Sé: agom apirsé:ai okodém ngo jé:la luto:ji odok ru:yí:pé okkosin kamangai: "Sikolokké lékod-turkunam agom tayé:do silo nok kangga:lo ngom kébangém ba:dung."

²² Émpige:la Peliksbí Ru:tumké Lambédok agomdém aiyopé kinnamé, kéba:dém bangasupongge:la luto. "Édílo komandar Laisiasbí gípíyéji, odo ngo noluk agomsém ru:ségbipé." ²³ Bí língko opisardém Polmé kanggala du:dopéla: bík méngkamdém ila:dopéla: bík ajoné bím ríksula bík lagingammé bila:dopé lulíkto.

Polbí Pelikskéla: Dursila:ké Kangga:do

²⁴ Odok asudouko lédupé Peliksbí bík yamné Dursila:ké lédílo gído, sé:kobí Jiudi omman. Bí Polmé goglígge:la Kiristo Jisukolo mé:jíksunamdok tayé:lok luladu:binam agomdém tatto. ²⁵ Édílo Polbí arolok-du:nam, aíé-tejisunam, odokké a:péné kéba:dok agomém kíbila dungngan, odo Peliksbí lansula luto, "Su:pakképé pí:podagbo, no gípongkangku, odokké ngo ayír pa:dokudodo nom goglíkkupé." ²⁶ Odo ayírrado Polbí bím murkongém biyépe émna mé:la dungngai. Édémpila bí Polmé gogmo-gogmola gogla luposudungai.

²⁷ Émpige:la dítak annyiko gíbadnam lédupé Porikias Pestasbí Pelikské agerdém pa:to. Peliksbí Jiudi tani:kídí:dém aipé-méngkosulíla du:nam légangé Polmé makanangí:do méyarto.

Pestaské Kéba:ba:binam

25 ¹Édé mongkédó:pé gípínam longé loum lédupé, Pestasbí Kaiseria:dokké Jerusalempé gísangkang, ²okolo abín miríkídí:dé:la Jiudi mirokídí:dé bím ka:ríksuge:la Polké kekonpé agomém lukanbito. ³Bulu Pestasmé kumdanna lunamko luto, bí aya:la Polmé Jerusalempé méligbidokupé. Kapéné bulu Polmé lambédo moa:la mokepé émna ru:suno:tag. ⁴Émpige:la Pestasbí lulatsutoku, "Polbí Kaiseria:do dung odokké ngo aié:sin odo:pé lomdanna gíyé. ⁵Édémpila, noluk miro ékké ngok lédílo gímíntok odokké bí o:kai imurko ila lé:tu:mílo, édé tani:dok kekonpé lupénam agomkídí:dém olo lulang."

⁶Bí pi:nyikomanggom íyíng longékopé buluk lédílo du:mín-ge:la Kaiseria:pé gítoktoku. Odokké longkondo bí kasarido tedge:la Polmé bík kangga:dopé gía:bodopé lulíkto. ⁷Édílo Polbí dakkansutoji, Jerusalemdokké gítogné Jiudi tani:kídí:dé bím dagyedge:la bík kekonpé botté-botténé imurém lujémbokang, émpige:la bulu a:kosin arro émna léngkanbila:tomang. ⁸Odo Polbí aíém lurasula luto, "Ngo Jiudi lurodok, kumli:dok odokké Kaisarké kekonpé oko imurémsin imang."

⁹Pestasbí, Jiudikídí:dém mé:yumsumolí:la Polmé luto, "No Jerusalempé gísa:la olo ngok kangga:pé sé: agomkídí:sok tayé:lo kéba:sém bangkosulídagnei?"

¹⁰Polbí lulatsutoku, "Ngo su:pag Kaisarké kéba:bangko okumso dagla dung, okolo ngo kébangém bangkosupénammén. Jiudikídí:dém ngo oko imurémsin imang, édém no aísesin aiyopé kínbíndanna kindag. ¹¹Éngom ngo sinam pa:nam o:kai imurko itagmílo, ngo sipénamdém toríksudung. Émpige:la ngok kekonpé sé: Jiudikídí:sok bomanam agomdé aroma:mílo, ngom buluk alaglo bipé sé:kkésin ilang-gílangé kamang. Ngo Kaisarkolo:pé kumpa:lígdung!"

¹²Pestasbí bík kéba:nébíngkídí:dok lédílo luposunam lédupé Polmé luto, "No Kaisarmé kumpa:lígdung; édémpila nom Kaisarkolo:pé gíboyé!"

Polbí Migom Agripa:ké Kangga:lo

¹³Longko lo:nyi lédupé Migom Agripabí:la Barnaisbí Pestasmé ménggésula ka:ríksukolo Kaiseria:pé gído. ¹⁴Bulu odo bojékopé du:to, Pestasbí Polké do:nyíngém Agripaké lédílo kijonsuto. Pestasbí luto: "Peliksbí makana:do lé:pagnam tani:ko dung.

¹⁵Édílo ngo Jerusalempé gítoji, abiné miríkídí:dé:la: midumkídí:dé

bík kekonpé bojéko lujémém boma:la gído odokké ngom bím imurnép-sabla mokebidop mato. ¹⁶ Ngo bulum lubika lujémnam tani:dé édílo:pé bím lujémnékídí:dém ka:ríksuge:la bí aíké lurasunam ayírko pa:ma:yéji bím sé:kkaiké alaglo tolígnamdé Rumannok ilot-gílodmang. ¹⁷ Édílo bulu ngok lédílo so:pé gímíntokuji, ngo du:rasuma:pé longkondo kéba:dém ba:bila tani:dém gía:bodopé lulíkto. ¹⁸ Édílo bím lujémnékídí:dé daksa:la lutoji, ngok méngkamdempé bím bottén imur a:kosin lujémtomang. ¹⁹ Émpige:la, buluk aíké kumnam-ager tayé:lo:la Jisu émnam siné tani, sé:kom Polbí turkangku émna lugo:bila dun odok tayé:do lukerka:mínsunamkopag. ²⁰ Sémpin agom tayé:lo édémpila kapé ngo kébangém ba:biyan mé:píla:ma:la; ngo bím tauka no Jerusalempé gíla sé: lujémnamkídí:sok kekonpé lusulídagnei émna. ²¹ Édílo Polbí bík agomsém Kaisarbí lusadbidopé kumna luton; odokké édílo:pé bím Kaisarkolo:pé méligla:ma:yéji odolo:pé siddung lé:podopé ngo lulíkto."

²² Odo Agripa:bí Pestasmé luto, "Ngo édé tani:dok agomém aíé tatsupé mé:dung."

Bí lulatsutoku, "Yampo no bík lusunammém tadbegyé."

²³ Longkondo Agripabí:la Barnaisbí, maglíng abín opisar odokké nogordok mirokídí:dok lédílo gíkumsuko-soyardo:pé airu:pé gérubomrusugel gíato. Pestaské lulígnamno Polmé odo:pé gía:bodo. ²⁴ Pestasbí luto: "Migom Agripa, odokké ngoluk lédíl du:jonsun appí:lo:pé, sé: tani:sém nolu ka:tok! Jerusalemdo:la Kaiseria:so Jiudi opín appí:dé ngom kumdanna jé:la lutag, sé: tani:sém bojéko turyarra du:moyok. ²⁵ Ngo bíkkolok sipénam oko imurkosin pa:tomang, émpige:la bí bík agomsém lusadbidopé Kaisarmé kumpa:lígnamé ngo bím Rumpé mélíkpé mé:séktag. ²⁶ Émpige:la ngo Ménggésunam Kaisarkolo:pé bík agomsém okkar émna adlíkpén édém mapama:pé idung.Odok-léga:pé bím noluk appíngké kangga:pé ngo gía:botag, odokké anguru:pé Migom Agripa nok léga:pé. Édémpila su:pakké tadlennamsok tayé:lo ngo o:kai adlígnamko pa:yé émna mé:dung. ²⁷ Kapila:né ngok méngkípe makana:lo lé:nam tani:koném nérkíkpé lujémnamko bík kekonpé ka:mamílo mélígnamdé méligmurdag."

Agripa:ké Kangga:lo Polbí Aíém Lurasunam

26¹ Odo Agripabí Polmé luto, "Su:pag no aíké léga:pé lusula:yepé."

Édém-pila Polbí bík alagém lagjunge:la^b bík léga:pé lurasula luto:
² "Migom Agripa, siloké longéso nok kangga:so ngo dagla sé: ngok kekonpé Jiudikídí:dok lujémnam appí:sém lurasupa:la aíém airu:pé ngo tuptakané tani:ko émna mé:sudung. ³ Kapila:né no Jiudikídí:dok ilot-gíloddémna: buluk lukerka:mínsunam agomkídí:dém aiyo:pé kinbínna kindag. Odok-léga:pé, ngo nom tadmila tatteika émna kumdung.

⁴ Ngok ko:kadokkébo ngom ododokké ngo aíké mimo:do odokké Jerusalemso:sin kapé du:la-dagla du:ji édém-bulum Jiudi appí:déi kindag. ⁵ Bulu ngom édílailokkébong kindag odokké bulu mé:mílo lukansinbila:dag, ngoluk kumnamdok torya:pagné opedok agomém, ngo Parosi kísapé du:dungai. ⁶ Odokké su:pag Ru:nébí ngoluk abukídí:dém lubisunamdok aka:la du:namdok léga:pé siloké longéso ngok tayé:lo kébangém ba:dung. ⁷ Édé lubisula lé:namdok ilet-gílednamdém aka:la du:nam léga:pé, ngoluk yí:la:nyi opíndé aíké asiném bidanna longé-yummé Ru:nék agerém geryarra dung. Ménggésunam migoma, édé aka:la du:nam agom tayé:lo Jiudikídí:dé ngom lujémdung. ⁸ Ru:nébí sinném turmodungkumílo, kapila édé agomdém noluk ara:so méngkésula:man?

⁹ Najarat Jisuk amindok kekonpé ngo okkom éddíkopé iladang édé appí:dém ipé émna ngomsin aróp-kinmoto. ¹⁰ Odokké édémángo okodém Jerusalem do iton. Abín miríkídí:dém tatpa:suge:la bojéko langunam tani:yém ngo makana:lo tumka, odokké édílo bulum mokedungan buluk kekonpé ngo:sin tolíkka. ¹¹ Bojékopé ngo murong-okumkolokké murong-okumkolo:pé gíla bulum mokemoramka, odokké ngo bulum bolbodapé Ru:némé luka:moka, buluk kekonpé ngok aglíngé umí dorpé dorka, ngo bulum akon mo:dumlo:sin ipusireka.

Jisumé Pa:namdém Polké Lubisunam

(Ager 9.1-19; 22.6-16)

¹² Édé agerí:dok léga:pé abíné miríkídí:dok ilang-gíladopé do:jíg adlínámko bomna Demaskaspé gíto. ¹³ Longé lo:tudo, ménggésunam migoma, ngo lambédo gíladu:dodo; ngo tayé:tokkém

^b26.1 pseudo:ém ménggésul alaglagjunam kísapé

ladyiné píangko ka:to, do:nyidémsin píaya:néko, ngomna: ngok gíjonkídí:dém ladyetto. ¹⁴ Ngolu appíngé amo:bo:pé kéttapgang, odokké ngom Aramik agompé lunam gomukko ngo tatpa:suto, 'Sol, Sol, kapila no ngom ipusiredun? No aíém aíé mojoksudung, kapé so:bokoné bík ru:tumdok jamné esaridok kekonpé léníksudoji.' ¹⁵ Odo ngo tauto, 'Ru:tuma, no sé:kon?' Ru:tumbí lulatsutoku, 'Ngo Jisubí sé:kom no ipusiredun.' ¹⁶ Su:pag darobla nok aíké alélo dagrasuto. Nom ager-gerné kísapéla lukanbikuné kísapé tolíkkolo ngo nom léngkansudung. No silo okkom ka:ton odokké nom ngo okkom léngkanbiyéji édébulu nok lukanbikupénam agerdé. ¹⁷ Ngo nom nok aítani odokké Jiudiman tani:kídí:dok alaglokké mopídla lé:yé. Ngo nom bulukkolo:pé méligdung. ¹⁸ Buluk amigém darbodopé, bulum kémolokké píalo:pé gíladbodokupé, Ui:ké alaglokké Ru:nékolo:pé. Odo bulu imurrok mé:yinsunamém pa:yépé odokké ngom mé:jíksula narédopé balenkunamkídí:dok ara:do dungkoko pa:yépé.'

Polké Gernamkídí:dém Lubisunam

¹⁹ Édémpila, Migom Agripa, ngo tayé:tok pa:nam kangordém tadla, ²⁰ Demaskasdok tani:kídí:dém lugotpo:bila, odok lédupé Jerusalemdogla: Judiadok appí:lok du:nékídí:dém, odokké Jiudiman tani:kídí:dém méngkutsula Ru:nékolo:pé gíladdokupéla aré kané agerém gerdopé ngo lugo:bika. ²¹ Édémpila Jiudikídí:dé ngom kumli lotta:do sogabge:la mokepé émna ito. ²² Émpige:la Ru:nék asé:lo siloké longéso:pé ngo turra dung; odokké botté-ajjiné appíngké kangga:lo lukanbidung. Oko okodé iyé-gíyépe émna lungor-lunnéla: Musi:bí lula lé:tang odok ru:yipé okkomsin ngo lubadmang. ²³ Édé do:yí:dé Kiristobí du:gém doyé, odokké bí:íng sinékídí:dok ara:lokké turgotpo:la, bí aítani:kídí:démna Jiudiman tani:kídí:dém pía:dok do:yí:dém lugo:biyé." ²⁴ Odo Pestasbí Polké agomdém lutumna jé:la luto, "Pol no simaddung, nok bojéru:ngko kinnamdé nom simadmodung." ²⁵ Polbí lulatsutoku, "Airu:pé ménggésunam Pestas, ngo simadmang, ngo okkom luduji édé appí:dé arro odokké lujupsindag. ²⁶ Migomdé ngok lunam appí:sém kinjubla kindag, odokké ngo mé:rasuma:pé bím lubisuladag. Ngok méngkípé ngok lunam appí:sé bíkképé anu do:yi:mang, kapila:né édémbulum lé:sula imangai. ²⁷ Migom Agripa, no lungor-lunékídí:dém méngkésudon? Ngo kindag no méngkésudag." ²⁸ Odo Agripabí Polmé luto, "No ngom siddík lomdannai kiristanpé itoka émna mé:dun?" ²⁹ Polbí lulatsutoku,

“Lomdaggom aso aso:péidaggom- no:omang ngok agom lunam tadné sok du:né appíngé, ngom ikolisok kogganamdok ru:yípe ngoggíngkémpé itoka émna Ru:nékolo kumdung.”³⁰ Odo migomdé, amo:ru:tumdé, odokké Barnaisbí:la sé:kobulu buluk lédílo tedla dungngaji appí:dé daropkang.³¹ Bulu soyardokké gílenkang, odokké édílo bulu luposula dungngaji, bulu luto, “Sé: tani:sé sinam pa:namkomanggom makana:lo tumna lé:pénam oko imurkosin imang.”³² Agripabí Pestasmé luto, “Sé: tani:sé Kaisarmé kumpa:lígmanamka:mílo, mélenníkkupénamai.”

Polbí Rumpé Gínam

27¹ Odok lédupé ngoluk Itali:pé ko:la gínamdém ru:sékto, Polméla: akon makana:lok lé:nam ékkém Julias émnam língko-opisardok alaglo tolíkto, bí Kaisarké rejimendo maglílok opisarkai. ² Adramaitiamdökké ko:né bottén-ollungkolo ngolu sa:to. Édé Esia mongkédok ga:né lambédok rago-ragodok ko:la gíyé émnamai. Tisolonia nogordok Mesedonia:tani Aristarkasbí:sin odo ngoluk lédílo dungngai. ³ Longkondo ngolu Sidonpé kongato; odokké Juliasbí Polmé aya:la, bík laginammém bidopé bík ajonkídí:do:pé bím gídopé mélíkto. ⁴ Odokké bottén-ollu:dém sankunammé ésardé sarradla sarnamé ngolu Saipras boglé:dok sartaransukodok ko:la gíto. ⁵ Odokké Silisia:dogla: Pampilia:dok kéra:dok siyedém ko:padla Lusía:dok Mairado gí:ito. ⁶ Odo língko opisardé Alegjendiriadokké Itali:pé ko:la gíné bottén-ollungko pa:la odo ngolum sa:moto.

⁷ Édílo ngolu bojéru:ngkopé lagigéla aso-aso:pé aipé du:gla ko:la gíla Kinuduspé ko:píto. Odokké ngolum ésaré ko:badmomanammé, ngolu Salmonidok kekonké Kiritdok sartaransukodok ko:la gíto.

⁸ Ngolu airu:pé ngalatsula ragoragodok ko:la gíla Lasia taondok kéra:pé Kayum émnam gulido:pé kongato.

⁹ Édémpé bojéru:ngkopé ayírém du:mítsula ollu:lo ko:la gínamdé:sin airu:pé pésopénampé ikanga:boi, odokké odolo:pé Menna^c Du:nam Gí:díde:sin gíngabaddagaboi, édémpila Polbí bulum lupa:to. ¹⁰ "Ajonkídínga, ngo ka:padung, ngoluk ko:la gínamsé ajjikosin so:lné agommang, sidé ollu:sémna sok ko:bomnam attar appí:dém jí:budmoyé odokké ngolusin turpélang." ¹¹ Émpige:la língko opisardé Polké lunamdém tadma:pé, keptendogla: ollu ru:tumdok agomém tadla ollu:dém ko:yarto.

¹² Kapila:né édé guli:do dígínno du:pé airu:pé kabo:jibomangngai, édémpila abaya:dé ko:yarra gípe lagidag émna tolíkto, Poinikspé kappouji ko:pí:la dígíndém odo du:pé émna bulu aka:suto. Poiniksdé Kiritdok guli:kai okodé pékí-oa:péla péya:oa:pé pékadaggai.

Bottén Ésardé

¹³ Édílo péyabokké ésaré aso-aso:pé sarsangka:ji, odo bulu mé:to buluk laginamdém pa:tobo émna; édémpila bulu longgorkídí:dém la:sa:langkula Kirit ragodok ko:la gí kang. ¹⁴ Émpige:la asudouko lédou:pé tempídokké bottén ésarko sartogdo, okodém dagdung

^c27.9 Mennam gí:dí lédupé ollu:lo ko:la gínamdé sinamém golíksunam kisa:dag, kapila:né odo po:lokídí:do siyeng assé kínggí:pé lu:sado

ésar émdon. ¹⁵ Ngoluk ollu:dém ésardé pa:namé, ollu:dé ésardo ko:la:ma:pé ikang; édémpila ngolusin kongasuto, odokké ésar sarkam sarkampé ollu:dém sarbomoto. ¹⁶ Ngolu Kouda émnam ajji:gamné boglé:dok ésar sartaransukodok ko:padla gíla du:dodo. Bottén-ollu:dok du:né ko:yuksula gípagnan ajjiné ollu:dém airu:pé ngasodla busatoku. ¹⁷ Édém busanam lédupé bulu kappouji bottén-ollu:dém kéígbokkébo ríbíki ragrato, odokké ollu:dé Sairtis émnam sulli:dém tubrasupéké émna pésokang, édémpila bulu longgorém mé:ilígla ollu:dém ko:sula gímoto. ¹⁸ Édílo ésardé bottéya:pé sarra ollu:dém kungékungkurmoton, longkondo rébbonam attarkídí:dém bulu géledropto. ¹⁹ Odokké lounné longédo, bulu aíké alakki ollu:dok atiyarkídí:dém gépagamto. ²⁰ Bojérung:kopé ésardé saryartíla odokké muk kangé yílubla du:la lonngém do:nyém yumém takarém ka:pa:ma:la, ngolu turyépé émna mé:la du:nam aka:dém mépaktobo.

²¹ Tani:kídí:dé arai-arai:pé doma-tí:ma:pé du:namé, Polbí buluk kéra:dop gíninge:la luto: "Ajonkídínga, nolu ngok agomém tadla, Kiritdokké ko:la gímanamkam, ngolukké siddíko ngasodéla: ajukangé a:ma:yai. ²² Émpige:la ngo su:pag nolum ludung, asiném kínggí:sutok, kapila:né nolukkolok a:kosin sima:yé, bottén-ollungo:sé jí:budyé. ²³ Ngo sék tani:yéji odokké sék agerém gérdoji, édé Ru:nék tayéng-ya:meko méyum ngokkolo:pé dagangge:la luto. ²⁴ 'Pol no pésoyok. Kapila:né no Kaisarké kéba:bangkodo dakkanru:suyé; odokké Ru:nébí aya:la nok lédílo nok gíjon appí:sok turnamdém nok alaglo bidung. ²⁵ Odok-léga:pé, ajonkídínga, noluk asiném kínggí:motok, kapila:né ngo Ru:némé méngkésudag odokké bí ngom okko émna lutoji édémarpé iyerung. ²⁶ Émpige:la ngolu o:kolai bogléngkolo tuprasupa:yé."

²⁷ Yí:la:pinané yumédé a:dodo, édílo ngolum Endiria ga:nédo yugobomna dungngan; yumédok kídísudodo ollung sanbomnékídí:dé témpíamongé kéranggamdopé anpa:to.

²⁸ Édémpila bulu asidém kíká:la ka:namé língkokola: yí:nyí lagduko o:rídopé pa:to. Odok ajji:ouko lédou:pé kíkangkunamé yí:nang lagdukopé o:rídop pa:to. ²⁹ Bottén-ollu:dé ragodok torné-ílí:lo nérgappéké émna ngolu pésokang, bulu kungkogdokké longgor pípi:ko éryílígge:la píanggorka:langka émna kumto.

³⁰ Ollu:sané kídí:dé ollu:dokké dukpakpé mé:la ajjin ollu:dém ku:dumdokké méilíto odokké bulu longgor ékkém bottén-ollu:dokké méilígdung émna séumoto. ³¹ Polbí língko opisardémna: maglíngkídí:dém lubito, "Sé: tani:kídí:sé ollu:sok lédílo du:mínma:mílo, nolu sé:kosin turma:yé." ³² Édémpila maglíngkídí:dé

ajjin-ollu:dém ragranan ribíkídí:dém pakínnígla édém asibo yupagbommoto.

³³ Porokkododo, Polbí bulum appíngém dora-tí:rasudopé lumo-lumola luto: Odokké bí luto, "Gíné yí:la:pi longéko nolu appíngé toya:la du:la okkomsin doma-tí:ma:pé ménkérepsula dung. ³⁴ Su:pag ngo nolum aji:ariko dora-tí:rasudopé kumdanna ludung. Turradu:nam léga:pé nolu dolíkpé lagiyé. Nolut tukkudokké sé:kkésin dumít asongkosin orima:yé." ³⁵ Bík édém pé lunam lédupé, bí pitang ékkém langge:la buluk appíngké kangga:pé Ru:némé aipai bito. Odokké bí édém pentungge:la doropto. ³⁶ Odo bulu appíngé asiné kínggí:sula aí aié donam-ékkém dosuto. ³⁷ Édé ollu:dok sa:la gíné ngolu appíngé lí:nyí:kola: yí:nídla:kkéngkai. ³⁸ Édílo bulu dolí:namkopé dotoji, bulu geu:amém éryíngamna ollu:dém étsa:moto.

Bottén-ollu:dok Jí:budnam

³⁹ Édílo píangkan, bulu édé mo:tagdém kangkintoma, émpige:la bulu sulli:né pígoko ka:to, pagmílo sulli:do bottén-ollu:dém bulu tubrasumopé émna mé:to. ⁴⁰ Édémpila bulu longgorkídí:dém pakínnígla asido méligamto odokké odo ayírí:do rébatkídí:dém oggabla lé:nan ribíkídí:dém ta:saramto. Odokké ollung-gayindém tonyílígla ragodo:pé ésardém sarbomola gíto. ⁴¹ Émpige:la bottén-ollu:dém siyeng ba:nyik bidríksukodo saralíkto; odo ku:dumdé sulli:lo tubra:sunamé; ollu:dé éngun-étatokumang, odokké siyadlo kungko:dé dírrégbomkang.

⁴² Maglíngkídí:dé makana:lok lé:nam tani:kídí:dé asibok ba:la dukpítsukupéké émna mé:la bulum mokepé mé:to. ⁴³ Émpige:la língko opisardé Polmé mokemolíma:la buluk mé:la du:namdém imogemang émna mé:sékto. Odokké sé:kobulu ba:jodagji bulu ollu:dokké sumyipo:la témpído:pé ba:la gídopé bí lulíkto. ⁴⁴ Odokké akekídí:dé ollu:dok ísíng atakkomanggom o:koidaggom odokki lamku lamkudo ba:mínna gígopé lulígnammé; ngolu appíngé témpído:pé ba:pítsuto.

Malta:do

28 ¹ Ngolu appíngé ba:pítsula témpído:pé pí:sa:nam lédupé, édé boglé:dém Malta émtag émna kinto. ² Boglé:dok tani:kídí:dé ngolum bojéko ayangém léngkanto. Podongé ola du:namé airu:pé síkírdaggai, édémpila bulu ngoluk léga:pé ummém parbila ngolum appíngém boríksuto. ³ Polbí ísíng ayetko langkumsuge:la umído tílínammé, umídok gunamdém anpa:la odokké bíkíngko églenna bík alagdo yedgapkang. ⁴ Édílo boglé:dok tani:kídí:dé tabídém bík alagdo bíkéléla du:dopé ka:ton, bulu akoné akoném luto, "Sé: tani:sé tani:mokeru:néko, kapéné bí asi:bokké ba:pítsudoggom, Ru:nék aro:kéba:dé bím turpé métoru:mang." ⁵ Émpige:la Polbí tabídém umí:do danyilíkto émgom bíkké kapisintomang. ⁶ Odok du:né tani:kídí:dé mé:la dungngai Polké adindé bí:sa:yé émmanggom bí bagémpé oala sipagyé, émpige:la bojéko toya:la du:nam lédupé okkosin kapisinma:la; bulu mé:ladamsukangku odokké bí ru:néru:ngko émna luto.

⁷ Odok kéra:pé boglé:dok gam Pabiliaské aríg-amongko dungngai. Bí ngolum bík okumdo:pé boríksula loumkopé ngolum miboboto. ⁸ Bík abudé ramna, í:iaki-gíla, ésa:ma:pé ila du:la asubdo kédla dungngai. Polbí bím kangka:pé gíto, odokké kumbinam lédupé Polbí bík alagdém bím pigabbila bím ésa:motoku. ⁹ Odokké édémpé inamé, boglé:dok ésa:man tani: appí:dé gíla ka:pítkosuto. ¹⁰ Bulu ngolum aipé ménggésuto, odokké édílo ngolu ko:la gítokuji, lambédok laginam attarém ngoluk léga:pé bottén-ollu tayé:do jo:lígbitag.

Rumdo:pé Ko:pínam

¹¹ Po:lo píum lédupé ngolu Alegjendiria:dok bottén-ollungkolo sa:la gíto, okodo opem annyíkolok moimangém arrígla lé:tag, odokké édé boglé:do dígíndo ko:rasula du:to. ¹² Ngolum Sairakiusdo kongalíngamé odo loumkopé du:to. ¹³ Odokké ko:la gíla ngolu Regiampé ko:píto. Odokké longkondo péyang ésarde sarsa:nammé, odok longkondo ngolu Puteoli taonpé pínga:to. ¹⁴ Odo ngolu bírrangékkém ríksuto sé:kobulu ngolum lo:nítkopé buluk lédílo du:míndopé gokto. Odokké édémpé ngolu Rumdo:pé gípí:to. ¹⁵ Odok bírrangkídí:dé ngoluk gípínamdém tatpa:sula ngolum ríksukolo Appias Attarkokodokké Mibo-dungko Okum Aumdo:pé gído. Odokké édílo Polbí bulum ka:ton Ru:némé aipai bito odokké bík asiné kínggí:kang.

Rumdo

¹⁶ Ngolu Rum nogordo:pé gíanam lédupé, Polmé kanggabra du:né maglíngkolok lédílo bím aíké du:língkampé du:moto.

¹⁷ Loum longé lédupé bí odok du:né Jiudikídí:dok mirokídí:dém gokkumsuto. Buluk gíkumsula du:dodo, Polbí bulum luto:
"Ngok ménggésunam bírrangkídínga, ngo ngoluk tani:kídí:dok kekonpémanggom ngoluk ta:tobuluk ilot-gílodlok kekonpé okkomsin imanggomsin, Jerusalemdo ngom sogabge:la Rumankídí:dok alaglo bito. ¹⁸ Bulu ngom anka:la kange:la mélíkkupé émna mé:to, kapila:né ngo sinam pa:nan oko imurémsin imangai. ¹⁹ Émpige:la édílo Jiudikídí:dé lutumton, ngo Kaisarmé kéba:ba:bidopé bolpé kumníkpé ikang, ngo ngok aíké tani:kídí:dok kekonpé o:kai lujémmamko lukolo gíman. ²⁰ Odok légangé ngo nolum luposupé émna gíkumsudopé goglíkto. Israeldok aka:la du:namdok légangé ngom sé: ikolisokki koggaptag."

²¹ Bulu lulatsutoku, "Ngolu nok gínamsok léga:lo Judiadokké do:jíkosin pa:mang, odokké bírrangkídí:sok a:kosin odokké gíkunékídí:dé okkomsin lubikumang odokké nok tayé:lo aiman do:yíngkosin kíbikumang. ²² Émpige:la do:yí:dé okkan? Édémíng ngolu nokkolok tadlí:dung, kapéné sé: opesok kekonpé taniyé appí:lo agom lutaksudung édém ngolu kinpídung."

²³ Bulu Polmé longé a:kolo ríksukupé émna ru:sétko odokké bím ríksukkolo bík dungkodo:pé bojéru:ngko taniyé gía:tíng. Bí ro:dokké yummayíndo:pé Musi:ké Lurodokkémna: lungor-lunékídí:dok potiném pe:lenna tani:kídí:dém lusarbila Ru:nék migomdokodémna Jisuk do:yíngém bulum aróp-kinmopé émna ikíto. ²⁴ Bík lubinamdém tadla akke arro émna mé:to, émgom akedé méngkésutomang. ²⁵ Odokké Polbí édílo lutér agomdém sémpé lutoji: "Angunn Yalobí lungor-luné Jisoyakokki noluk ta:tobuluk do:yíngém nérkíkpé lubinamdé arro. ²⁶ 'Édé tani:kídí:do:pé gíkang odokké lubita,

Nolu lo:dém tadbegyé émpige:la édílo:sin tatkinma:yé;

nolu lo:dém ka:begyé émpige:la

édílo:sin kangkinma:yé.

²⁷ Kapéné sé: tani:kídí:sok asiné kémopakgang;

odokké buluk yerungé tébékpakkang,

odokké bulu buluk amigém migjémpakto.

Émmamílo buluk amikki ka:begyai,

buluk yerungki tadbegyai,

buluk asinki méngkinna gíladyakui,
 édémpé inamka:mílo
 ngo bulum aimoya:kui.'

²⁸ Odok-léga:pé ngo nolum kinmolí:dung, Ru:nék
 moturbikunamdém Jiudiman tani:kídí:do:pé mélíktak, odokké édé
 lubinamdém bulu tadyé! Édé agomdém tadge:la buluk ara:do
 lékoka:mínsumap ila, odokké gílenamkangku."^d

³⁰ Polbí odo aíé dorsula dítak annyikopé du:to odokké bím
 kangkapé bíkkodo:pé gía:né appíngém bí boríksudungai. ³¹ Bí
 ang-pítala odokké okkomsin pésoma:pé Ru:nék migomdokodém
 lugo:bito odokké Ru:tum Jisu Kiristok do:yíngém luyírbito.

^d**28.28** Akelo gomrík 29 dém sémpé attag, Odokké édílo bí édémbulum luton,
 Jiudikídí:dé buluk ara:do kínggí:pé lukerka:mínsugel gíkangku.

28.28 Ni:tom 67.2